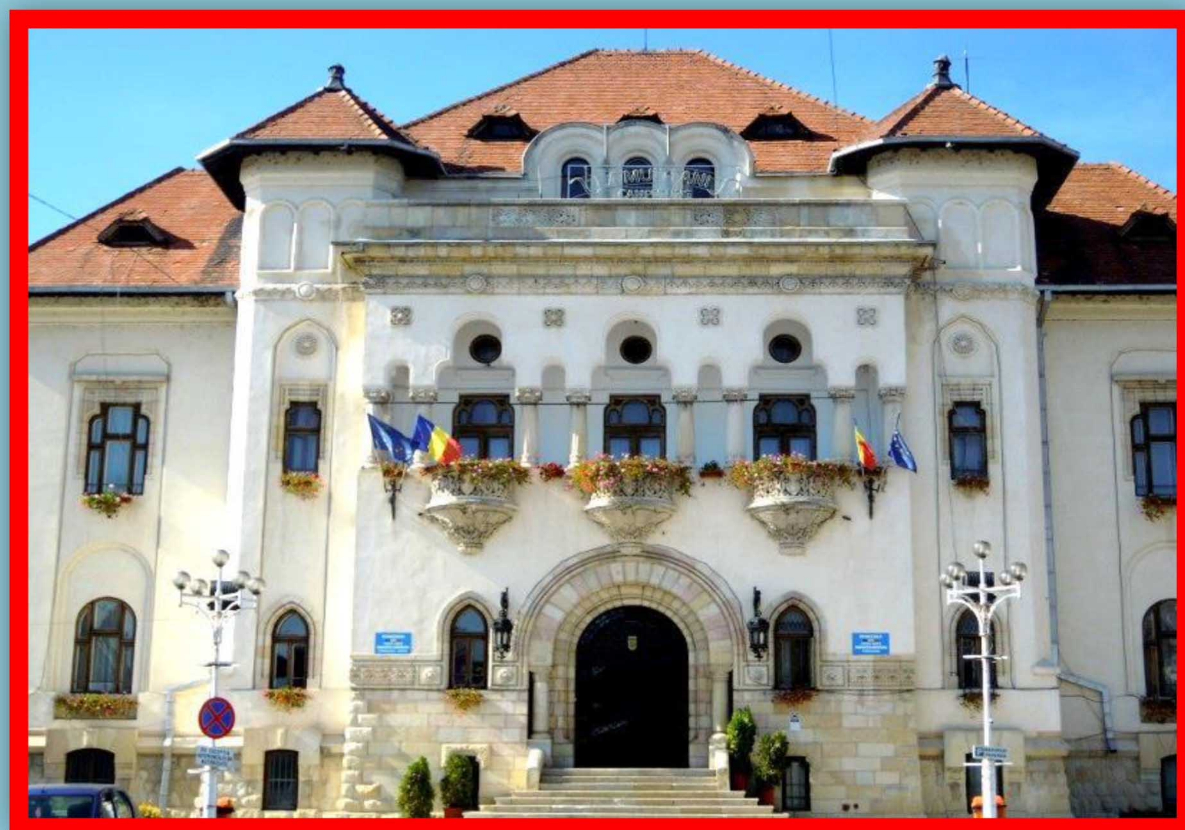

SOCIETATEA DE ŞTIINŢE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA „*MUŞCEL*" – CÂMPULUNG-ARGEŞ

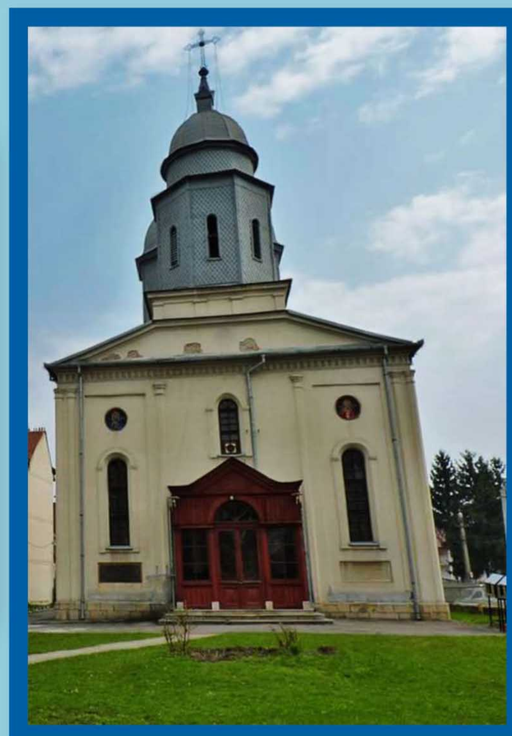
Nr. 12 - 2020

MUȘCELUL

Editura Larisa

Primăria Orașului Câmpulung

Filiala Muşcel a Societăţii de Ştiinţe Istorice din România (SȘIR) este o asociaţie profesională obștească, apolitică şi independentă, al cărei scop este să stimuleze cercetarea ştiinţifică şi didactică, să-şi antreneze membrii în cercetarea istoriei locale, naţionale şi universale, să militeze pentru o atitudine corectă faţă de trecutul istoric şi faţă de rolul acestei discipline în şcoală.

Organizaţia se adresează profesorilor de istorie, cercetătorilor, studenţilor și elevilor, și oricărei persoane interesate în domeniul ştiinţelor istorice. Înscrierea se face pe bază de cerere individuală, însoţită de recomandarea unui membru SȘIR.

Consiliul de conducere

- Prof.istorie ION OANĂ-preşedintele Filialei Muscel a S.S.I.R
- Prof. istorie MARCEL VINTILĂ-prim-vicepreşedinte
- Conf.univ.dr. habil.CLAUDIU-ION NEAGOE- vicepreşedinte
- Prof. istorie IONELA CATANĂ ADAM -secretar general
- Ec. CORNEL STOIAN - secretar trezorier
- Prof.dr.istorie NICOLAE ZAHARIA-membru
- Col. rez. GHEORGHE PUIU-membru
- Col. rez. DUMITRU BADEA-membru
- Ing. CONSTANTIN AGRICOLA MIU-membru
- Prof. istorie CLAUDIU-ION CĂLCÎI-membru
- Preot paroh GHEORGHE CÂRSTINA-membru

Comisia de cenzori

- Ec. NICUŞOR ONCIOIU -preşedinte
- Ec. MARIA VLĂJOAGĂ -membru
- Ec. LAURA GRIMALDI-PURNICHI-membru

Colegiul ştiinţific al revistei de istorie „Muscelul”

- Conf. univ. dr. habil. IULIAN ONCESCU – Universitatea „Valahia” din Târgovişte
- Conf. univ . dr. RADU CÂRCIUMARU - Universitatea „Valahia” din Târgovişte
- Conf. univ. dr. CONSTANTIN AUGUSTUS BĂRBULESCU – Universitatea din Piteşti
- Lect. univ. dr. ANDREI ALEXANDRESCU - Universitatea din Bucureşti

Colegiul de redacţie al revistei de istorie „Muscelul”

- Col. rez. DUMITRU BADEA-redactor şef
- Prof.istorie CLAUDIU-ION CĂLCÎI- redactor şef-adjunct
- Prof. teologie (limba franceză) ELENA RAMONA CĂLCÎI-redactor

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA MUȘCEL - CÂMPULUNG, JUDEȚUL ARGEȘ

MUȘCELUL

REVISTĂ DE ISTORIE

NR. 12 / 2020

Revista de istorie este o revistă care abordează cu prioritate istoria, cultura, civilizația, personalitățile fostului județ Mușcel, județ abuziv desființat la mijlocul sec. XX .

Editura Larisa

ROMÂNIA

1918-2020 | SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

COPERTA 1

- stânga sus – sigla Societății de Științe Istorice din România – *Sine et ira studio* în traducere: *Fără ură și părtinire;*
- dreapta sus – sigla fostului județ Mușcel;
- în centru – Primăria Municipiului Câmpulung, fosta Prefectură a județului Mușcel;
- stânga jos – Cetățuia „Negru Vodă" de la Cetățeni- Mușcel;
- dreapta jos - Biserica Domnească, cu hramul „Sfinții Mihail și Gavril", este ctitorie domnească, de unde îi vine și numele. A fost zidită în anul 1567 de Doamna Chiajna, văduva lui Petru cel Tânăr. A fost refăcută de Nicolae Mavrocordat în anii 1720 - 1721, adăugându-i-se hramul „Sfântul Nicolae";

COPERTA 2

- pe fundal: sus – Vechia primărie a orașului Câmpulung construită în anul 1907;
  jos – Căminul Cultural „Sarmiza Bilcescu Alimănișteanu" din Voinești, comuna Lerești, sediul Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România;

COPERTA 3

- Biroul Național Executiv al Societății de Științe Istorice din România

COPERTA 4

- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial, operă a sculptorului Dimitrie Mățăuanu, a fost dezvelit, în Piața Jurământului, în anul 1928.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

REVISTA DE ISTORIE, NR. 12 / 2020

Câmpulung Muscel
ISSN 2066-3080
Editura LARISA

TIPOGRAFIA
S.C GIG S.R.L.
EDITURA LARISA
Câmpulung Muscel, jud. Argeș
B.dul. Ion Mihalache, Nr.119
Tel /Fax: 0248/533.454
: 0745.082.021

https://biblioteca-digitala.ro

CUPRINS

DESPRE PREZENŢA CAVALERILOR TEUTONI LA CÂMPULUNG ÎNTRE ANII 1215-1225

Conf. univ dr. habil. Claudiu NEAGOE
Universitatea din Piteşti

Într-o lucrare publicată relativ recent arătam faptul că, în secolul trecut, au existat câţiva istorici importanţi, care au legat începuturile Câmpulungului medieval de venirea cavalerilor teutoni la sud de Carpaţi[1], în deceniul doi al secolului al XIII-lea. Nicolae Iorga, mai întâi, a fost de părere că, puţin după anul 1211, cavalerii teutoni au venit din Ţara Bârsei la sud de Carpaţi şi au întemeiat un „burg” la Câmpulung, adică o aşezare fortificată (*burgus*)[2], lângă care au ridicat şi o mănăstire (*kloster*)[3]. Ulterior, Ion Hurdubeţiu avea să considere Kloaşterul câmpulungean, datat de el la 1215, drept o creaţie a cavalerilor teutoni[4]. Ceva mai târziu, acelaşi Ion Hurdubeţiu avea să se arate pe deplin convins că teutonii au ajuns la Câmpulung, după anul 1211, ei aducând un oarecare număr de meşteşugari şi negustori saşi din Ţara Bârsei. Mai apoi, după alungarea teutonilor, în 1225, Câmpulungul ar fi devenit „oraş al coroanei feudale maghiare”[5].

Potrivit opiniei lui Constnatin Rădulescu-Codin, la scurtă vreme după venirea lor la sud de Carpaţi, cavalerii teutoni ar fi ridicat la Câmpulung o „cetate de lemn”, căreia i-au spus „*Castrul Crutzeburg* (cetatea Crucii)”[6].

În 1943, preotul Ioan Răuţescu avea să suţină faptul că, după anul 1212, teutonii din Ţara Bârsei, căutând „să-şi întindă stăpânirea şi peste Carpaţi”, ar fi zidit o „cetate” pe dealul Oratia, lângă Rucăr, pentru a putea păzi mai bine „trecătoarea Branului”[7]. De aici, cavalerii teutonii au coborât pe vechiul drum roman, şi „s-au oprit în valea larg deschisă a Râului Târgului”. Ajunşi aici, ei au întemeiat „Câmpulungul pe care-l numiau în limba lor *Langenaue*, iar pe latineşte *Campuslongus*”[8]. La scurtă vreme, teutonii au adus la Câmpulung „colonişti saşi din Ardeal”, iar aceştia, împreună cu „populaţia băştinaşe mai veche românească”, au alcătuit, între anii 1215-1222, „o comunitate organizată şi condusă după modelul celor din Ardeal”[9]. Ulterior însă, aşezarea („satul”) de la Câmpulung ar fi fost distrusă de marea invazie mongolă din 1241[10].

Istoricii câmpulungeni din a doua jumătatea a secolului al XX-lea nu mai amintesc, nici măcar în treacăt, despre prezenţa cavalerilor teutoni la Câmpulung, ei vorbind, mai degrabă, de existenţa unei comunităţi rurale româneşti, o „obşte sătească”, care a intrat într-un proces de

---

[1] Claudiu Neagoe, *Câmpulungul medieval şi premodern*, Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2012, p. 109 şi 123.
[2] Alexandru-Florin Platon, Laurenţiu Rădvan, Bogdan-Petru Maleon, *O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu: de la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice (secolele V-XVI)*, Iaşi, Editura Polirom, 2010, p. 136.
[3] Nicolae Iorga, *Introducere*, la *Studii şi documente cu privire la istoria românilor*, vol. I: *Socotelile Bistriţei (Ardeal)* şi vol. II: *Acte relative la istoria cultului catolic în Principate*, Bucureşti, 1901, p. XII.
[4] Ion Hurdubeţiu, *Din trecutul catolicilor la Câmpulung Muscel*, Câmpulung, 1941, p. 1. Pentru aceeaşi datare a construirii Cloaşterului la 1215, vezi şi la Maria Mulţescu, Alexandru Mulţescu, *Cloaşterul câmpulungean*, în „Argesis. Studii şi comunicări – seria Istorire”, tom. IX, Piteşti, 2000, p. 129.
[5] Ion Hurdubeţiu, *Puncte de vedere cu privire la raporturile dintre coloniştii germani şi populaţia autohtonă românească în spaţiul carpato-danubian în evul mediu timpuriu*, în „Studii. Revistă de Istorie”, tom. 26, nr. 6, 1973, p. 1188-1190.
[6] C. Rădulescu-Codin, *Câmpulungul Muscelului istoric şi legendar*, Câmpulung-Muscel, Editura Librăriei Ioan N. Staicu, 1925, p. 46.
[7] Ioan Răuţescu, *Câmpulung Muscel. Monografie istorică*, ediţie anastatică, Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2009, p. 3-4.
[8] *Ibidem*, p. 4.
[9] *Ibidem*.
[10] *Ibidem*.

evoluţie către o „comunitate orăşenească”, în a doua jumătate a veacului al XIII-lea, ca urmare a venirii unor grupuri de populaţie săsească din Transilvania, în mai multe rânduri[11].

Relativ recent, Alexandru Ciocîltan, cercetător ştiinţific la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din Bucureşti, a vorbit de o colonizare „planificată şi dirijată” de catre cavalerii teutoni, la sud de Carpaţi, între anii 1220-1222[12], însă, în privinţa acelei „cetăţi foarte puternice” (*castrum muntissimum*), ridicată de cavalerii teutoni, acesta se fereşte s-o plaseze la Câmpulung[13]. În ceea ce priveşte aşezarea de la Câmpulung, istoricul Alexandru Ciocîltan se arată pe deplin convins de faptul că, după marea invazie mongolă din 1241, aici s-a stabilit o „colonie comercială săsească”[14]. Foarte curând, Câmpulungul avea să devină un „avampost comercial al Braşovului”, respectiv un „oraş nou” şi, până la urmă, un „oraş unic în peisajul urban al Ţării Româneşti prin privilegiile deosebit de largi ale autonomiei sale, care s-au păstrat veacuri de-a rândul”[15].

Ceea ce ştim astăzi cu certitudine este faptul că în jurul anului 1211, regele Ungariei, Andrei al II-lea (1205-1235), a făcut apel la sprijinul militar al Ordinului Teutonic (*Ordo Sancta Maria teutonicorum*), din două motive: respingerea incursiunilor cumanilor de la răsărit de Carpaţi şi catolicizarea populaţiei ortodoxe din zona periferică a voievodatului Transilvaniei[16]. Aşadar, în 1211, regele Andrei al II-lea le-a acordat teutonilor dreptul de a se aşeza şi de a stăpâni „Ţara Bârsei” (*terra Burza*)[17]. Diploma regală conţinea şi permisiunea de a ridica cetăţi şi aşezări fortificate cu val de pământ şi palisadă din lemn, „ca să apere regatul împotriva cumanilor”[18]. Printr-o altă diplomă regală, emisă înainte de 7 mai 1222, Andrei al II-lea permitea cavalerilor teutoni să-şi construiască „cetăţi şi oraşe de piatră”, pentru ca lupta acestora împotriva cumanilor să fie şi mai eficientă. Tot acum avea să fie pomenită şi „Cetatea Crucii” (*Kreuzburg*)[19]. În privinţa localizării acestei cetăţi, părerile istoricilor au fost şi rămân, încă, împărţite: Podul Dâmboviţei[20], Câmpulung, în punctul Cloaşter[21], Oratia, lângă Rucăr[22], Tabla Buţii, în Prahova[23], Cetăţeni-Muscel[24] sau dincolo de munţi, în afara arcului carpatic (*ultra montes nivium*)[25].

Demne de semnalat aici sunt şi opiniile istoricilor Adrian Andrei Rusu şi Constantin Rezachevici. Primul a făcut o distincţie clară între cetatea Cruceburg, localizată în regiunea Prejmerului sau a Teliului, şi acel *castrum muntissimum* localizat, cel mai probabil, la Cetăţeni[26]. Cel de-al doilea relevă faptul că, între 1211-1212, în Ţara Bârsei a venit o „comandatură”[27] a

[11] Vezi pe larg, în *Câmpulung-Muscel, ieri şi azi. Istoria oraşului*, volum elaborat de: Ion Hurdubeţiu, Flaminiu Mîrţu, N. Nicolescu, Gheorghe Pârnuţă, Ilie Stănculescu, sub coordonarea lui Gheorghe Pârnuţă, Câmpulung-Muscel, 1974, p. 18-19.
[12] Alexandru Ciocîltan, *Comunităţile germane de la sud de Carpaţi în Evul Mediu (secolele XIII-XVIII)*, Brăila, Editura Istros, 2015, p. 51.
[13] *Ibidem*.
[14] *Ibidem*, p. 168.
[15] *Ibidem*, p. 171.
[16] Şerban Papacostea, *Românii în secolul al XIII-lea: între cruciată şi Imperiul mongol*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1993, p. 31-35; vezi mai nou, la Ioan Marian Ţiplic, *Contribuţii la istoria spaţiului românesc în perioada migraţiilor şi Evul Mediu timpuriu (secolele IV-XIII)*, Iaşi, Editura Institutul European, 2005, p. 174.
[17] *Documente privind istoria României*, C. Transilvania, veacul XI, XII şi XIII, vol. I (1075-1250), Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1951, doc. 77, p. 150.
[18] *Ibidem*, p. 151.
[19] *Ibidem*, doc. 130, p. 183.
[20] Nicolae Iorga, *Istoria bisericii româneşti şi a vieţii religioase a românilor*, vol. I, Bucureşti, 1908.
[21] Ion Hurdubeţiu, *Din trecutul catolicilor...*, p. 1-2.
[22] Géza Báko, *Cavalerii teutoni în Ţara Bârsei*, în „Studii. Revistă de Istorie”, tom. X, nr. 1. 1957, p. 143-160.
[23] Paul Binder, *Contribuţii la localizarea Cruceburgului şi unele probleme legate de ea*, în „Cumidava. Culegere de studii şi cercetări”, nr. 1, Muzeul Braşov, 1967, p. 121-136.
[24] Ion Nania, *Cruceburg – episcopatul Cumaniei – cetatea Dâmboviţei - Cetăţeni*, în „Archiva Valachica”, vol. VIII, Târgovişte, 1976, p. 84.
[25] Maria Holban, *Despre aria de întindere a cavalerilor teutoni din Ţara Bârsei (1221-1225)*, în Eadem, *Din cronica relaţiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV*, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1981, p. 11-12.
[26] Vezi pe larg, la Adrian Andrei Rusu, *Castelarea carpatică. Fortificaţii şi cetăţi din Transilvania şi teritoriile învecinate (sec. XIII-XIV)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2005, p. 434-443.
[27] Constantin Rezachevici, *De ce s-a construit cetatea Bran?*, în „Magazin Istoric”, an. XLII, 2008, nr. 4, p. 18.

Ordinului Teutonic (*Ordo Sancta Maria teutonicorum*)[28]. Fratele Theodoric, aflat probabil în fruntea acestei „comandaturi”, a primit, după data de 7 mai 1212, un privilegiu fiscal din partea regelui Andrei al II-lea[29]. După opinia lui Constantin Rezachevici, teutonii ar fi ridicat în regiunea Branului o fortificaţie din lemn, care a fost părăsită apoi, în 1225, atunci când teutonii au fost alungaţi din Ţara Bârsei[30].

Herman von Salza,
Mare Maestru al teutonilor
(1210-1239)
(sursa: https://www.alamy.it/fotos-immagini/salza.html)

Cavaleri teutoni, sec. XIII
(sursa: http://www.istorie-pe-scurt.ro/castelul-bran-paznicul-carpatilor)

Deoarece cavalerii teutoni au îndrăznit, la un moment dat, să nu mai respecte hotărârile înscrise în cele două diplome mai înainte menţionate (adică au depăşit limitele geografice stabilite în 1222, ba chiar limitele unor domenii regale, şi au efectuat, în plus, fără acordul regelui, colonizări cu grupuri de populaţii aduse din Germania şi Ungaria), la sfârşitul lunii septembrie – începutul lunii octombrie 1225 regele maghiar a intrat cu oastea în „ţara Bârsei” şi i-a alungat de acolo pe cavalerii teutoni. Conflictul dintre rege şi teutoni este consemnat într-o scrisoare a papei Honoriu al III-lea către Andrei al II-lea (12 iunie 1225)[31].

În ceea ce ne priveşte, manifestăm serioase rezerve cu privire la presupusa venire („descălecare”) a cavalerilor teutoni la Câmpulung[32], dar mai ales cu privire la o posibilă datare a Cloaşterului câmpulungean la 1215. Momentul apariţiei acestui lăcaş de cult, de confesiune catolică, trebuie plasat, în opinia noastră, între anii 1344-1345, în vremea lui Nicolae Alexandru Voievod[33].

---

[28] La vremea aceea, Marele Maestru al Ordinului Teutonic, era Herman von Salza (1210-1239).
[29] *Documente privind istoria României*, C. Transilvania, veacul XI, XII şi XIII, vol. I (1075-1250), doc. 82, p. 153-154.
[30] Constantin Rezachevici, *op. cit.*, în loc. cit., p. 18.
[31] *Documenta Romaniae Historica*, D. Relaţii între Ţările Române, vol. I (1222-1456), volum întocmit de Ştefan Pascu, Constantin Ciohodaru, Konrad G. Gündisch, Damaschin Mioc, Viorica Pervain, Bucureşti, Editura Academiei R.S.R., 1977, doc. 5, p. 10-15.
[32] Vezi şi Claudiu Neagoe, Ionuţ Vasiloiu, *Noi contribuţii privitoare la comunitatea catolică din Câmpulung Muscel (secolele XVI-XVIII)*, în volumul *Civilizaţia urbană din spaţiul românesc în secolele XVI-XVIII. Studii şi documente*, editat de Laurenţiu Rădvan, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, 2006, p. 103-104.
[33] Pavel Chihaia, *Din cetăţile de scaun ale Ţării Româneşti*, Bucureşti, Editura Meridiane, 1974, p. 232; Florin Mihai Popescu, *Hram şi relicve în bisericile Câmpulungului. Despre hramul Cloaşterului (III)*, în „Gazeta de Muscel”, an.

400 DE ANI DE LA PRIMA MIGRAȚIE A DRAGOSLOVENILOR ȘI RUCĂRENILOR ÎN SOVEJA – VRANCEA

Pr. Gheorghe Cîrstina
Dragoslavele - Mușcel

Soveja, este satul cu cei mai mulți dragosloveni și rucăreni care au ținut în permanență legătura cu cei de acasă, din Muscel. Au plecat de aici așezându-se într-o zonă asemănătoare din mai multe puncte de vedere. Au plecat cu cât au putut duce în spate, în minte și în inimă, întemeind un sat aparte printre satele moldave.

Localitatea Soveja este așezată în zona Subcarpațior de Curbură în județul Vrancea, zona depresionară submontană a sovejei ocupă, , o vale largă de circa 10 km pătrți, , (după geograful Horia Grumăzescu).

Se învecinează la răsărit cu dealurile Subcarpatice:Răchitașul Mare(927 m)și Răchitșul Mic (892 m); la sud cu dealurile Cașinului și munții Oituzului; la apus cu munții Ţâua (1165 m) și Zboina Neagră (1386 m). Soveja este cuprinsă între paralele 45 grade 58 minute și 46 grade 04 minute 27 ” latitudine nordică și între meridianele 26 grade, 37 minute şi 30” și 26 grade 43 minute, longitudine estică.

Altitudinea așezării este cuprinsă între 620 și 700 m, față de nivelul mării. (Asemănătoare cu a Dragoslavelor și a Rucărului din Muscel)

Clima este continental moderată, cu temperaturi medii în jur de 8, 4 grade C. Localitatea se întinde pe aproximativ 10 000 ha. (Dragoslavele Muscel-11 000 ha). Soveja este formată din două sate: Dragosloveni, sat de reședință și Rucăreni.

De mare folos ne este minunata și bine documentata monografie a profesorilor Florica și Iulian Albu din Soveja, care au arătat că ”localitatea e un loc sfințit sfințit de Dumnezeu care a așezat-o într-un rai pământesc; sfințit de istorie și legendă; sfințit de oameni și fapte. ”[1]

Pentru ca tânăra generație dragosloveană să cunoască și să aprecieze pe urmașii părinților lor stabiliți în Soveja Vrancei, vom aminti pe cât se poate, sperând să nu supărăm pe autorii monografiei, tradiții, obiceiuri, evenimente și locuri cu rezonanță în memoria dragoslovenilor de acasă.

O legendă locala culeasă de sovejeanul Nicolai Mehedinți, arată că aici ar fi trăit în vechime un cioban pe nume SAVOȘ, cu baba lui EJA. De aici, trăgându-se numele satului SOV-EJA. (Vezi şi legenda satului Dragoslavele din Muscel Draga şi Slava,surorile care au învins pe tătari)

PRIMA EMIGRATIE a sătenilor dragosloveni considerăm noi a fi în jurul anilor 1600, cînd sunt atestați documentar dragoslovenii în satul Dragosloveni, comuna Dumbrăveni, jud:Vrancea (1602)

Alt val de nemulțumiți din Dragoslavele şi Rucăr, pleacă în timpul primei domni a lui Radu Mihnea(1611-1616), când Vintilă Vornicul” cu hrisoave rele și fără nici o treabă”, ”s-a pus în spinarea sătenilor din Dragoslavele și ”i-a rumânit în silă”.

Rucărenii, aveau și ei aceeași soartă din partea Doamnei Florica, fiica lui Mihai Viteazul.

În sprijinul acestei afirmații, dăm jalba sătenilor din Dragoslavele-MUSCEL, adresată voevodului Grigore Ghica, în anul 1826,

”nemulțumiți că Matei Ponea și Simion Crețu”umblă cu cărți ce cumpără din Moldova, de la neamurile noastre ce sunt fugite de sunt peste două sute de ani„, vrând să sforească o moșie ce se cheamă Fundata ”.

Acești *”peste 200 de ani*”, ne îndreptățește să credem, că un număr mai mare de dragosloveni și rucăreni au ajuns în Moldova în jurul anilor 1600-1620.

Alți autori, afirmă ca satele Dragosloveni și Rucăreni din Soveja –Vrancea, au fost întemeiate de urmașii salahorilor din Dagoslavele și Rucăr din fostul județ Muscel din Ţară Românească(azi

V, 1998, nr. 142, p. 3; Claudiu Neagoe, *Pe urmele Cloaşterului câmpulungean*, în *Câmpulungul medieval şi premodern*, p. 123-124; Idem, *Nicolae Alexandru Voievod*, Bucureşti, Editura Ars Docendi, 2014, p. 54.

jud. Argeș), trimiși aici de voevodul Matei Basarab, la ridicarea mănăstirii Soveja și care nu s-au mai întors în Muntenia.

În urma războiului fratricid, dintre voevozii Vasile Lupu şi Matei Basarab, aceștia au fost sfătiuți de mitropoliții celor două țări, să facă fiecare câte o mănăstire, ca semn " de bună pace"în țara celuilalt. Astfel domnul Moldovei ridică din nou lăcaş de închinăciune, între anii 1636-1637 şi 1644-1645, biserica păstrată până astăzi, cu o nouă casă pentru egumen, chilii şi ziduri de incintă. Pisania împodobită cu bourul Moldovei, plasată deasupra portalului de la intrarea în pronaos, glăsuiește:

"Cu voia Tatălui şi cu ajutorul Fiului şi cu săvârşirea Sfântului Duh, iată eu, robul şi închinătorul Io Vasile Voevod din mila lui Dumnezeu Domn al Ţării Moldovei. Acest sfânt hram al Învierii lui Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos l-a făcut mai înainte Stelea negustorul, unde zace şi trupul răposatului părintelui meu, Nicolae Vel Aga. Iar acum când mi-a dăruit Dumnezeu domnia Ţării Moldovei, am dărâmat acea dintâi Sfântă Biserică până în temelii şi cu ajutorul lui Dumnezeu am început s-o zidesc din nou, în zilele fratelui nostru, Io Matei Basarab Voevod, din mila lui Dumnezeu Domnul Ţării Ungrovlahiei şi s-a săvârşit, cu voia lui Dumnezeu în luna lui septembrie 7 şi anul 7154".

"În locul vechii biserici de proporţii mai reduse, al cărei ctitor este pomenit în pisanie sub numele de Stelea negustorul, Vasile Lupu a ridicât o alta, monumentală, menită să consfinţească împăcarea celor doi domni. Atenţia domnului moldovean s-a îndreptat asupra ctitoriei lui Stelea din motive de pietate filială, aici fiind înmormântat tatăl său, Vel-Aga Nicolae, după cum atestă şi pisania. "(extras din Mănăstirea Stelea, Târgoviște, 2003)

Astfel voevodul Vasile Lupu, al Moldovei ridică biserica Stelea din capitala Tării Românești, Târgoviște, iar voevodul Matei Basarab, ridică mănăstirea Soveja în Vrancea, sfătuit de mitropolitul Varlaam care era vrâncean.

În Soveja, Matei Basarab, mai era ctitor, la schitul Dobromira(care înseamnă –pace bună), ridicât de călugărul Partenie, după ce oștile lui Matei Basarab (aliații unguri) îl distrusese după luptele de la Ogojani și Nenișor.

Alt motiv al alegerii acestui loc pentru mănăstire, era oaza de munteni, dragosloveni și rucăreni, pribegiți aici în jurul anilor 1600-1645, care puteau urmări mișcările nesigurului domn moldav.

Mănăstirea a fost zidită în anii 1645 (7153-de la facerea lumii)înconjurată cu ziduri, chilii pentru călugări și robii dăruiți de domnul Matei Basarab. Zidurile mănăstirii erau construite din piatră și cărămidă cu grosimi de circa un metru. Planul clădirii, "în cruce", avea ferestre mici sub formă de ogivă. Pentru ferestre, pervazuri și pisanie, dragoslovenii au adus cu căruțele de boi, piatră din satul Albeşti din Muscel.

Iată ce glăsuiește pisania, manastirii Soveja, tradusă de episcopul Melchisedec al Romanului:

"Cu ajutorul lui Dumnezeu, și cu porunca și cheltuiala prea păcătosului rob al lui Dumnezeu, Io Matei Basarab Domn și Voievod a toată țara Ungrovlahiei și a soției noastre cneaghina Elena, s-a ridicât acest dumnezeesc templu al Nașterii Domnului Iisus Hristos, afară de hotarele țării noastre, în locul moldovenesc al Vrancei.

Ziditus-s-au cu bunăvoința, și pogorământul la voia noastră, a prea înălțatului domn moldovenesc frate, Io Vasile Lupu Voievod, în anul facerii lumii 7153(1645). "

Mănăstirea devine biserica satului, iar locuitorii Sovejei, aveau voie de la mitropolitul Varlaam să-și îngroape morții în livada mănăstirii.

Alt val de emigrări, a fost în timpul războiului austro-ruso-turc din 1716-1737.

Armatele austriece sub comanda prințului Eugeniu de Savoia, ocupă orașul Câmpulung Mușcel, în noiembrie 1716, obligând locuitorii din Dragoslavele, Rucăr și împrejurimi strângă provizii pentru armătă.

Mare jale a fost atunci și mulţi au luat calea pribegiei, trecând munții la frații lor din Moldova.

O legendă păstrată în Dragoslavele, dar şi în Soveja (vezi Nicolae Nedelcu) spune că primul domn fanariot Nicolae Mavrocordat, fugind cu trăsura spre Ardeal de frica turcilor în 1717, a oprit la rotarii din Dragoslavele să-i repare o roată la trasura domnească.

Locuitorii în semn de batjocură, i-au dat o roată cu obezile slăbite, astfel că, urcând spre

granița cu Ardealul a fost nevoit ”***să calce cu cinstita talpă domnească pe pământ***”.

Peste un an, este din nou înscăunat și dragoslovenii ce și-au bătut joc de domn, sunt nevoiți să-și ia familiile și ce-au mai putut și să se mute la frații lor în Moldova.

Cum un necaz nu vine niciodată singur, tot în același timp, turcii aduc cu ei cumplita ciumă, în Câmpulung, Dragoslavele, Rucăr și Țara Bârsei.

Mitropolitul muscelean Daniil(de fel din Topoloveni) scria într-un document din 19 iunie 1720, că: ”*întâmplându-se lui Ion Cojocaru de la Rucăl, de au murit și el și copiii lui și femeia lui de ciumă* ”[2]

Alte necazuri vin în 1737, când un corp de armătă austriac, coboară de la Bran pete munți, măcelărind negustorii turci aflați cu marfă la târgul Sfântul Ilie din Câmpulung Muscel. Afând, un corp de armătă turcesc aflat în țară, ocupă Câmpulungul și dă foc mănăstirii Negru Vodă, unde erau baricadați austriecii. Mare parte din oraș arde. Urmărind pe austriecii ce căutau scăpare spre trecătoare, turcii pun foc Vămii Dragoslavele. Bisericile din Rucăr sunt prădate de odoare. Sătenii din Dragoslavele și Rucăr se sfătuiseră deja să se refugieze în ascunzătorile din munți.

Pârcălabul de Rucăr, Mihai Calu, pentru că nu a strâns hrană de la populația deja înfometată, pentru armăta turcească a fost spânzurat pe dealul numit al Braniștei. Mai fuseseră spânzurați, Radu Calu, **preotul Baștea** și Mihai Grozescu, în 1690, fiind socotiți de către turcii lui Cerchez Ahmed –pașa, colaboratori ai generalului Heisler. Turcii robeau tineri băieți între 15-20 ani, batjocoreau fetele și femeile găsite în sate, luau animalele de tractiune, vite, oi, cereale și nutreț. În biserica din Suseni-Dragoslavele au bagat caii „să nu-i plouă”.

Iată ce-i făcea pe dragosloveni și rucăreni să caute pribegia aiurea, sau la frații lor peste munți în Moldova.

Radu Radomir din Rucăr scria în 1734:

”. . . eu, mai sus numitul, fiind în Moldova, mi-au robit turcii doi feciori și toate dobitoacele câte am avut”. [3]

Din Dragoslavele pe lîngă alții, a fost luat un băiat din familia Codirlă, pe nume Ion și un altul, Ion al Cârstii care peste ani a venit în sat ca soldat într-un corp de oaste turcesc, iar când patrula într-o noapte, trecând prin fața casei părintești, a fost recunoscut de tatăl său, fluierând o doină de jale ce plăcea mult bătrânului. Amândoi au fost recunoscuți de săteni, dar n-au putut vorbi decât pe furiș cu câteva rude de ale lor. Feciorii lui Stoica Bălbărău, Șerb și Radu, amintesc într-un zapis de vânzare către mănăstirea Negru Vodă din Câmpulung, a unei părți din moșia lor din satul Bădeni, că:

”întâmplându-să tatălui nostru și nouă, fugă din satul Dragoslavele de ne-am depărtat la Moldova. . . ” [4]

Familia Bălbărău se întâlnește și astăzi în Moldova la Soveja.

În 1788, Rucărul era aproape pustiu, după cum vedem dintr-un înscris al lui Ion Orbul fiul lui Iarca Ghidănescu, din familia Ghidan:

”fiind satul fugit, rămâind câte o femeie săracă și câte un om neputincios, ca să mă caute, fiind foamete mare, fiind doo tabere: dânjos turcul, dânsus neamțul. . . ”

În 1789, ”*turcii dacă au venit, au început a jefui pe săteni, de ce au găsit. Sătenii dintr-aceea s-au spăriat și au fugit care încotro a văzut. . .* ”[5]

Necazurile dragoslovenilor și rucărenilor nu s-au oprit aici. O jalbă din anul1827, spune: ”*cu toții ne-am stins în vremea răzmiriții rușilor (corect a arvațiilor) și ne-am topit din fața pământului. . . când arvații ne rupea, când oastea turcescă ne pârjolea, care mulți din sătenii noștri s-au și tăiat de oștiri. Și am rămas ca vai de noi.* ”

Bieții săteni, erau obligați să dea ” *bucate alese și bani pentru conacele ispravnicilor și zapciilor”* să întrețină oastea cazacilor staționați la Podul Dâmboviței. ”*Ni se lua câte o lână și câte un miel și câte un caș de fiecare sătean*” [6]

Dragoslovenii și rucărenii stabiliți în Soveja, n-au uitat de vechile lor îndeletniciri: cărăușia, păstoritul și vânătoarea. Vestiți cărăuși, aceștia își valorificau în târgurile din Panciu, Focșani, Tecuci, produsele lor din munți, adică:grinzi, scândură, șindrilă, luând în schimb:mălai, lămpi, fitile, scule și chibrite.

Vecinii moldoveni îi numeau pe sovejeni ”mocani”. Această denumire, spune prof. univ. Ion Ionașcu din Tulnici, ”este dată nu omului de la munte, ci acelui ce ține turme de oi

”. *Sovejenii aveau în anul 1763:19 000 de oi; în 1869 aveau 34 000 de oi”(*mai mult de jumătate decât avea toată Vrancea, fără Soveja) [7]

Legături peste timp cu cei de acasă

Am văzut din cele arătate mai sus, că în vremuri grele, de invazie a unor oşti străine, sau epidemii, dragoslovenii treceau munţii la fraţii lor din Moldova. În timpuri mai bune sovejenii veneau la Dragoslavele –Muscel, să-şi ceară drepturile pe care le aveau în Obştea moşnenilor. Adică venitul lor în funcţie de dramuri. Au venit Simion Creţu şi Mihai Ponea, dar a trecut muntii în Moldova şi Cârstea Buzatu, pârcălabul, la cumnaţii săi după zapise vechi, de moştenire.

În 1802, ghenarie 8, Mihăilă şi Stan Gromnic”*feciorii lui Niculii Gromnic din sat Soveja Dragosloveni, dat-am adevărată scrisoarea noastră dimpreună cu şeapte zapise de moşie ce arată la mâna cumnată-meu Crăstii precum să ştie că viind el aicia la noi în ţara Moldovii, i-am dat cartea noastră şi cu zapisele ce se arată mai sus, ca să descopere moşiile şi să le stăpânescă până când vom veni noi acolo. . . ”*

În 1933, preotul Ioan Răuţescu, face o vizită de lucru la Soveja, culegând date de la preoţii Gheorghe Popa şi Ion Gromnic (de fel din dragoslovenii Caşinului) şi de la preotul bătrân Gavriloiu, care pierdu-se unul din cei trei feciori, chiar în bătălia de la Dragoslavele.

Nume comune în DRAGOSLAVELE şi SOVEJA: Băra, Jinga, Oprea, Pantea, Oancea, Negoescu, Creţu. Păstrate doar în Soveja:Mehedinţu, Ponea, Bălbărău, Borjea, Gromnic. Rucăr:Ţuluca, Bălan, Dragomir, Dobrin, Hanţă, Nistorică, Grapă, Baştea, Cosma, Căciulă, Nedelcu, Crăciun, Şandru.

Între 17-19 august 1968, sub deviza **”Întoarcerea peste munţi şi peste veacuri la obârşii”*se face o excursie care poate fi considerată”unică în istoria satelor româneşti. Cota ridicâtă a emoţiilor, de o parte şi de alta, nu poate fi exprimată prin cuvinte. ”***

Aproximativ 100 de persoane ce reprezentau conducerea primăriei, şcolii, căminului cultural şi C. A. P. , s-au pus în mişcare cu o motocicletă, un autobuz şi un camion al C. A. P. -eului, câte existau atunci în sat. Trec prin Ţara Bârsei, Bran şi ajung la Fundata, unde sunt aşteptaţi de reprezentanţii dragoslovenilor şi Rucărenilor musceleni, îmbrăcaţi în costume naţionale, cu flori şi ploşti cu vin şi ţuică. Sovejenii luaţi perin surprindere, credeau că au dat peste vre-o nuntă, abia apoi s-au dumirit. Surpriza a fost şi mai mare când ţarăful de lăutari sovejeni condus de Petre Tilica, au început să cânte Hora Unirii, prinzându-se în joc ”*fraţii de aici şi de dincolo”.* În centrul Rucărului, populaţia ”*cu mic cu mare”*, i-au întâmpinat pe fraţi, cu lacrimi în ochi, cu porţile împodobite cu macâte, chilimuri şi pocade.

Din toate piepturile se auzeau:”bine-aţi venit fraţilor”; ”bine v-am găsit fraţilor”. Mult respectata profesoară, Florica Albu, conducătoarea delegaţiei, a rostit minunatele cuvinte, spre neuitare***:”Am plecât de acasă şi am ajuns acasă”.***

După primire s-au repartizat, fiecare la neamul lui:Bălanii, la Bălani, Nedelcii, la Nedelci, Vlădăii la Vlădăi, Oancea la Oancea, e. t. c. Trecuse sute de ani de separaţie, şi oamenii parcă se ştiau de-o veşnicie. A două zi, doamna profesoară Florica Albu, a vorbit rucărenilor despre felul cum şi-au păstrat sovejenii graiul muntenesc şi mare parte din tradiţiile, obiceiurile, datinile şi portul, demnitatea de a fi român, apărător al gliei străbune şi a valorilor neamului nostru. ”Obiceiurile, datinile şi portul, precum şi virtuţile de oameni demni şi dornici de libertate. Inteligenţa nativă, spiritul intreprinzător, dragostea de carte, hărnicia îşi trag trag izvorul din aceste sate argeşene. ”[8] Sovejenii au avut un montaj literar, unde personajul principal a fost Minodora Mustaţă, astăzi medic în Galaţi. Echipa de dansuri, a vârstnicilor sovejeni, au primit ropote de alauze. Primarul arhicunoscut, Gheorghe Miloş din Rucăr, ia cuvântul subliniind importanţa acestul eveniment.

A două zi, sovejenii sunt întâmpinaţi la Dragoslavele. Pe lângă autorităţile locale, directorul ”Căminului Cultural-Ion Răuţescu, domnul profesor Ion Catrinu, rosteşte un cuvânt de bun venit. Deasemeni renumitul traducător şi cunoscător al temniţilor comuniste Dumitru T. Burtea, a rostit memorabilele versuri:

”*Vreau inima aceasta s-o auziţi cum bate*
Şi-n pipturile noastre ce calde vă aşteaptă,
Şi să simţiţi cum astăzi, din veacurile,toate
Şi-n piepturile noastre ce calde vă aşteaptă

Şi să simţi cum astăzi, din veacurile toate
Iubirii ce ne leagă, cioplim din nou o treaptă.
Vreau inima aceasta să bată-ntotdeauna,
Și azi, când la hotarul ce odat ne-a despărțit,
Noi vă simțim alături, cum simte-arcușul struna,
Și vă dorim din suflet un cald:Binea-ați venit”

Întâlnirile au continuat în anul următor 1969, când 150 de reprezentanți ai dragoslovenilor și rucărenilor au pornit spre Soveja - Vrancea. Peste munți, drumul ar fi fost de netrecut. Asfel au fost nevoiti s-o ia, prin Ploiești, – Focșani, - Tișița, unde au fost primiți de o delegație sovejană de nedescris. În punctul la ”Jitărie”, locul de hotar între locuitorii din Câmpuri și Soveja, o ceată de flăcăi călări, îmbrăcați în costume de sărbătoare au întîmpinat pe cei veniiți, însoțindu-i spre centrul Sovejei, unde au fost aşteptați de populație și autoritățile locale. S-a vizitat mausoleerul Mărășești, Directoarea scolii , a spus minunatele cuvinte:„Bun venit !„

Ca voivozii legendari de odinioară, /
Chipul roman din Dragoslave,
”Deascălecând în Vrancea răzășească,
Străbunii noştri aici întemeiară
O nouă aşezare românească
Hotare-nsângerate atâtea veacururi ”,
Între munteni, moldavi și ardeleni.
S-au contopit pe plaiul Mioriței,
În mâmdrul nostru neam de sovejeni,
Chipul român din Rucăr – Dragoslave
Şi grai şi port şi nume de munteni!
Noi le-am păstrat în Vrancea voievodală
Suntem dragosloveni şi rucăreni.*

Altă întâlnire a fost pregătită de preotul Cîrstina Gh. din Dragoslavele în anul 1996, cu sprijinul doamnei preotese ,care era primar începând din anul acela. S-a purtat corespondență cu primăria Sovejei, cu fam. prof. Albu Iulian și Florica, cu prof. Macarie și au sosit în Dragoslavele un autocar cu sovejeni, dragosloveni și rucăreni, toți reprezentanții primăriei, preoții celor două sate cu doamnele preotese, profesori, învățători și alti sovejeni. Noi i-am întâmpinat cu o ceată de tineri călări pe cai, cu fete și băieți în costume populare care le-au oferit pâine și sare după obicei. Bucuria a fost fără margini. Trei zile au stat mesele întinse în grădina publică, muzica și dansul nu a încetat. Cu reprezentanți ai sovejenilor am mers la Rucăr, bucurându-i și pe vecinii noștri.

O delegație condusă de pr.Gh.Cîrstina și primarul Ion Băcioiu din Dragoslavele,au participat în luna august 2019,la zilele comunei Soveja.

Ecoul acestei vizite nu s-a stins nici astăzi. La lansarea Monografiei Soveja, familia Albu, autorii aceste monumentale lucrări au venit la Dragoslavele, dăruind această lucrare dragoslovenilor.

---

[1] Albu Florica, Albu Iulian, Monografia comunei Soveja, editura **Universal** Dalsi, București, 2002, p. 6
[2] P rof. dr. Gheorghe Pârnuță, Rucăr-Mușcel, București, 1996, p. 23)
[3] Prof. dr. Gheorghe Pârnuță, Rucăr-Mușcel, București, 1996, p. 2
[4] Răuțescu,Ioan op. , cit. , p. 47
[5] Pârnuță,Gheorghe op. , cit. , p. 25
[6] Idem, p. 26
[7] idem. p. 70
[8] Abu Florica, Albu Iulian, op. , cit. p. 262

” STOURDZA KAPELLE ” BADEN-BADEN
CAPELA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
”MIHAIL STURZA” BADEN-BADEN

Ing. Constantin Agricola Miu
Godeni - Mușcel

Eram în anul 1997. Mă pregăteam pentru o călătorie în Germania. Aveam multe de văzut și făcut. Conform programului stabilit cu firma germană gazdă, în drumul către Rheinmuster, ne puteam abate două ore pe la Baden-Baden. Eram foarte curios să vizitez acest renumit oraș balneo-climateric caruia i se dusese faima în toată Europa.

Știam că fusese înființat de către romani în secolul I , puțin după Aix-en-Provence și după Aix-la-Chapelle, Aachen-ul de astăzi, fostă capitală a imperiului lui Carol cel Mare. Ajungem cu bine la Baden-Baden. Intrăm întrun tunel și ieșim direct în parcarea din centrul orașului. Neamțul, tot neamț, s-a gândit că mirosul de gaze de eșapament poate fi înlocuit cu mirosul de cârnați prăjiți, care venea discret de la restaurantele de pe drumul în coastă ce ducea la obiectivele turistice ale orașului de sus. Vechiul castel era refăcut din temelii.

La prima vedere, orașul de 50 de mii de locuitori pare o grădină uriașă, așezată pe o vale umedă, cu o climă blândă. Aici întâlnești izvoare termale, unele dintre ele fiind funcționale din antichitate. Astfel la unul dintre ele, temperatura apei atingea 80 de grade Celsius, poate și mai mult. Nu mirosea a sulf, poate că acesta era întrun procentaj foarte mic. Se vedeau pavilioane pentru băi, și mai vechi și mai noi, dar și bazine în aer liber. Pe stradă era lume puțină, oamenii erau la tratament, se simțea o liniște ”umedă”, care nu te deranjează.

Aveam puțin timp la dispoziție și de aceea propun echipei de patru persoane, 3 români și un neamț din Argentina, să căutăm biserica românească de la Baden-Baden. În unanimitate echipa a fost de acord. Colegii au rămas surprinși de această surpriză. De unde știam de existența ei? Din revista ” Magazin istoric”. Întrebăm în stânga, întrebăm în dreapta, toți ne trimeteau la Biserica Rusă sau ridicau din umeri. Un localnic în vârstă ne-a scos din încurcătură ghidându-ne spre ”Stourdza Capelle” care era amplasată mai lateral, pe strada cu același nume, adică Capela Ortodoxă Română ”Mihail Sturza”. Acum am înțeles că noi căutam o Capelă și nu o Biserică și de aceea toți ne îndrumau către Biserica Rusă.

Mașina urcă, cotește, noi cu harta în mână periem cu atenție peisajul. Aproape de băile vechi, harta ne oprește și dă semnalul că am ajuns. Pe un platou mai înalt se ridică Capela Sturza. Dar, până acolo vedem niște arbori seculari cu înălțime cconsiderabilă, ajung la peste 80 de metri. Aflăm că sunt arborii Seqvoia Giganteea originari din California.

Foto 1

Subliniem imformația că fotografia (1) a fost realizată de un amator din Belgia.
Capela Sturza a fost ridicată de către voevodul Moldovei, domnitorul Mihail Sturza, între anii 1863 și 1866.

Foto 2

În mijlocul fotografiei (2), este prezentată capela înconjurată de arborii seculari, aici fiind locul de odihnă veșnică al membrilor familiei domnitorului Mihail Sturza:
- sus stânga, domnitorul Mihail Sturza;
- sus dreapta, soția domnitorului, Furstin Smaragda Sturza
- jos stânga, fata domnitorului, Prințesa Maria Sturza
- jos dreapta, fiul domnitorului, Prințul Mihail Sturza.

Într-o poiană mai înaltă, pe un teren plat, ne întâmpină o biserică moldovenească îngrijită și bine întreținută, cum de

altfel este tot spațiul care o înconjoară.

Vom afla că administratorul și finanțatorul principal al lucrărilor de intreținere și reparații este Consiliul Municipal al orașului Baden-Baden. (Foto 3)

Mă gândesc că dacă nu era legată și de oraș, și ar fi aparținut în totalitate Mitropoliei Române de la Iași, găseam doar semne că aici ar fi fost o biserică. Nu vreau să gândesc cât de mari sunt cheltuielile cu acest superb monument istoric ca să arate așa de bine. Dăm roată monumentului și începem să descoperim deosebirile dintre o biserică și o capelă ortodoxă. Vom afla, peste câteva minute, de la preotul paroh, că arborele din partea dreaptă a capelei, este un stejar adus de fostul domnitor Mihail Sturza din Moldova. A fost plantat în anul 1866. Trăiește și astăzi! Pe un perete lateral, pe exteriorul lui, vedem stema Moldovei deasupra căreia citim: Romanische Kapelle Sturdza. (Foto 4)

Foto 3

Ne apropiem de ușa de la intrare și vedem un anunț care ne precizează că preotul paroh se numește Radu Mironovici. El locuiește în casa parohială de alături și poate fi deranjat la orice oră. Sunăm și ne răspunde de la etaj, chiar părintele. Ne mai întreabă de unde suntem. Când aude că de la Pitești, se întristează că nu suntem de la Iași. Am povestit mai amănunțit în prima mea carte.

Părintele Radu Mironovici este din Iași. Nu pare trecut de vârsta de 60 de ani. Este un bărbat bine. Are toate calitățile cerute de meseria pe care o practică. Este căsătorit cu o nemțoaică. Părintele descuie ușa bisericii și începe să povestească cu un glas duios, îmbibat cu o dulce limbă moldovenească.

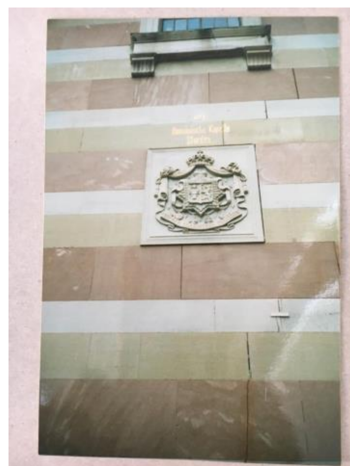

Foto 4

Domnitorul Moldovei, Mihail Sturza, cel care a evitat vărsarea de sânge la revoluția din 1848 din Moldova, a înțeles dorința de unire a tuturor românilor. În consecință, abdică în anul 1849 și se retrage la Paris.

Avea doi copii, o fată căsătorită cu un ofițer rus și un băiat mai mic, elev de liceu. ”Familia domnitorului venea în fiecare vară la băi, la Baden-Baden, unde avea o vilă. Băiatul, prințul Mihail, și-ar fi dorit un castel pe Friesenberg. Părinții au cumpărat terenul , dar la 30 iunie 1863, înainte de a se începe construcția, terminând liceul, la banchetul de sfârșit de școală, prințul moare în condiții misterioase. Avea doar 17 ani. În amintirea lui și ca loc de veci al familiei, părinții au ridicat această capelă. Alături de biserică a fost construită și o casă pentru preot.

La intrarea în biserică sunt portretele familiei Sturza:
Principele Mihail Sturza (1792-1884), alături fiica Maria (1848-1905) care mai târziu a fost căsătorită cu prințul rus Gorceacov. Apoi, principesa Smaragda Sturza, născută Vogoride (1810-1885) alături de fiul Mihail (1846-1863)”.

Parcurgem informațiile puse la dispoziția vizitatorilor de către Biserica Ortodoxă Română.

” Cele patru tablouri au fost pictate pe plăci de cupru de pictorul francez Perignon. Cripta familiei se află sub altar. În mijlocul bisericii, în partea dreaptă, se află un monument care-l înfățișează pe tânărul Mihail la studiu în Paris. (Foto 5). Această lucrare a fost executată de sculptorul italian Rinaldo Rinaldi, din marmură de

Foto 5

Carrara; în partea cealaltă este lucrarea francezului Gabriel Thomas, care-i înfățișează pe părinții îndurerați.

În cupolă, care are o înălțime de 24 m, se află triunghiul treimic cu Ochiul lui Dumnezeu in mijloc, cei 12 apostoli și cei patru evangheliști. (Foto 6)

Pictura este executată pe foi de cupru de către prof. Hauschild din Munchen. Tot el a realizat și pictura în frescă. În dreapta: Buna Vestire și Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos; in stânga: Botezul Domnului și învierea fiicei lui Iair; in altar Cina cea de Taină, Invierea Domnului (în trei părți) și Sf. Treime.

Foto 6

Iconostasul a fost pictat pe foi de cupru de prof. Muller din Munchen. În rândul de sus, câțiva profeți, iar în rândul de jos se află Sf. Ioan Botezătorul, Maica Domnului, Maica Domnului cu Pruncul, Domnul nostru Iisus Hristos și Sf. Arhanghel Mihail, ocrotitorul acestui sfânt locaș.

Pe Sfânta Masă din altar se află Chivotul cu Sfânta Împărtășanie, Evanghelii în limbile română, slavonă și greacă și Sf. Cruce. În dreapta și în stânga se află odăjdiile pentru episcop, preot și diacon. În spatele Sfintei Mese este un covor vechi, lucrat de principesa Smaragda Sturza. În fața iconostasului, dreapta, sunt cununiile pentru săvârșirea nunții.

Toate icoanele din Capelă sunt pictate în ulei pe lemn; unele sont acoperite cu plăci de argint. Icoanele din fața altarului: Arhanghelul Mihail, Maica Domnului, Mântuitorul Iisus Hristos și Învierea Domnului cu cele 12 praznice împărătești din timpul anului.

Lângă monumentul din stânga se află așezat Sfântul Epitaf care a fost pictat de prințul Gagarin. Textul, împrejur este cusut cu fir de aur de prințesa Maria Sturza în slavonește. În românește: Iosif cel cu bun chip de pe lemn luând Prea Curat Trupul Său, cu giulgiu curat înfășurându-L și cu miresme, în mormânt nou L-a pus".

Scaunele din Capelă sunt sculptate în lemn din Pădurea Neagră și au fost dăruite capelei de marele duce Friedrich von Baden.

Până în anul 1882, Capela s-a aflat sub jurisdicția Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol. În acest an, fondatorul însuși a pus-o sub jurisdicția canonică a Mitropoliei Moldovei și Sucevei. Reamintim că alături de biserică este un stejar adus din Moldova și plantat de fostul voievod Mihail Sturza în ziua sfințirii bisericii." Acestea au fost amănuntele puse în circulație de B.O.R.

Vizita noastră se apropie de sfârșit. Facem o poză cu părintele Radu Mironovici în interiorul capelei.

În Foto 7 apar de la stînga la dreapta: subsemnatul, părintele Radu Mironovici, Ion Bucurică de la DOW Chemical și Iulică Neacșa de la Arpechim.

Prin strădania familiei Sturza a rezultat o costrucție superbă, la subsolul ei aflându-se raclele membrilor acestei familii.

Părintele ne-a rugat că, dacă ne întâlnim cu prințul Dimitrie Sturza, preotul paroh îl roagă să mai viziteze mormintele înaintașilor săi. Din păcate, am aflat că și prințul a trecut la cele veșnice acum câțiva ani. Mai notăm la ieșirea din capelă că cei trei arbori giganți de la intrare au fost plantați acum 150 de ani.

Foto 7

În parcul din jurul capelei, românii mai fac o poză în fața monumentului. (Foto 8)

În timpul vizitei noastre, a apărut și o doamnă pe care am surprins-o în poza de față. Venea de la Stutgart ca să se spovedească, conform obiceiurilor ortodoxe. Nu pregeta să facă efortul de de a-și îndeplini datoria de bun creştin şi enoriaş al părintelui Mironovici. Mă gândesc că dacă în țara de acasă, unde ne ducem existența și unde facem pe grozavii, ne închinăm măcar atunci când trecem prin fața unei biserici.

Ne-am despărțit de gazda noastră cu dorința de a mai reveni la Baden-Baden. Am corespondat cu părintele o perioadă de 5-6 ani. Între timp a apărut la Baden-Baden noul Castel.

Foto 8

În anul 1998 Capela a intrat pentru doi ani în restaurare. Am părăsit oaza românească de la Baden-Baden cu mândria acestor însemne ortodoxe românești. În același timp reușesc să-l cunosc mai bine pe voevodul Mihail Sturza. Nu e de mirare că domnitorul a apreciat inteligența viitorului prim –ministru Mihail Kogălniceanu pe care îl trimite pentru înalte studii în Franța. În momentul apariției ideilor revoluționare la Paris, Mihail Sturza îl trimite, împreună cu prietenul său Vasile Alexandri, în Germania. Aici urmează Universitatea din Berlin și are îndrumător de doctorat pe cel mai mare istoric al vremii, Theodor Momsen. Meritul apariției acestor mari cărturari în Țările Române revine acestor oameni luminați precum Mihail Sturza. În țară apare Academia Mihăileană unde conducerea acesteia este preluată de tinerii formați de Sturza. Paradoxul se petrece în anul 1848. când foștii tineri formați de dommnitor, prin noile idei revoluționare, îl obligă pe domnitor să abdice și să părăsească țara pentru totdeauna.

La Baden-Baden va găsi a doua Românie.

TRICOLORUL ÎN PRESA TRANSILVĂNEANĂ A VREMII

Col. (r) Iulius Mureșan
Alba Iulia

ANUL1867

Francisc Hossu – Longin, Amintiri din viața mea, 1975, pag. 233, 234: „Mare senzație a făcut faptul că Ilie Măcelariu, care șidea pe strada Mănăşturului (din Cluj – n.n.), cum intri de-a stânga, a scos un steag roșu – galbă (n) – vânăt, fiindcă pe acolo-și făcea intrarea triumfală numitul comisar (Pechy Mano, „comisar" trimis de guvernul de la Pesta – n.n.) (...)

Întreg Clujul unguresc s-a revoltat contra lui și studenții de la gimnaziul reformat, unitar și de la piariști s-au înțeles ca aducând o scară lungă să rumpă și să dea jos steagul românesc.

Aflând studenții români de planul studenților maghiari, la îndemnul juriștilor și mai cu samă la încuragiarea lui ranta Buticescu, ne-am adunat în grupuri și toată ziua și noaptea ne-am plimbat naintea casei dlui Ilie Măcelariu ca să păzim steagul românesc. Așa ungurilor le-a trecut pofta ca să săvârșească o nouă vitejie și steagul a fâlfâit și altă zi până târziu."

ANUL1872

Lungu Mihail Corneliu (coordonator), De la Pronunciament la Memorandum 1868 – 1892, 1993, documentul 27,pagina128-129. „De la ministrul regal maghiar de interne către prefectul comitatului Zarand.

Am primit raportul dumneavoastră cu nr. 175 din 27 luna trecută în problema manifestărilor organizate la Baia de Criş, cu ocazia morții lui Avram Iancu, și, din acela, m-am convins că într-adevăr steagul românesc a fost arborat, pe casa unde stătea catafalcul lui Iancu.

Arborarea în orice ocazie a steagului român, ca simbol al unei națiuni vecine independente se consideră ca o demonstrație împotriva apartenenței la cetățenia maghiară, dar folosirea acestui steag este cu atât potrivnică legilor noastre precum și simțământului cetățenesc maghiar, cu cât, interzicerea lui este cerută de prestigiul statului, cât și de demnitatea națiunii.

Cer deci excelenței Voastre, pe baza scrisorii mele confidențiale emise la 9 septembrie anul curent, sub nr. 4346 prez. Referitoare la îndepăratarea culorilor și simbolurilor străine, ca acum să ia deja măsuri hotărâte ca pe viitor folosirea cu indiferent ce prilej a steagului român să fie evitată.

La Buda, în 9 octombrie 1872 Toth Vilmos cu propria mână.

ANUL 1878

„Mult iscusita vremii slovă. Poeți transilvăneni cîntă independența și Unirea. Antologie și prefața de george Togan, 1998.

Pag. 40. Stindardul de preotul ortodox Zaharia Boiu (1834 – 1903), poezie publicată în Telegraful Român. Nr. 58, Sibiu, 1878, pag. 226: „Să-ți fie drag, române, pe cât vei fi-n viață, / Stindardul țării tale cu cele trei culori. (...) La mijloc este galben stindardul la coloare, / Ca aurul ce-a ta țară, ascunde sânul său;" Iuliu Moisil, Amintiri din viaţa de liceu (articol din Arhiva Someșană 26 / 1939): „Serbarea zilei de 3/15 Mai din anul 1878 a fost excepţional foarte frumoasă, căci vremea era caldă şi splendidă, cerul senin. După ce ne-am întrunit toţi şcolarii la liceu, la orele 9 am făcut o plimbare prin străzile Năsăudului, în frunte cu fanfara, ce mai rămăsese din timpul regimentului al II-lea de graniţă, şi cu patru steaguri, în colorile româneşti, iar pe la orele 11 am plecat în frumoasa pădure de stejari „Dumbrava". (...)

Noi şcolarii, în special cei din cursul superior, ne-am încins, cu ocazia acestei serbări naţionale, brâile tricolore româneşti, făcute de ţărance din Năsăud şi din Rebrişoara, late de vr'o 3 degete, încinse în jurul trupului, capetele atârnând în jos cu ciucurii lor.

După amiazi pe la 3—4 începea dansul şi era o petrecere şi o veselie din cele mai entusiaste. Dansurile, cari se jucau, erau în afară de valsuri, polci şi cadrile, jocurile româneşti Someşana, Romana.

Cu Someşana se începea întotdeauna. In pauză se jucă de o grupă de 12 şcolari jocurile voiniceşti: Căluşerul, Romanul şi Bătuta, îmbrăcaţi în costum naţional, încinşi cu brâu tricolor. Tot în pauză lăutarii dela Bistriţa înveseleau publicul cu fel de fel de cântece româneşti, romanţe, pe cari lăutarii le aduceau din vechiul Regat, doine, cântece populare etc. (…)
Dela dânşii noi şcolarii învăţam toate romanţele şi cântecele aduse de ei din Regat şi în urmă le cântam mereu. (…)

In anul 1879 însă nu s'au mai permis steaguri în tricolorul românesc (...)."

ANUL 1883

Colectiv, Documente privind mişcarea naţională a românilor din Transilvania I 1881 – 1891: Pag. 146: „Excelența Voastră, domnule ministru regal maghiar de interne Conform înștiințării comandamentului garnizoanei din comitatul Alba de Jos, cu sediul la Blaj, în curțile școlilor românești de acolo, de asemenea, pe așa numita Câmpie a Libertății din apropierea orașului, s-a arborat câte un drapel național românesc în ziua de 15 a acestei luni.

Drapelul a fost arborat de către elevii claselor a VI-a, a VII-a și a VIII-a ai liceului românesc (...).

Cluj, 1883, mai 17 du Mont Varhegyi"

Pag. 149. Conform ordinului Ministerului Regal maghiar al Cultelor și Instrucțiunii Publice, semnat de Trefort Agoston, se ordonă administratorului regal al așezămintelor publice să cerceteze cazul („au arborat (...) drapelul național românesc", „Dimineața, un astfel de drapel era arborat și pe catargul de gimnastică aflat în curtea școlii"; „Melodiile cântate de corul cetățenilor plecați pe Câmpia Libertăți în cursul dimineții – marșul românesc, imnul popular românesc și cântecul libertății – au fost acompiate, cu cântec domol, de seminariști"), să-i prezinte rezultatul cercetărilor și să facă propuneri." Manciulea Ștefan, Povestea unei vieți, 1995, pag. 28 – 30:
„Studenții gimnaziului din Blaj, au fost totdeauna naționaliști înflăcărați. Prin activitatea lor desfășurată în Transilvania între anii 1840 – 1848, ei au pregătit lumea satelor noastre de iobagi la participarea marilor adunări naționale de la 30 aprilie și 3 / 15 mai 1848. După redeschiderea liceului din Blaj – 1852 – și înființarea „Societății de lectură a studenților gimanziali – 1865, aniversarea acestui praznic național a fost săvârșită an cu an cu mare solemnitate. În această memorabilă zi, dimineața, la Piatra Libertății, era slujit un serviciu religios, după care urma desfășurarea programului serbărilor, stabilit de Societatea de lectură: cuvântări, poezii, declamări patriotice și cântece naționale. La serbări participau membrii corpului didactic împreună cu publicul blăjean.

După anul 1871 guvernul unguresc din Budapesta a interzis cu străşnicie aniversarea acestui eveniment epocal, sub sancțiunea închiderii gimnaziului pentru totdeauna.
Studențimea nu s-a lăsat intimidată de aceste măsuri ale oficialității și a găsit, totuși, metodele și mijloacele de a săvârși acest praznic, fără caracter oficial de solemnitate publică. În preseara zilei de 3 / 15 mai, tineri necunoscuți arborau drapelul tricolor pe câte un catarg înfipt în mijlocul lacului Chereteu ori în vârful unui stejar falnic din Cărbunari sau pe turnul bisericii catedrale. Organele jandarmeriei, o dată cu zorile, confiscau drapelele, raportând cazul de urgență la atât prefecturii județului Alba, cât și ministerului de interne de la Budapesta. De aici veneau apoi ordine strașnice poruncind supravegherea severă a tinerimii revoluționare valahe, care prin

acțiunile ei iredente însemna o primejdie pentru stat.” Lungu Mihail Corneliu (coordonator), De la Pronunciament la Memorandum 1868 - 1892 Mișcarea memorandistă, expresie a luptei naționale a românilor, 1993, documentul 72: „Înaltul Ministeriu regal de Culte și de Învățământ, cu datul 1 august a. c. nr. 1319 pres. ne recerca ca în institutele care stau sub jursidicțiunea Consistoriului (de la Caransebeș - n.n.) să stăruim, ca tinerimea să se crească în patriotism și în alipirea către statul unguresc, anume: sub cea mai aspră răspundere să oprim tinerimea de a purta culori și semne contrare unității statului unguresc, precum și de a cînta cântece revoluționare îndreptate în contra statului unguresc.”

ANUL1885

Lungu Mihail Corneliu (coordonator), De la Pronunciament la Memorandum 1868 - 1892 Mișcarea memorandistă, expresie a luptei naționale a românilor, 1993, documentul 88: „De la Ministerul regal maghiar al Cultelor și Instrucțiunii Publice (...)

În Brașov, Sibiu și, în general, în mitropolia de Sibiu, apoi în eparhiile române ortodoxe ale episcopiilor din Arad și Caransebeș, elevii poartă pe șepciile lor culorile naționale române, peste tot comportamentul lor este antipatriotic, se adresează pentru burse cercurilor instigatoare din România, tot acolo se duc în excursii, primesc demonstrativ instigatorii români.

În cadrul mitropoliei române greco - catolice și în dieceze episcopale române greco - catolice se observă uneltiri în parte asemănătoare cu cele schițate aici (....)

Nefiind acceptate astfel de stări ciudate, este neapărat necesară eliminarea cu toată puterea din școli, prin toate mijloacele legale, a activității antipatriotice.”

ANUL 1893

Ciucă Marcel – Dumitru, Ciucă Teodora – Elena, Dr. Ioan Rațiu Corespondență (scrisori primite, 1866 – 1895), 1944, pag. 123:

Cu prilejul Conferinței naționale ținute de românii din Transilvania și Ungaria la Sibiu în iulie 1893, în sală s-au pus trei drapele: unul roșu, unul galben și unul albastru. Autoritățile maghiare considerând că aceste trei culori formează stindardul național al României, au înlocuit steagul albastru cu unul alb. Tineretul a hotărât atunci să dăruiască studenților bucureșteni steagul albastru, interzis în sala conferinței. Predarea a avut loc cu mare solemnitate la Predeal. La rândul ei, flamura roșie a fost dăruită studenților din Iași, iar cea galbenă a fost păstrată de studenții transilvăneni. Astfel, s-a hotărât ca atunci când va fi o întrunire a tineretului român, fiecare să vină cu steagul respectiv și astfel atunci, să se reunească cele trei steaguri.

ANUL 1895

Familia 6 / 5 februarie / 17 februarie 1895:

„Dômnele şi domnişorele din Iaşi au trimis domnişorelor române din Sibiu, care au fost date in judecată pentru purtarea tricolorului naţional, o adresă prin care le felicită, zicând: „Voi, fecióre iubite, alesele némului românesc, voi aţi imprimat tricolorului nostru acel farmec nobil, şi nu intr'un avênt de veselia, nu in emoţiunea unei solenităţi, ci in impregiurări de grea cumpenă, intr'un timp de apesare şi de prigonire fără margini". Adresa e semnată de 150 de dame din Iaşi.”

ANUL 1899

Familia 39 / 26 septembrie / 8 octombrie 1899, Oradea: „Pentru tricolorul român. Cetim în „Tribuna” că nouă juni selișteni, cari au jucat „Călușerul” și „Bătuta” la petrecerea poporală de la Netedu, cu prilejul Scietății pentru fond de teatru român, sunt citați la judecătoria cercuală acuzați de a fi comis transgresiune contra statului. Atentatul contra patriei va fi probabil tricolorul nostru național cu care bravii juni erau împodobiți.”

ANUL 1900

Familia 4 / 23 ianuarie / 4 februarie 1900, Oradea: Coriolan Steer, George Novacovici și Ion Scurtu sunt citați în 13 februarie 1900 la judecătoria Deva, pentru că în 31 decembrie 1899

„toți trei au încunat mormântul lui (Avram Iancu – n.n.) cu o cunună pe care se afla o pantlică în tricolorul național românesc și cu inscripție”.

ANUL 1901

Familia 18 / 6 / 19 mai 1901, Oradea: „Tricolorul românesc. Dl. Constantin Berariu a publicat sub titlul acesta o broșură, trasă cu tricolorul românesc, la Cernăuți. Autorul susține și arată că tricolorul acesta nu este singurul al României, ci reprezintă coloniile naționalității române de pretutindeni, în toate țările locuite de Români.”

ANUL 1904

Enciclopedia Română, vol.III, 1904, Sibiu, pag. 788, 802, 1128 (lucrarea a fost, „publicată din însărcinarea și sub auspiciile Asociațiunii pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român”, cea mai importantă asociație culturală a românilor din Transilvania și a apărut la Sibiu în trei volume (anii 1898, 1900, 1904), cu 37.622 articole şi 172 autori din întreg spațiul locuit de români):

„Român în înțeles politic cetățean al României, în înțeles etnic membru al națiunii române (v. Români), locuitoare în România, Ungaria (Transilvania, Bănat, Maramureș), Bucovina și Basarabia. (...)

Dintre toate popoarele neolatine numai R. au păstrat numele poporului străbun, din care s'au născut. (...)

R. formează poporațiunea cea mai numeroasă pe teritoriul Daciei lui Traian; afară de aceea locuiesc în masse compacte în Bulgaria, Serbia, Bosniei și Herțegovinei, precum și în Grecia și Istria.Urme de Români, cari însă nu-și mai vorbesc limba, se află în provinciile austriace Moravia, Silezia, apoi în Bitinai (Asia mică) (...)

Numărul total al R.-lor se poate evalua la 10 1/2 milioane împărțiți astfel: România 5.430.000 (1901), aici nu intră aproape 600.000 străini (Ovrei, Bulgari, Tătari, Germani, Ruși, Turci, Greci), Ungaria 2.931.369 (1900, Czirbusz); Bucovina 229.018 (1900); Serbia 300.000 (Burada); Bulgaria 65.000 (Meyer); Basarabia și guvernamentele de preste Nistru 1.200.000; Turcia 250.000; Grecia 30.000; Istria 200.000. Total 10.437.387.”

„Tricolorul românesc e roșu, galben, vânăt, aceste culori se regăsesc pe țesăturile, apoi pe îmbrăcămintea femeilor române.”

ANUL 1907

Tribuna 246 / 7 / 20 noiembrie 1907:

„Pedepsit pentru treicolor. Ni-se comunică din Beiuş că dl Eugen Nyéki, candidat de advocat a fost pedepsit de către judecătoria de acolo la 25 cor. amenda, pentru transgresiune contra statului, pe care ar fi săvârşii-o prin purtarea unei bande de treicolor la pălărie. Dl Nyéki s'a apărat însă cu demnitate, arătând că treicolorul roşu-galben-albastru este nu numai al României, cum zice dl procuror, ci a întreg neamului românesc!

Tribuna 248 / 10 / 23 noiembrie 1907:

„Osândit pentru agitare”. In 14 п. I. c. dl Georgiu Teaha, cand. de preot din Câmp a fost osândit de judecătoria cercuală din Vaşcău Ia 7 coroane amendă pentru motivul şubred că a purtat treicolorul român în decursul campaniei electorale delà Beiuş.”

ANII 1908 – 1911

Din articolele publicate în presa timpului prezentate de Radu Theodoru, Urmaşii lui Attila, pag. 72-82:La 5 august 1908, preotul Ioan Popovici din Buteni - Arad, este pedepsit cu 5 zile temniţă şi 100 coroane amendă pentru că la procesiune hainele copiilor care purtau sfeşnicele aveau cheotori din panglici tricolore.

În 18 decembrie1908 la Orăştie sunt citaţi la poliţie şi pedepsiţi cu câte 2 zile închisoare şi câte 30 coroane amendă un număr de 30 de cetăţeni care purtau tricolorul românesc la costumul naţional.

Tot atunci, dr. Aurel Oprea şi Ioan Mihali primesc şi ei câte 2 zile temniţă şi 30 coroane amendă fiindcă pe costumele copiilor se găsea tricolorul.

La 3 iunie 1909 în Bucium - Poieni din Alba de Jos este pedepsit Ioan Iancu cu 200 coroane amendă pentru că pe fruntea calului de la trăsură atârna o panglică roşie, sub ureche era o placă de nichel, care deşi privită de aproape e de culoarea nichelului, înclinat, de departe însă părea galbenă, iar sub această placă era prinsă o panglică vânătă.

În 9 iunie la Orăştie jandarmii umblă prin târg şi vânează tricolorul. Smulg cingătorile, baierele de la straiţe, bat şi arestează mulţi români.

La 14 iunie 1909 în Lupşa - Turda, la nuntă jandarmii sfârtecă hainele nuntaşilor care aveau tricolor. Bat şi arestează.

La 20 iunie 1909 în Blaj, jandarmii descing brâiele tricolore de la 20 de feciori şi fete şi le întocmesc procese verbale de contravenţie şi agitaţie.

La 23 august 1909 în Câmpeni unde era târg, jandarmii vânează tricolorul. Arestează, bat şi sfâşie hainele de pe moţi. O femeie este despuiată în mijlocul târgului. Jandarmii i-au sfâşiat cămaşa cusută cu roşu, galben şi albastru. Sunt mulţi răniţi.

La 28 august 1909 în Ocna Sibiului, Anuţa Soreanu, venită de la Caracal la băi, este arestată pentru motivul că a fost găsit tricolorul pe hăinuţele copiilor.

În 15 septembrie 1909 la Igris - Timiş - Torental, Ioan Gallu primeşte o zi temniţă şi 10 coroane amendă pentru că purta brâu tricolor.

La o nuntă din Năsăud ce a avut loc în 31 ianuarie 1911, jandarmii distrug steagul vorniceilor alcătuit din năframe roşii, galbene şi albastre.

În 12 mai 1911 la Hodac - Mureş, patru femei sunt pedepsite cu cât 4 zile temniţă şi câte 10 coroane amendă pentru port ilegal de brâie tricolore.

La 15 mai 1911 la Ocna Sibiului , copiliţa Paraschiva Balteş venind de la câmp cu mama sa este arestată de jandarmi care îi descing brâul tricolor. Dată pe mâna poliţiei este pedepsită cu o zi închisoare şi 5 coroane amendă.

În zilele de 14-16 mai 1911 în Câmpeni - Alba, jandarmii bat femei şi fete. Hainele le sunt sfâşiate. Se fac percheziţii pentru confiscarea tricolorului.

ANUL 1910

Revista Economică 47 / 1935 (articolului lui Ion Opriș).

„Un bătrân intelectual dintr'o comună rurală din Ţara Oltului, ne-a povestit o întâmplare de acum 25 ani, care trebue adusă la cunoştinţa generală (...)

Era în anul 1910, când dl Dr. Alexandru Vaida Voevod, fu ales reprezentant al românilor din circumscripţia Arpaşul de jos, județul Făgăraş, în Camera deputaţilor dela Budapesta (în cel mai bun an electoral al lor, parlamentari români în Parlamentul Ungariei au fost 15, iar după ponderea lor numerică din populația Ungariei trebuiau să fie 70, adică 16 - 17% din peste 400 parlamentari. Deplina egalitate sub civilizația asta austro - ungară, ce mai poți zice! - n.n. Populația Ungariei - 17.449. 705 locuitori, din care 8.200.000 unguri. Familia 6 / 10 februarie / 22 februarie 1891) Biruința strălucită a dlui Dr. Alexandru Vaida Voevod a entusiasmat întreagă populaţia românească dela poalele Negoiului. Şi bucuria acestei isbânzi a mers mult mai departe.
S'a întâmplat atunci un fapt deosebit de important.

In comuna Scoreiu, notarul Comşa, un adevărat român, s'a urcat în cel mai înalt plop din comună, şi în vârful lui a agăţat lăsând să fâlfâe în bătaia vântului tricolorul românesc. Acest

vrednic notar a avut de grije ca la coborîre, să tae toate crengile plopului pentruca nimeni să nu mai poată urca până în vârf, la steag.

Desigur că acest fapt s'a adus repede Ia cunoştinţa autorităţilor civile şi militare de pe atunci, şi notarul Comşa a fost imediat destituit din post. Dacă a suferit închisoare, acel care ne istoriseşte întâmplarea nu mai ştie.

Dar, notarul Comşa destituit din post, a fost imediat angajat ca funcţionar la Banca „Albina". El n'a fost lăsat să fie distrus, ori nimicit de minoritatea numerică, dar stăpânitoare, din acele vremuri.

Iată deci suprema misiune a Băncilor din Ardeal, cari nu s'au înfiripat pentru a îmbogăţi un individ sau o tovărăşie de indivizi, ci pentru a feri de peire un neam."

ANUL 1911

Negrilă Iulian, Ziarul „Românul" și Marea Unire, 1988. Pag. 86, Memoriul românilor adresat guvernului maghiar, citat din Românul 3, 3 / 18 ianuarie 1911.

„23. În unele ținuturi este uz vechi că la portul țărănesc se folosesc brâuri și panglici cu culorile roșu, galben, albastru, fără intenții politice de demonstrare, este deci necesar a îndruma organele polițiale și jandarmeria să nu urmărescă pentru acest motiv în mod brutal poporul pașnic, ceea ce se face în paguba evidentă a adevăratului interes de stat."

Popeangă Traian, Muresianu Ion B., Aradul cultural în lupta pentru înfăptuirea Marii Unirii (1908 - 1918), 1911. Documentul 81 (pe pachet se află nota:„proiect pact 1914 -1918"), punctul 29. „Tricolorul românilor din Ungaria, roșu, galben, albastru, ca simbol al naționalității lor românești să fie admis în folosință nu numai ca parte integrantă a îmbrăcămintei țărănești, ci și ca manifestare a naționalității." (Dintr-un document rămas de la Vasile Goldiş).

Românul 83, 15 / 28 aprilie 1911, Arad, redat fragmentul și în Negrilă Iulian, Ziarul „Românul" și Marea Unire, 1988. Pag. 113:

„Fiecare popor ține să-și aibă semnul său, prin care se deosebește de alte popoare. Semnul de deosebire sunt de obicei culorile. Fiecare neam își are culorile sale. Și fiindcă culorile acestea au însemnătate, că deosebesc ființa unui neam de ființa celorlalte neamuri pentru aceea fiecare neam își cinstește și își iubește culorile sale, cum își iubește ființa sa, sufletul său.

Culorile poporului românesc sunt: roșu, galben și albastru. Noi românii iubim culorile acestea pentru că ele sunt semnele sufletului nostru. Când noi purtăm pe hainele noastre, în părul nostru aceste culori, prin asta nu vrem să zicem, că noi urâm alte neamuri, ori că vrem răul altora, ci vrem să arătăm numai, că noi suntem români, că vrem să rămânem ceea ce au fost strămoșii noștri, că ne iubim neamul nostru. (...) culorile roșu, galben și albastru sunt numai semnul vădit al ființei noastre românești, al iubirii noastre pentru neamul românesc.

Și de aceea noi ne iubim neamul mai mult decât viața noastră și fiindcă noi dorim să rămânem în veci români, pentru aceea niciodată nu putem să ne lăsăm de culorile noastre românești, de mândrul nostru tricolor.

Dar stăpânitorii noștri ar dori ca noi să ne dezbrăcăm de ființa noastră românească. Ar dori să nu mai fim români, ci să ne contopim și noi în neamul unguresc, să ne facem unguri. Din pricina aceasta stăpânitorii acestei țări urăsc tricolorul nostru românesc și se face adevărată vânătoare după acest tricolor. S-a întâmplat moarte de om din pricina asta și jandarmii smulg cingătoarele românești ale fetițelor noastre și se aprind de mânie, când văd pe hainele noastre culorile: roșu, galben și albastru."

ANUL 1914, LA IZBUCNIREA PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Tăslăuanu C. Octavian, 3 luni pe câmpul de răsboiu,, 1915, pag, 11: „Bătrânul împărat făcea apel „către popoarele mele", de astădată agrăindu-le pe toate în limba lor și chemându-le să-i apere țările de potopopul slavismului. Afișele cari vesteau mobilizarea, erau

și ele tipărite în toate limbile. Noi, cetățenii Ungariei, nu mai trebuia să știm limba oficială a statului.Ni s-a îngăduit chiar și purtarea de concarde și de steaguri tricolore. (...)

În Români, totuși nu avea nimeni încredere. Prin cabinetele statului major din Viena se temeau că Valachii nu se vor prezinta sub steaguri și că că cel mai bun corp de armată, cel din Ardeal, se va pierde. Contele Tisza a și spus șefilor noștri politici, că va face un lac de sânge întreg Ardealul, de vom îndrăzni să ne împotrivim."

Pușcariu Sextil, Memorii, 1978, pag. 14:

„Ficiorile li se dădea chiar voie să-și pună tricolor la chipiu și părintele Saftu a sfințit cu ceremonie mare un steag tricolor cu care a plecat pe câmpul de război o companie de marș românească. Dar flăcăii înșirați între honvezii unguri erau totuși bruscați și înjurați de ofițerii maghiari și siliți să cânte Kutya Szerbia."

Românul 227 / 16 / 29 octombrie 1914.

„Prigonirea tricolorului.

Nu credeam că vom mai avea ocazie să înregistrăm cazuri de prigonire a tricolorului nostru acum, când regimentele româneşti se duc în foc cu drapele na ţionale şi oraşele iar au înălbit de flăcăii noştri, cel mai proaspăt contingent de recruţi, cari vin să-şi facă datoria către patrie cu panglici late tricolore la pălărie şi în piept.

Pe cale particulară suntem informaţi că în Poiana-sărată (corn. Trei-scaune) s'a intentat proces de agitaţie tânărului Ion Cioban şi altor şase inşi, cari la asentările recente şi-au pus şi ei tricolor românesc la pălărie. Somaţi de jandarmi să lapede aceste „culori ale unui stat străin", tinerii au încercat să dovedească cu ziarele româneşti că cel puţin acum e permis să se poarte tricolorul, dar nimeni nu i-a crezut.

Acest exces de zel se zice că s'ar datora notarului din comună, care le-a şi trântit flăcăilor — la încheierea procesului verbal — argumentul caracteristic budapestan: — Dacă nu vă place, mergeţi în România sa f'aceţi agitaţie! Şi cică câţiva dintre ei l-ar fi şi ascultat pe domnul notar". Atragem atenţia celor competenţi asupra aestui caz, care ar fi consult să rămână izolat."

Românul 222 / 9 / 22 octombrie 1914:

„Steag national în Pecica.

Mercuri în 14 Octomvrie a. c. au plecat din Pecica-Română 250 feciori la asentare, la Arad, în frunte ducând un frumos şi mare steag national român. încă în zorile dimineţii frumoasele cântări ale feciorilor şi muzica românească au trezit întreg satul din somn. Toti feciorii noştri s'au strâns la casa oraşului unde steagul nostru naţional românesc înfipt fâlfăea frumos şi măestos, aducându-ne aminte de zile mai bune.

La noi în Pecica nu s'a mai pomenit să mai fi fost până acum steag na ţional. Se mirau toti şi ziceau că, oare pentruce n'a avut omenie până acuma steagul nostru românesc. Tot poporul cu ochii plini de lacrămi de bucurie se uita la el. Delà casa oraşului apoi au plecat feciorii noştri în cântece naţionale şi sunetul muzicei până la gară, petrecuţi fiind de peste 3 mii de persoane, fete, feciori, oameni şi femei. Şi străinii se mirau de frumuseţea colorilor steagului nostru românesc. Iar jandarmii se uitau numai chiorâş la steagul nostru, însă n'au zis nici un cuvânt."

ANUL 1918

Arimia Vasile, Ardeleanu Ion, Botoran Constantin, Cartea Neamului. Marea Unire din 1918. Documente istorice, 1993, pag 102, 167 – 168.

1918 februarie 9, Paris, Memoriu adresat de colonia română din Paris președintelui S.U.A., Woodrow Wilson: „Pentru motivul de a se fi împodobit cu panglici colorate în roșu, galben și albastru (...) au fost maltratați femei și copii de toate condițiile sociale; au fost băgați la

închisoare, bătuți și omorâți oameni, pentru că acest lucru a fost considerat drept agitație împotriva statului național ungar.
Dar atunci când a izbucnit războiul, aceiași unguri s-au grăbit să livreze regimentelor românești drapele în culorile până atunci oprite, cu scopul de a le încuraja să meargă la luptă pentru dubla – monarhie. Aceasta a însemnat o recunoaștere a faptului că românii nu voiau să se bată decât sub drapelele României.” 1918 noiembrie 2 / 15 Cluj. Senatul (Sfatul) Național Român din Ardeal. Secția Consiliul Național Român.
„5. Adunarea decretează organizarea trupelor române din Ardeal, din soldați și ofițeri români, sub tricolorul român și cu limba română de comandă, la ordinele comisarilor militari și poporului din Ardeal, numiți în Cluj, ca singurii îndreptățiți și puși în fruntea senatului.”
Unirea 69 / 9 noiembrie 1918, Blaj, scrie că în 4 noiembrie 1918, s-a constituit Consiliul Național Român la Blaj și s-au arborat „stindarde naționale pe toate instituțiile și clădirile mai de seamă, din piață”. Se amintește de poetul Mureșan care a spus fim uniți în cuget și simțiri. Se cântă Pe-al nostru steag e scris unire și se umblă pe străzi cu stindard național”.
Lascu Viorica, Știrban Marcel, Consiliul Național Român din Blaj (noiembrie 1918 – ianuarie 1919) Protocoale și acte, 1978, pag. 196.

7 noiembrie 1918 scrisoarea lui Vasile Suciu, prezidentul Consiliului Național Român din Blaj, adresată mai multor preoți parohi din apropierea Blajului (23 localități), cu rugămintea ca aceștia să o transmită și „fraților” din celelalte comune din comitatul Târnava Mică, în care arată că aceștia să se „pună pe lucru”, să înființeze consilii naționale române și gărzi naționale române din bărbați până la 45 ani „Ca semn de deosebire, membrii Consiliului național român și membrii Gărzii naționale române vor purta tricolor românesc la butonieră și la pălărie.”
Unirea, 23 noiembrie 1918, Blaj:
„Tricolorul nostru” și „ cântarea celor„Trei colori"...
Momente istorice.— Fiie de ziar. —
15 Noemvrie (1918 - n.n..).

Primim ştirea, că pe casa comitatului la Aiud şi la Diciosânmărtin (Tîrnăveni - n.n., reședința comitatului Târnava Mică) s'a arborat steagul nostru tricolor, iar de la pretură de aici (din Blaj n.n) ni s'a restituit steagul şi uniformele secveatrate ale corporaţiei pompierilor voluntari din Blaj şi o corfă mare plină de brâne şi petele tricolore confiscate pe vremuri.
Quae mutatio rerutn! —

Tricolorul nostru persecutat şi smuls cu forţa de la brâul flăcăilor şi din cosiţele fetelor noastre, tricolorul, pentru care au fost osândiţi oamenii noştri,tricolorul confiscat de nou în 1916 — după-ce apucase, un timp oare-care, să fie tolerat, alăturarea cu tricolorul unguresc pe şcolile şi instituţiile noastre — astăzi acest tricolor fâltăie mândru şi liber tn adierea vântului de toamnă, nu numai pe instituţiile noastre, ci şi pe* coperisul caselor, unde până acuma de curând nici vorba românească nu era îngăduită. (După izbucnirea războiului în vara anului 1914, pentru a se da impresia populației românești din Transilvania că România este aliata Austro - Ungariei, s-a permis purtarea, în anumite condiții, și a tricolorului românesc, fapt care se va interzice în anul 1916 - n.n.) (...)

Pe ruinele urgisitei „idei de stat"şi a concepţiilor vechi de drept public din aceasta ţară, pe ruinele„naţiunii unitare" a răsărit tricolorul nostru, a răsărit libertatea şi dreptul de existenţă al tuturor neamurilor, cari se închină lui Dumnezeu în atâtea diferite limbi.
De acuma, noi purta-vom tricolorul nostru nu numai în sufletele noastre, ci pe faţă, atârnat pe piepturile şi frunţile noastre , de acuma el va fâlfăi mândru pe hotarele fireşti ale neamului nostru

— dela Nistru până la Tisa — ca cel mai desăvârşit simbol al fiinţei noastre etnice, al unităţii neamului nostru.
Sub umbra lui vor lupta oştenii noştri, vor fi daţi la groapă și vor odihni martirii libertăţii noastre — începând cu acel tinăr student Teodor Pascu, prima jertfă in Blaj a acestor zile mari — cu cântarea celor„Trei colori" îşi vor alina durerile şi chinurile bolnavii şi rănіţii noştri!”
Munteanu Ioan (coordonator), Făurirea statului național român. Contribuții documentare bănățene 1914 -1919, 1983:
1918 noiembrie 5, Oravița – „steagul național”; „Astăzi toți românii sînt sub steagul național.” (Pag. 53).
1918, 12 noiembrie, Lugoj, Apelul consiliului Militar Român din Timișoara –„Insignul este tricolorul român purtat la chipiu.” (Pag. 56).
1918, noiembrie 30, Arad, despre ce s-a întâmplat în Peteac. „Unanim s-a hotărât împodobirea comunei cu steaguri tricolore și depunerea jurământului. În scopul cumpărării steagului tricolor s-au colecat 500 cor.: „sfințirea steagului tricolor”; cântând „Deșteaptă-te Române”, unul din gardiști a pus mândrul tricolor pe casa comunală. De atunci spre el se îndreaptă toate privirile sătenilor, nutrindu-le nădejdea eliberării.” (Pag. 63).
1918, noiembrie 27, Arad, comuna Saravale despre CNR constituit în 10 noiembrie 1918; „ cu un entuziasm nespus și cu strigăte „Trăiască România Mare” (...) desfășura stindardul național.” (Pag. 70). ,1918, noiembrie 17, Mehadia. „iar la cuvintele „iar tu falnic tricolor”,simbolul sfânt al tuturor idelaurilor naționale (...) A urmat sfințirea steagului (...) Corul a cîntat „Trei culori cunosc pe lume.” (...) preotul cu steagul în mână a început „Hora Unirii”. (Pag. 103).
1918, noiembrie 18, Mehadia. „a luat stindardul nostru național și alături de 8 preoți a pornit convoiul pe strada principală cîntîndu-se „Deșteaptă-te Române” (Pag. 109).
1918, noiembrie 18, Valeabolvașnița – „sfințesc steaguil nostru național”;„„Hora Românească” sub stindardul național, strigînd să trăiască „România Mare.”” (Pag. 110).
1918, noiembrie 22, Mehadica. „se va sfinți steagul național român.” (Pag. 113).
1918, noembrie 21, Globurău „Ieșire cu steagul național; „luând steagul național și muzia locală, intonând imnul „Deșteaptă-te Române” (Pag. 115).
1918, noiembrie 23, Mehadia. Pe toate gările din ținutul districtului să se arboreze steaguri tricolore (Pag. 117)
1918, noiembrie 24, Plugova, „purcede la sfințirea drapelului național român”. .(Pag. 122).
1918, noiembrie 24, Cornereva ”sub egida falnicului tricolor – sfințit în aceeași zi.” (Pag. 127).
1918, decembrie 8. Timișoara, după un ziar de limba germană, ”Clădirile instituțiilor bancare românești și nenumărate case particulare din Lugoj au fost împodobite cu drapele. (...) Pe străzile orașului populația românească ieșise în haine de sărbătoare, purtând cocarde în culorile naționale românești.” (Pag. 194).

Din memoriile biologului Emil Pop despre drapelul localității Bucerdea Vinoasă, Alba, la adunarea de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918:
"Satul meu Bucerdea Vinoasă se pregătea cu zel pentru marea sărbătoare. În fiecare seară se strângeau feciorii şi fetele în casa noastră unde sub conducerea învăţătorului Ioan Giurca învăţau cântece patriotice. Se alegeau cele mai frumoase costume naţionale. Fiecare comună urma să apară cu tricolorul dus de un stegar ales. Stegarul comunei a fost Ştefan Muncuş cel mai harnic om din sat. Problema era confecţionarea steagului. Culoarea roşie şi albastră rămase în sat de la vopsitul ouălor de paşti, dar nu se găsea culoare galbenă. Stegarul comunei a spart 150 de ouă şi a ales gălbenuşurile. Cu ele a colorat pânza din mijloc. Bucerdea Vinoasă s-a prezentat cu un steag falnic la adunare."

Articolul lui E . Nola , Presa maghiară din Arad la 1 Decembrie 1918 (...): „Arad és Vidéke s-a arătat foarte revoltat în 18 Noiembrie, remarcând că batalionul garnizoanei arădene care se reîntorcea de pe front nu a fost așteptat de oficialități în gară, așa cum era normal. Mai precis delegația care aștepta batalionul era formată exclusiv din românii care ii așteptau cu steaguri tricolore românești pe ofițerii și soldații români ai batalionului.”
Lascu Viorica, Știrban Marcel, Consiliul Național Român din Blaj (noiembrie 1918 – ianuarie 1919) Protocoale și acte, 1978, pag. 157.

8 decembrie 1918. Zenovie Pâclișanu, din ordinul CNR din Blaj, a luat legătura cu Consiliul Maghiar din Cluj, arătând, printre altele, că dacă nu se garantează cinstirea tricolorului nostru la dumnealor acasă, cât și în ținuturile unde dumnealor îngrijesc ordinea publică, nici noi nu mai luăm nici o răspundere în ce privește viața și avutul locuitorilor neromâni. S-a amintit cazul din Gara Bucerdea, când în tren au fost bătuți mai mulți români, iar dr. Hossu, fratele episcopului de Gherla, a fost rănit pentru că purta cocardă tricoloră. Faptul s-a întâmplat în văzul gărzii maghiare de acolo, care în loc să intervină râdea. Zenovie Pâclișan, în aceeași zi a luat legătua și cu cel care este comandatul gărzii maghiare din Teiuș, pentru că gardiștii unguri din Teiuș și alți unguri, aflătători întâmplător în gară, îi atacă pe călătorii români care poartă tricolorul românesc.

Unirea din 10 decembrie 1918 scrie că la Cluj, în 6 decembrie, au început atacurile secuilor împotriva românilor care purtau tricolorul. De asemenea, împotriva bisericii greco - catolice române, unde se sfințea un steag și împotriva Băncii Economu care avea steagul românesc pe sediul acesteia.
Românul 42 / 18 / 31 decembrie 1918, despre vizita generalului Berthelot din 29 decembrie 1918 de la Arad:
„Demonstraţii sângeroase contra Românilor în Arad. (...) Bande înarmate — scrâşnind din dinţi — cutreerau străzile luând pretutindeni tricolorul românesc de pe edificii şi călcându-l în picioare.”

ASTĂZI o „mare rușine pentru tot neamul românesc!”:
”Este o mare rușine pentru tot neamul românesc! S-a luat pe stema României o stema medievală a Transilvaniei din care lipsesc românii. Ungurii au simbol acvila neagră, secuii soarele și luna și sașii cele șapte turnuri. Steagul e luat din fondul stemei; jos galben, mijloc roșu și sus albastru. Iată așadar ce purtam noi românii ca steag: absența românilor din istoria Transilvaniei. Rușine! Rușine! Rușine.

Tinerii români, puțini la numar, care defilează sub acest steag al Transilvaniei care disprețuieste, în continuare, peste timp, pe români, sunt de iertat, pentru că nu au știut ce fac. Cei ce vor continua, aflând acum adevărul, vor fi de neiertat în fața strămoșilor noștri și demni de dispreț și în fața străinilor, care nu acceptă din principiu să-ți trădezi neamul” - scria istoricul Vasile Lechințan, autorul mai multor cărți și articole despre istoria Transilvaniei.

CONTRIBUȚIA MOCANILOR BÂRSANI LA VIAȚA ECONOMICĂ ȘI CULTURAL - SPIRITUALĂ A NEAMULUI ROMÂNESC

Prof. Tudor Vlad
Rucăr - Mușcel

„Satul a fost și rămâne pentru de-a pururi energia noastră vitală”
(Valer Ceuca, Gheorghe Bledea-„Țara Durerilor”)

Păstorii cu cele mai mari turme de oi locuiau în satele de sub ramura nordică a Carpaților Meridionali , şi în zona Carpaţilor de Curbură. Aceştia erau cunoscuți sub numele generic de ***mocani*** , precum și sub alte denumiri locale:mărgineni(poienari, jinari), țuțuieni(satele păstorești din depresiunea Sibiului), bârsani(săceleni, brețcani, brăneni).O parte din păstorii transilvăneni s-au stabilit la sud și la est de Carpați, formând așa numitele *sate ungurenești,* așezări întemeiate și locuite de români veniți din Transilvania aflată până în 1918 sub stăpânirea Imperiului Habsburgic. Aici au continuat să practice păstoritul transhumant în forme aproape identice cu locurile lor de desprindere, diferit de păstoritul local al *satelor pământene*.Unele sate pământene reușesc însă să asimileze tehnica păstoritului transhumant,formând împreună cu satele ungurenești, o întinsă zonă pastorală în Subcarpații Olteniei și Munteniei, dinGorj și până-n Vrancea.Păstoritul românesc se îmbogățește astfel cu nume noi de păstori:novăceni, vaideeni, mățăoani, rucăreni, sovejeni, etc.

A stabili originea mocanilor bârsani însemnează a te adânci în întunericul istoriei, începând de la Geţi dacă nu chiar mai de vreme căci în privinţa lor toate documentele pe cari le avem pomenesc ca de un fenomen străvechiu moştenit din secol în secol cu o tradiţie bine stabilită şi nici unul nu pomeneşte de începuturile lui. În adevăr , hrisoavele pomenesc bârsanii sau braşovenii cari erau înşiraţi de-alungul Carpaţilor , ceea ce ne dovedește în primul rând că munţii au fost exploataţi de ei şi pe urmă câmpia , unde s-au stabilit mocanii bârsani numai atunci când regiunea muntoasă nu mai era suficientă.

Din punct de vedere documentar ,Țara Bârsei este atestată documentar printr-un act de donație făcut de regele Andrei al II lea în anul 1211 , prin care acest teritoriu este donat ordinului Cavalerilor Teutoni, aceștia având în schimb obligația de a întări granițele țării de răsărit în fața năvălirilor cumane.

Cuvântul bârsan se găsește și în balada „Miorița” aplicându-se unei oi:„oiță bârsană”, fapt care dovedește că ciobanii bârsani și oile lor erau cunoscuți inclusiv în zona Vrancei.

Dar oeritul mocanilor bârsani mai curând îşi are originea de la Daci de care istoria ne pomeneşte că au fost împărţiţi în triburi de păstori după configuraţia geografică. În această privinţa d. Ovid Densuşeanu au căutat să stabilească originea „Dacă”, a păstorilor mocani în folclor.

În general Carpaţii meridionali, pe versantul lor sudic, răsunau în cursul verii de tălăngile turmelor de oi, venite din Ardeal.

Motivul pentru care mocanii bârsani îşi trimiteau oile în ţările române, se datoreşte faptului că în Ardeal pășunele erau mai slabe și mai puține , căci munții erau acoperiți cu păduri. Păşunele erau slabe , pentru că soarele cădea pe versantul nordic al Carpaților numai seara, pe când pe versantul estic și sudic, el cădea aproape toată ziua.

„Așa a fost în antichitate și tot așa se petrece și sub ochii noștrii. Cum curg apele spre Dunăre și spre Mare, așa au curs și oamenii în vremurile când singurele drumuri de circulație erau mai ales pe lângă aceste ape curgătoare.”

În peregrinările lor erau desprinși să îndure cele mai mari lipsuri, să se mulțumească cu o hrană redusă și să lupte cu elementele naturii, sau chiar și cu locuitorii din satele pe unde treceau. Duşmanii îi amenințau pretutindeni: lupii, urşii le sfâşiau turmele, tâlharii le ațineau peste tot calea, intemperiile și bolile le nimiceau: drumurile rele făceau să li se piardă marfa.

În fața atâtor dușmani cu care de cele mai multe ori, nu putea lupta, păstorul devenise fatalist. „Doar n'o fi'' sau „Doar o fi'' erau la ei expresii obișnuite.

Scăparea o vedeau doar în voia lui Dumnezeu, în care aveau o credință nemărginită.

S-a format astfel un neam de oameni adânc înțelegător și iubitor de frumusețile firii, răbdător, cumpătat, econom, resemnat în fața sorții, viteaz când nevoia o cerea și însuflețit de o puternică credință în Dumnezeu. Acestea sunt calitățile neamului românesc în genere, cari la păstori se arătau mai puternice decât la ceilalți fii ai săi.

Este ceva superb în sublimele lor avânturi, în amorul lor propriu de a învinge, în dorul lor de a câștiga și de a-și lărgii personalitatea.

Sus pe munți, mocanii își trăiesc clipe senine de fericire când istoviți după munca zilnică și adunați pâlcuri în jurul focului petrec în glume, cântece și povești până' n zorii dimineții. Cântecele din fluier, flaut, cimpoi sau alt instrument muzical topesc în ele durerea tainică, tristețea sau bucuria a întregi generații de păstori identificate și inseparabile de viață idilică petrecută în mijlocul naturii.

Dragostea mocanului păstor față de frumos se vede până și în arta, cu care își ornamentează bâtele – instrumente de apărare contra dușmanilor – chimirurile și furcile pe care le pregătesc ca dar pentru logodnica rămasă departe în satele de la poalele munților și până la cele mai insignifiante obiecte ale gospodăriei.

Mocanii în drumurile lor erau răspânditorii cântecelor naţionale şi ai culturii,contribuind astfel la unificarea graiului şi sufletului românesc. În această fază sociale – mocanii – proprietari de pământ, au îndemnat pe ţărani, vorbindu– le un mod veridic despre binefacerile culturii, dându – le astfel imboldul să urmeze la şcoală, să frecventeze biserica, facându – le însemnate donaţii pentru construcţii de şcoli şi biserici. Întrebuinţaţi la munca câmpului, îi plăteau onorabil şi uman, ajuntându-le sau dându – le înainte aconturi să – şi construiască case igienice în locul bordeelor. Îi învăţau să lucreze pământul în mod raţional asigurându – se rentabilitatea. În aceste condiţii de contact ale ţăranului cu mocanii păstori, - mai târziu agricultori – viaţă economică socială a ţăranului se transformă într – o schimbare radicală şi ameţitoare accentuată.

Drumurile oilor mocăneşti au o existenţă destul de veche, deşi documentele sunt mai tardive ca acelea ale secolului 16 şi 17 – lea.

Oierul care pleca în Ţara Românească trebuia, în timpul Imperiului Austro-Ungar, să aibă asupra sa un document emis de autorităţi, căruia ciobanii îi spuneau "răghie" , un fel de paşaport unde era înscris numărul de oi, dar în care nu se treceau nici vitele de povară, nici câinii de pază şi nici măcar ciobanii. Doar oile erau importante, fiindcă în funcţie de numărul lor, ciobanii puteau aduce înapoi acasă lână, brânză, lapte şi alte produse.

Mocanii Săceleni îşi trimiteau oile în munţii din jurul Bucegilor,iar Ţuţuenii în munţii Făgăraşului ,Argeşului şi Gorjiului. Câteva dintre cele mai importante drumuri ale migrației păstoritului transhumant erau următoarele:

-La Vaideeni se numărau oile din nou, fără să se ceară „răghie ungurească", și în baza numărului constatat se primea apoi „răghia românească".Apoi ciobanii apucau pe Luncovăț, pe drumul Oltului, se abăteau uneori pe la Craiova , iar apoi coborau până la Baltă.

-Al doilea drum pleca de la Piatra-Arsă pe Lotru în jos de la Voineasa, unde era numărătoarea românească, apoi tot paralel cu Oltul până la Dunăre.

-Cei care coborau pe Topolog și pe Argeș, aveau numărătoare românească în comunaSălătruc,vamă independentă pe vremuri, mai apoi alipită la vama din Râul Valului.Cei ce coborau pe Vâlsan, Râul Doamnei și Bratia, își numărau oile la Nucșoara.

-Un alt drum din zona de nord-est a spațiului românesc urma pe 3 căi:cei din munții Țibleș și ai Rodenei, din Pietrosul, Ineu, Buba, coborau pe Bistrița în jos până la Gura Bistricioarei.Aici drumul lor se întâlnea cu a celor din Călimani, din Bradul Ciont, Cerganele, Repedele, Pietrosul, Răcituri, Isvorul, Bistricoara, Pietrele, Cristișor, Petriceana, Alunișul, care apoi trecea prin Borsec, Tulgheș unde era vama ungurească, și la Prisăcani, unde se făcea numărătoarea românească.La Prisăcani drumul se desfăcea în două:unii apucau pe la Largu, dealul lui Petru-

Vodă, Pipirig, Tg.Neamțului, iar ceilalți apucau peste Dealul Doamnei.De la Târgul-Neamțului apucau pe vale în jos, către Siret, trecând prin Plăieșul și Matea, Siretul îl treceau pe la Pașcani, apoi umblau la Ruginoasa, Tg.Frumos, unii mergeau la Iași iar alții apucau drumul Hârlăului și se opreau în jurul Suliței sau în satele din jurul Botoșanilor.
Toate aceste drumuri, dar și multe altele au contribuit decisiv la formarea unei mentalități și a unei conștiințe românesști unitare în teritoriu și unică în Europa, ca și caracter și detalii socio-istorico-etnografice, dar şi etnologice, juridice și evident cultural spirituale

Împrejurările istorice în care s-a dezvoltat poporul român nu au avut o mai mică importanţă în fenomenul transhumaţiei. În sfârşitul frământat de copitele cailor atâtor năvălitori, şi poporul supus tuturor grelelor încercări pe care le determina fiecare invazie, păstorii trebuiau să urmeze drumurile spre locurile cele mai ferite.

De aceea nu – i nimic surprinzător că – i vedem la un moment dat, aşa de răspândiţi încât suprafaţa cutreerată de ei, întrece cu mult, chiar hotarele pe care le avusese regatul Dac în epoca de mărire a Regelui Berebista. Invaziile atât de norocoase pentru noi, se termină cu aşezarea Ungurilor în Câmpia Tisei. Penetraţia lor în Transilvania este urmată tot de atâtea mişcări ale păstorilor.

Iar în momentul când stările de lucru permite o viaţă mai liniştită transhumaţia îmbracă forma conturului geografic şi economic. Sărbătorirea ce se făcea cu acest prilej, îşi are explicaţia pe deplin. Intim legată de credinţa fiecărui în Dumnezeu de speranţele pe care netăgăduit fiecare le avea cu anticipaţie, transhumanţa înseamnă mai mult decât „ o pendulare astronomică ” : Ea înseamnă reflexul unei stări de prosperitate, întâlnit la puţine alte categorii sociale.

Aceşti mocani păstori în transhumanţa lor care se făcea cu regularitatea astronomică de la muntele mai rece la mare cea caldă au lucrat sute şi sute de ani la închegarea limbii şi la înjghebarea neamului românesc într – o singură unitate etnică naţională. A fost de secole o mişcare continuă de Români între ambele coste ale Carpaţilor.

Cuvintele lui Traian Herseni, un mare cercetător al satului românesc şi al realităţilor lui cultural- spirituale, rostite în 1941, sunt la fel de valabile și astăzi, chiar dacă realitatea internă a țării este radical schimbată**:„Astăzi românii au ajuns să-și dea seama de ființa lor etnică specifică, de civilizația și cultura carpato- danubiană, păstrată într-o largă măsură de păturile țărănești, cu toată vitregia vremurilor.Aceasta este moștenirea noastră adevărată, pe care trebuie să o păstrăm și să o dezvoltăm în forme din ce în ce mai înalte. Duhul acesta carpato-danubian, duh milenar, care și-a dovedit adâncimea și trăinicia, trebuie păstrat, el fiind singurul nostru izvor de viață românească.Noi nu vom putea cuceri țările altora și stăpâni popare străine, dar putem duce neamul pe căile împărătești ale spiritului.Ne vom găsi pe linia noastră cea mai străbună, și de esență cu adevărat nepieritoare”.**

Bibliografie selectivă:

CEUCA VALER, BLEDEA GHEORGHE-*Țara Durerilor,* Editura Ziarului „Dezrobirea”, Bucureşti, 1944
GHELASSE I.ION- *Mocanii-importanţa şi evoluţia lor social-economică în România,* Institutul de arte grafice „Tiparul Românesc”, Bucureşti, 1941
GHINOIU I. *–Drumurile Sufletului,*-Editura Etnologică, Bucureşti, 2004
HERSENI TRAIAN-*Probleme de sociologie pastorală,*-Editura Academiei Române, Bucureşti, 1941
OLTEAN VASILE-Configurația istorică și bisericească a Brașovului-sec.XIII-XX, Editura Andreiana, Sibiu, 2010

PRIMA LUPTĂ AERIANĂ PE CERUL MUSCELULUI ÎN RĂZBOIUL DE ÎNTREGIRE

Prof. Călcîi Claudiu Ion
Școala Gimnazială *Nanu Muscel* - Câmpulung

Avansul trupelor germane și austro-ungare și bătălia pentru Rucăr, a însemnat pentru musceleni și contactul cu o nouă armă. Inamicul folosea deja aviația pentru observarea dispunerii trupelor române, dar și pentru atac la sol, așa cum descrie preotul Ioan Răuțescu primul contact al muscelenilor cu această realitate a războiului: *Dar când primul aeroplan apăru deasupra orașului, în ziua de 28 septembrie și făcu atâtea victime în piața primăriei, cele două trenuri zilnice ce porneau din Câmpulung, nu mai erau de ajuns pentru lumea care, pentru prima oară, lua drumul pribegiei.*[1] Panica era cu atât mai mare cu cât deja se dădeau lupte pentru apărarea Rucărului și doar 20 km mai despărțeau trupele inamice de Câmpulung. Cât de mult au fost marcați locuitorii orașului de acest atac, ne putem da seama când, la prima lovitură a artileriei germane aflate în Dragoslavele asupra orașului, pe 10 noiembrie, câmpulungenii credeau că explozia s-a datorat unui atac de *aeroplan*. Care a fost replica armatei române? Corpul de aviaţie român nu dispunea de aviaţie de vânătoare, la începutul campaniei din august 1916, când ne puteam baza doar pe 24 de aparate de zbor fără armament la bord, în timp ce inamicul avea pe frontul românesc 250 de avioane. Aviația militară se baza pe achiziția făcută la 1 septembrie 1916, când a sosit din Franţa primele aparate Nieuport XI Bebe, înfiinţându-se prin ordinul nr. 645 din 30 septembrie Escadrila de Luptă, prima unitate de vânătoare a aviaţiei române, așa cum arată Valeriu Avram și Valeriu Nicolescu în *Războiu aerian deasupra României (1916-1918) oglindit în memorii, jurnale de front, carnete de zbor și rapoarte*, Buzău, 2015.[2] Avionul Nieuport 11 era un biplan proiectat de Gustave Delage și fusese poreclit *Bébé (copil)*. Era avionul care renăscuse speranța în tabăra Antantei, după doi ani de război în care avioanele Fokker stabiliseră supremația în aer. Ca să facem o paranteză, eforturi pentru nașterea unei aviații militare fuseseră făcute încă din 1913 prin *Legea de Organizare a Aeronauticii Militare*, iar în Al II-lea Război Balcanic, pilotul Nicolae Capșa realizează importante observații militare asupra dispunerii trupelor inamice și chiar survolează Sofia, stabilind o premieră: survolarea capitalei statului inamic cu un avion francez de tip Bleriot. Tot în acest conflict se afirmă slt. aviator Gheorghe Negrescu, unul dintre primii piloți brevetați, care a condus cu succes misiuni de recunoaștere la sud de Dunăre. Ce s-a întâmplat între această premieră aeronautică din 1913 și intrarea României nepregătită (și din acest punct de vedere) într-o conflagrație mondială, în 1916, ține de o altă discuție. Ca să revenim la subiectul nostru, o lună mai târziu după atacul la sol al aviației germane în Câmpulung, avem și prima confruntare aeriană în bătălia pentru apărarea culoarului Rucăr-Bran, dar și primul ofiţer aviator român căzut într-o luptă aeriană.[3] Sublocotenentul de cavalerie observator aerian Iulius Tetrat a plecat în ziua de 26 octombrie 1916, în prima sa misiune de luptă, având de executat o recunoaştere în zona orașului Câmpulung Muscel. Misiunea era foarte importantă pentru că Brigada 8 Alpină depășise Lereştiul și ajunsese deja pe Măgură, amenințând serios frontul românesc.[4] Aparatul de zbor Nieuport 11 a decolat la ora 13.00, pilotat de locotenentul Gheorghe Negrescu. După ce avionul a luat înălţime la 3.000 m, a trecut de Târgovişte şi s-a îndreptat spre Valea Dâmboviţei, îndreptându-se spre sectorul pe care

[1] Preot Ioan Răuțescu, *Câmpulung –Muscel Monografie Istorică,* Tipografia Gh.Gh.Vlădescu –Câmpulung, 1943 Ed. Anastatică, Ars Docendi, 2009, Universitatea din București, p.59
[2] https://adevarul.ro din 01.12.2018
[3] Nu era prima dată când un ofițer aviator își pierdea viața în Războiul de Întregire, pentru că primul ofiţer român aviator doborât de artileria antiaeriană inamică a fost locotenentul Petre A. Creţu, născut la 28 iunie 1891 în oraşul Bârlad. Trimis într-o misiune de survolare a comunei Tălmaciu a fost doborât de artileria inamică în ziua de 14 sept. 1916.
[4] Fritz Ortlepp, *Luptele din regiunea Bran și Dragoslavele*, traducere din limba germană de preot I. Răuțescu, Ed. Phenix, 2003, p.89

trebuia să-l survoleze. Ajuns la dealul Măţău, avionul românesc a fost atacat de un avion german. La a doua rafală, avionul român fost avariat grav.

Pilotul vede cum fâşii din pânza aripilor au început să plutească în jurul avionului, în timp ce trepidaţii serioase şi funcţionarea anormală a motorului *mă obligă să reduc gazele şi încep a coborî în lungul văii Dâmboviţei spre sud, apoi să tai contactul de teama vreunui incendiu şi să zbor planat,* nota pilotul într-un raport. Aparatul de zbor aterizează în apropierea satului Voineşti, aproape de apa Dâmboviţei, *de jur împrejur fiind numai livezi de pruni şi de alţi pomi*, nota pilotul în același raport.[5] Din cauza unei denivelări a terenului, o roată a trenului de aterizare a cedat şi avionul s-a înclinat mult spre stânga. Pilotul a sărit repede din avion, spunându-i observatorului să facă acelaşi lucru, pentru că exista teama de un eventual incendiu. Sublocotenentul Iulius Tetrat nu a mai coborât pentru că, la a doua rafală trasă de pilotul de vânătoare german, un singur glonţ i-a străpuns inima. Trupul său a fost transportat în orașul unde se născuse, Râmnicu Sărat și a fost depus în cimitirul central. Fiind unul dintre primii ofiţeri aviatori român căzut într-o luptă aeriană, a fost citat prin Înaltul Ordin de Zi nr. 16/1916, care sublinia printre altele: „Sublocotenentul observator Tetrat Iulius, în cursul unei lupte aeriene cu un avion inamic deasupra Carpaţilor, a dovedit bravură fără seamăn şi un mare dispreţ de moarte. Dat la Marele Cartier General, azi 7 noiembrie 1916, Ferdinand I.“. Această citare echivala cu decorarea „post-mortem“.[6]

Generalul Gheorghe Tetrat,
pe vremea când era sublocotenent,
părintele eroului căzut
pe meleagurile muscelene [7]

Cât despre slt. aviator Gheorghe Negrescu, care a supraviețuit luptei aeriene de pe cerul Muscelului, acesta a ajuns în perioada interbelică comandantul Școlii pregătitoare de ofițeri de aviație de la Cotroceni, a urcat până la gradul de general, a cunoscut persecuțiile regimului Antonescu, dar și ale regimului comunist și a decedat în 1977 la vârsta de 90 de ani. Revenind la eroul nostru care, la doar 20 de ani, și-a găsit moartea deasupra Muscelului este de datoria noastră să aducem un omagiu celui care s-a sacrificat pentru România Mare. O stradă din București îi poartă numele și poate ar fi timpul ca acest nume să se regăsească și în spațiul public muscelean.

Nieuport 11 *Bébé* original, la *Musée de l'Air* din Franţa[8]

[5] http://www.istorie-pe-scurt.ro, 01.12.2018
[6] http://www.istorie-pe-scurt.ro, 01.12.2018
[7] http://galeriaportretelor.ro
[8] https://ro.wikipedia.org

MIRON CRISTEA - ÎNFĂPTUITOR AL MARII UNIRI ŞI PRIMUL PATRIARH AL ROMÂNIEI UNITE

Pr. dr. Sebastian Arsulescu
Rucăr - Mușcel

Patriarhul Miron Cristea este una dintre personalitățile marcante, care au avut un rol foarte important în realizarea momentului de cotitură pentru neamul nostru românesc din toate hotarele lui, care a fost Marea Unire de la 1918.

Suntem datori, ca într-o Revistă dedicată studiilor sfintei noastre istorii naţionale, să ne aplecăm cu recunoştinţă asupra vieţii şi activităţii primului Patriarh al României, Miron Cristea, unul dintre făuritorii Marii Uniri, care a militat pentru unitatea naţională a românilor, fiind prezent la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, când s-a înfăptuit visul de veacuri al poporului român, Unirea cea Mare.

Patriarhul Miron Cristea a văzut lumina zilei la 18 iulie 1868, în Topliţa, judeţul Harghita, din binecredincioşii ţărani de frunte George şi Domniţa Cristea. La botez a primit numele de Ilie, fiind botezat chiar în ziua Sfântului Proroc Ilie (la două zile după naştere), când naş i-a fost un vestit cioban din Săliştea Sibiului, Ioan Herţa. După cum a rămas în tradiţie, acesta i-ar fi făcut finului urarea ce avea să se împlinească întocmai: „Să crească mare, să fie sănătos şi popă să se facă!"

La vârsta de 6 ani a fost dat la Şcoala confesională românească din Topliţa, pe care a frecventat-o doi ani. Văzând că fiul lor are reale posibilităţi intelectuale şi dragoste deosebită faţă de şcoală, părinţii săi s-au hotărât să-l dea la şcoli „mai înalte", la Bistriţa, ţinutul de baştină al mamei sale, Domniţa. A urmat aici Gimnaziul evanghelic lutheran, între 1879 și 1883.

Deşi departe de casă, tânărul Elie, cum adesea îi plăcea să se semneze şi să se numească, şi-a însuşit destul de repede limba germană, iar la încheierea studiilor gimnaziale inferioare a obţinut calificativul „clasa I cu eminenţă". La stăruinţa sa, părinţii l-au dat la vestitul Liceu grăniceresc (românesc) greco-catolic din Năsăud, pe care l-a frecventat între anii 1883 și 1887. Având aici profesori iluştri, şi-a însuşit o bogată cultură umanistică (între care latina şi greaca); şi la acest gimnaziu s-a numărat între elevii premianţi. În această perioadă a activat în cadrul Societăţii de lectură „Virtus Romana Rediviva", al cărei preşedinte a fost în ultima clasă de gimnaziu (1886-1887); tot în cadrul acesteia, a obţinut două premii I, pentru lucrări referitoare la vestiţii scriitori latini: Publius Vergilius Maro şi Marcus Tullius Cicero; a avut pasiune pentru folclorul românesc şi istorie, alcătuind lucrări serioase în această direcţie. În 22 iunie 1887 a obţinut bacalaureatul cu calificativul „maturo-eximo-modo", singurul cu acest calificativ din promoția sa.

Studiile teologice şi le desăvârșește la Institutul Teologic din Sibiu, între anii 1887 - 1890.

Astfel, în toamna anului 1887 s-a înscris la Institutul Teologic „Andreian" din Sibiu. S-a remarcat în faţa profesorilor şi colegilor săi printr-o activitate intensă atât în cadrul Societăţii culturale „Andrei Şaguna" (al cărei preşedinte a devenit în 1889), cât şi prin articolele publicate, mai ales în periodicele sibiene „Telegraful Român" şi „Tribuna".

Și-a început „cariera" vieţii după absolvirea înaltei şcoli teologice de la Sibiu, ca învăţător şi director la Şcoala primară din Orăştie (1890-1891). S-a remarcat imediat printr-o bogată activitate didactică, de reînviorare a vieţii spirituale de aici. La 16 iulie 1891, a trimis o cerere Consistoriului arhidiecezan din Sibiu, prin care solicita o bursă la Universitatea din Cernăuţi. A primit aprobarea, prin intermediul fostului său profesor de la Sibiu, Ioan Popescu, la Universitatea din Budapesta. Aici a fost student la Facultatea de Litere şi Filosofie (1891-1895), unde în 1895 a obţinut şi doctoratul cu teza: Eminescu, viaţa şi opera (în limba maghiară), o premieră în cultura românească. În aceeaşi perioadă a publicat articole virulente la adresa şovinismului maghiar, apărând drepturile românilor, atitudine manifestată şi în cadrul Societăţii studenţeşti „Petru Maior" din Budapesta.

Reîntors la Sibiu, i-au fost încredinţate diferite misiuni: secretar eparhial (1895-1902), asesor (consilier) la Arhiepiscopia Sibiului (1902-1909); între timp a fost hirotonit diacon celib (necăsătorit) - în 30 ianuarie 1900; hirotesit arhidiacon (în 8 septembrie 1901) şi în următorul an (1902) a fost călugărit, sub numele de Miron (nume dat în cinstea Mitropolitului Miron Romanul), la Mănăstirea Hodoş-Bodrog, din părţile Aradului; la 13 aprilie 1903 a fost hirotonit în preot (ieromonah), iar la 1 iunie 1908, hirotesit protosinghel. În „perioada sibiană”, în paralel, a fost redactor la „Telegraful Român” (1898-1900) şi preşedinte al „Despărţământului” Astra din Sibiu (în 1905); preşedinte al Reuniunii Române de Muzică din Sibiu, membru şi preşedinte al altor instituţii culturale româneşti; şi-a adus o importantă contribuţie la întemeierea Băncii „Lumina” din Sibiu, precum şi la înălţarea Catedralei Mitropolitane sibiene.

În această perioadă, s-a remarcat ca un militant asiduu pentru emanciparea culturală a românilor din Transilvania, și datorită pregătirii sale intelectuale alese, dar şi bogatei experienţe administrative acumulată la Centrul mitropolitan din Sibiu, în 21 noiembrie/3 decembrie 1909 a fost ales Episcop al Caransebeşului şi înscăunat la 25 aprilie/8 mai 1910. La Caransebeş „a apărat şcolile confesionale româneşti din Banat în faţa încercărilor guvernului din Budapesta de a le desfiinţa”.

După cum se ştie, numele întâiului Patriarh al României, Miron Cristea a rămas înscris, pentru totdeauna, în Cartea de Aur, în care se află înscrise numele marilor bărbaţi ai ţării care au făcut parte din generaţia de aur a Marii Uniri din 1 decembrie 1918, de la Alba Iulia. Atunci şi acolo *„s-a înfăptuit cea mai mare minune: unirea politică a tuturor românilor.*” Pentru înfăptuirea acestei „minuni” şi-a canalizat Miron Cristea întreaga sa energie încă din tinereţe.

Evenimentele istorice de la sfârşitul anului 1918 l-au găsit pe Miron Cristea în scaunul episcopal de la Caransebeş, în care fusese ales în 1909, însă pe care l-a ocupat abia în 1910, din cauza tergiversării recunoaşterii alegerii de către guvernul de la Budapesta. Simţind că ceasul marelui moment istoric, aşteptat de generaţiile de români, se apropie, din proprie iniţiativă, episcopul a hotărât ca începând cu data de 8 noiembrie 1918 să nu mai fie pomenit în bisericile din eparhia sa numele împăratului Franz Joseph, preoţii urmând a se ruga „*pentru înalta noastră ocârmuire naţională*” şi „*pentru Marele Sfat al naţiunii române*”.

În ajunul zilei de 1 decembrie, Miron Cristea, în fruntea miilor de români bănăţeni, s-a îndreptat spre Alba Iulia, cetatea visurilor noastre, acolo unde avea să se înfăptuiască acea mare „minune” de care vorbea Valeriu Branişte, hotărâtă de cei peste o sută de mii de români, sosiţi din toată colţurile Transilvaniei. În faţa lor, episcopul Caransebeşului a înălţat o rugăciune, care „*a stors lacrimi de bucurie din ochii tuturor celor de faţă*”(Ion Rusu-Abrudeanu). Iar după ce ce s-a adus la cunoştinţa mulţimii Hotărârea de unire a Transilvaniei cu România, prin citirea proclamației de unire Miron Cristea a rostit o înflăcărată cuvântare, închinată „*Măritei Naţii Române*”.

Cuvântarea episcopului de Caransebeş, este o evocare a istoriei zbuciumate a românilor din Transilvania, mai ales a *„robiei românilor din Transilvania şi Ungaria, care a durat o mie de ani*”!

„V-aş amărî prea tare sufletele, aş prea întuneca seninătatea acestui frumos practic dacă v-aş înfăţişa icoana amănunţită a lungilor noastre suferinţe din cursul acestor zece veacuri”, Fiindcă „orbiţi de gogoriţa ideii de stat naţional maghiar, politicienii unguri nu s-au ruşinat a născoci cele mai drăceşti căi şi mijloace, cu scopul hotărât de a ne desfiinţa şi maghiariza(...) Contele negru, Juliu Andrassy, pe care intenţionează republica maghiară a-l trimite ca delegat la tratativele de pace, a declarat în camera ungară: „cauza naţionalităţilor din Ungaria este o chestiune de putere, nu de drept”! Mai ales ceea ce au făcut cu noi în anii din urmă, trece toate marginile (...) Ne durea mai mult încătuşarea sufletului nostru românesc şi răpirea şcolilor, căci n-am uitat nici o clipă admoniţia de la 1848 a marelui Bărnuţ: „Şi cu cât vor învăţa mai mulţi români la şcolile străine, cu atât va pierde naţiunea mai mulţi fii”.

Marele vis al unităţii naţionale avea totuşi să fie realizat după veacuri de uriaşe jertfe şi mult sânge românesc vărsat în lupte crâncene. Pentru că, spunea Miron Cristea, „*idealul fiecărui popor ce locuieşte pe un teritoriu compact trebuie să fie unitatea sa naţională şi politică. Am fi nişte ignoranţi, vrednici de dispreţul şi râsul lumii, dacă în situaţia de azi am avea alte dorinţe. Numai din unirea tuturor românilor de pretutindeni vor putea răzbi astfel de producte şi*

manifestaţiuni ale geniului nostru naţional, care prin însuşirile lor specifice româneşti să contribuie la progresul omenimei" (...) Oricât de tare ar fi zidul Carpaţilor, care până acum ne-a despărţit de fraţii noştri – totuşi azi şi aici – în atmosfera tradiţiunilor lui Mihai Viteazul – nu pot decât să exprim împreună cu scriitorul Rădulescu Niger: „Hotarele de astăzi sunt margini trecătoare,/ de care timpul râde;/ Căci el pătrunde-n taina ursitei viitoare,/ când ele s-ar deschide".

„*Ceasul deschiderii a sosit*"! a exclamat Miron Cristea. În ziua de 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, pe câmpul lui Horea, viitorul Patriarh al României, Miron Cristea, Episcopul Caransebeşului de atunci, a rostit: *„Nu putem şi nici nu avem lipsă să retezăm Carpaţii, căci ei sunt şi trebuie să rămână şi în viitor inima românismului, dar simţesc că astăzi, prin glasul unanim al mulţimii celei mari, vom deschide larg şi pentru totdeauna porţile Carpaţilor, ca să poată pulsa prin arterele lor cea mai caldă viaţă românească..."*

O magistrală cuvântare, scurtă dar plină de substanţă, a rostit Miron Cristea, cu ocazia primirii în Gara de Nord din Bucureşti, a delegaţiei românilor transilvăneni (Vasile Goldiş, Al.Vaida-Voievod, Miron Cristea şi Iuliu Hossu) care ducea Declaraţia de unire a Transilvaniei cu România: „*Când am fost ultima dată aici,* a spus Miron Cristea*, nici unul din noi, nici măcar în vis n-a îndrăznit a visa că venirea noastră viitoare în capitala românismului va avea misiunea epocală de a închina întreg pământul nostru strămoşesc: Ardealul, Banatul, Crişana şi Maramureşul, patriei mame, adică scumpei României!(...) Cu sentimente de adâncă şi veşnică recunoştinţă pentru tot ce aţi făcut pentru noi, atât acum, cât şi în veacurile trecute, începând cu voievodul Ştefan cel Mare(Episcopia Vadului), Radu IV cel Mare(Episcopia Geoagiului), Mihai Viteazul(Episcopia Alba Iuliei) şi până la Constantin Brâncoveanu şi Carol I, dăm mulţumită milostivului Dumnezeu, pentru că pe noi, cei din generaţia de azi, ne-a învrednicit să trăim cele mai mărețe zile din întreaga viaţă de aproape 2000 de ani ai naţiunii noastre*".

În sfârşit, cea de a treia cuvântare a lui Miron Cristea a fost rostită, tot cu aceeaşi ocazie, lângă statuia lui Mihai Viteazul, în faţa unei imense mulţimi de bucureşteni: „*Din încredinţarea Marelui Sfat al Naţiunii Române din Ardeal, Banat, Crişana şi Maramureş, noi cei patru soli venit-am în faţa feţei Majestăţii Sale Regelui ca să-i închinăm pe vecie acest pământ românesc. Venit-am în inima României, ca să-i vestim din acest loc marea bucurie că robia de aproape zece veacuri nu ne-a frânt.* După aceasta, Miron Cristea a comunicat mulţimii Hotărârea adoptată la Alba Iulia, în 1 decembrie, anume *„unirea pe vecie a întregului nostru pământ strămoşesc cu patria mamă, cu scumpa noastră România (...)*".

„*Noi, românii de dincolo de Carpaţi, venim la voi, fraţilor, cu cea mai frăţească încredere şi ne alipim cu cea mai frăţească dragoste de augusta dinastie română , având ferma convingere că aflăm în Majestatea Sa pe cel mai bun şi iubitor părinte, carele – în cele mai măreţe, dar şi cele mai grele clipe din viaţa naţiunii noastre, s-a ştiut inspira din izvorul celor mai curate idealuri ale întregului neam românesc*"!

În urma retragerii din scaun a Mitropolitului Primat Conon Arămescu Donici, gândurile multor clerici şi oameni de stat s-au îndreptat înspre Miron Cristea, Episcopul Caransebeşului. Astfel că, în 18/31 decembrie 1919, Marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales Mitropolit Primat al României întregite, înscăunarea sa făcându-se a doua zi, 19 decembrie 1919/1 ianuarie 1920. Prin înălţarea Bisericii noastre la rang de Patriarhat, în 4 februarie 1925, Miron Cristea devine primul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat în noua demnitate la 1 noiembrie 1925.

În împrejurări foarte grele pentru naţiunea română, a avut rosturi şi în viaţa politică (fără să fi făcut parte din vreun partid politic) - a făcut parte din Regenţă (20 iulie 1927 - 8 iunie 1930) şi, mai târziu, prim-ministru (10 februarie 1938 - 6 martie 1939). Pentru activitatea culturală şi naţională deosebită a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Unul dintre visurile sale ca Patriarh al României, pe care nu l-a putut duce la îndeplinire, din cauza timpurilor pe care le-a trăit, a fost construirea Catedralei Mântuirii Neamului. deci, iată că, de mult se dorea și se punea problema unui astfel de edificiu pentru Biserica Românească strămoșească, pe care nu l-a putut duce la îndeplinire, din cauza timpurilor pe care le-a trăit. Acum, la 100 de ani de la Marea Unire, iată că visul său devine realitate prin osteneala urmaşului său în demnitatea de Patriarh al României, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel.

În acelaşi timp, a militat pentru unitatea naţională a românilor, fiind prezent la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918, când s-a înfăptuit visul de veacuri al poporului român: Unirea cea Mare; de asemenea, a făcut parte din delegaţia care a prezentat la Bucureşti regelui Ferdinand „Declaraţia de unire a Transilvaniei cu țara-mumă”.

Între înfăptuirile de seamă, în calitate de Mitropolit Primat şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, amintim reapariţia revistei centrale „Biserica Ortodoxă Română” (în 1921); şi-a dat acordul pentru înfiinţarea unei Ligi a Bisericilor după modelul Ligii Naţiunilor (1921); a înfiinţat Institutul Biblic Românesc; a întemeiat Seminarul Teologic pentru orfanii de război la Câmpulung Muscel (1922); a înfiinţat Asociaţia generală a clerului ortodox (1923); a fost iniţiatorul apariţiei revistei „Apostolul”, a Arhiepiscopiei Bucureştilor (1924); la 1 octombrie 1924, a îndreptat Calendarul în Biserica noastră; s-au înfiinţat noi eparhii (Oradiei - 1920, a Vadului, Feleacului şi Clujului - 1921, a Armatei, cu sediul la Alba Iulia - 1921, a Tomisului - în 1923, a Cetăţii Albe-Ismail - 1923), Episcopia Misionară pentru Românii din America - 1934, Episcopia Maramureşului - 1937); a înfiinţat Academia de Muzică Religioasă din Bucureşti (1927); a oblăduit traducerea şi tipărirea Bibliei sinodale din anul 1936, traducători fiind Nicodim Munteanu, Mitropolitul Moldovei, şi preoţii profesori de teologie precum Gala Galaction (Grigorie Pişculescu) şi Vasile Radu; ediţia a II-a a apărut în 1938 şi, ulterior, alte ediţii ale Noului Testament. De asemenea, sub el s-a restaurat şi extins Palatul Patriarhal; s-a ridicat un schit de lemn (cu hramul „Sfântul Proroc Ilie”), cu clădirile anexe în Topliţa, localitatea natală; s-a înălţat o biserică la Iordan, dar şi o biserică şi un cămin la Ierusalim.

Amintim că Patriarhul Miron Cristea a trecut la cele veşnice la Cannes, în Franţa, la 6 martie 1939, și a fost înmormântat în Catedrala Patriarhală din Bucureşti.

Iată că la 100 de ani de la Marea Unire, visul Patriarhului Miron Cristea, devine realitate prin osteneala vrednicului său urmaş în demnitatea de Patriarh al României, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel şi cu ajutorul lui Dumnezeu la Centenarul Marii Uniri, ne-am rugat în Catedrala Naţională din Bucureşti.

SARMIZA BILCESCU ALIMĂNEȘTIANU, AVOCAT ȘI DOCTOR ÎN DREPT-PERSONALITATE JURIDICĂ MARCANTĂ A MUSCELULUI

Col. (rez) Dumitru Badea,
red. șef. revista de istorie *Muscelul*

În Europa sfârșitului de secol al XIX-lea, într-o lume dominată încă politic, economic și social de bărbați, performanța unei românce care a primit titlul de doctor în drept a fost considerată ca fiind o realizare cu adevărat remarcabilă, unul dintre momentele de referință ale fenomenului de emancipare socială a femeii în societatea europeană, fenomen care urma să se consolideze în perioada interbelică.

Sarmiza Bilcescu prima femeie doctor în drept din lume și prima femeie avocat din Europa s-a născut la Bucureşti, la 25 aprilie 1867, tatăl ei fiind Dumitru Bilcescu, şeful Controlului Finanţelor la acea vreme şi bun prieten al familiei Brătianu, iar mama sa, Maria Bilcescu.

Cea care a fost botezată după numele Sarmisegetuza şi era alintată „Miza", avea să manifeste, în copilărie, apucături băieţeşti, luâdu-se mai mereu la trântă cu baieţii lui Brătianu, primind şi porecla de „Voinica".

Până la vârsta de şapte ani a studiat acasă cu dascălul Păun, iar apoi a frecventat cursurile Colegiului „Sf. Sava" din Capitală.

În 1884 a obţinut diploma de Bacalaureat, apoi şi-a dorit să acceadă la cursurile Facultăţii de Litere de la Paris, însă de teama holerei izbucnite acolo, se întoarce în țară, după doar 6 săptămâni.

Pentru a-și administra mai bine averea, tatăl său Dumitru o va convinge însă să se pregătească pentru cariera de avocat. A-ți trimite fiica la Drept, în acele vremuri, era o noutate revoluționară!!! Dacă înscrierea Mizei la Facultatea de Litere s-a făcut fără dificultăți, nu putem spune același lucru și despre înscrierea la Facultatea de Drept din Paris, care era de așteptat să provoace reacțiuni caracteristice. Însă beneficiind de susţinerea necondiţionată a părinţilor, se decide să se înscrie la cursurile Facultăţii de Drept de la Sorbona.

Acest fapt era unul cel puţin inedit în epocă, ea fiind prima fată care participa la cursurile cu profil juridic, spre admiraţia colegilor ei băieţi, însă un lucru care nu a fost văzut cu ochi buni de către profesorii de la Sorbona. Ba chiar, la unul dintre primele cursuri, Sarmiza a fost pur şi simplu dată afară de profesorul Paul Sonday, care a zbierat: „Fără femei!… Ştiinţa se face între bărbaţi!". Apoi, după câteva luni de cursuri, portarul facultăţii i-a interzis accesul în facultate. În pofida acestor obstacole, românca nu a cedat nicio clipă, fiind însă extrem de hotărâtă să dărâme acest tabu, şi a afirmat neîncetat că dreptul la educaţie al unei femei nu poate fi îngrădit, declarând: „Într-o ţară în care chiar şi pe uşile închisorilor stă scris: «Libertate, Egalitate, Fraternitate», nu puteţi împiedica o femeie să se instruiască, doar pentru că este femeie !".

La 12 iunie 1890, pentru prima dată în istoria Universităţii, la Facultatea de drept din Paris, o femeie, prima din lume, îşi susţine teza de doctorat. Ziarele vremii consemnau acel eveniment la loc de cinste, anunţând titlul lucrării, „Despre condiţiunea legală a mamei în dreptul român şi francez". Sarmiza avea doar 23 de ani în momentul susţinerii tezei. Lucrarea era străbătută de la un cap la altul de dialectica liberală – „omul liber urcă pe scara intelectuală". Sarmiza Alimăneștianu promovează ideea egalităţii femeii cu bărbatul, în sensul sarcinilor şi drepturilor faţă de copii, a dreptului la tutelă al mamei. Dreptul francez a trebuit să recunoască legitimitatea propunerilor primei sale laureate. Întreaga presă mondială sublinia, în spaţii largi, despre reuşita universitară a Sarmizei Bilcescu. Ziarele reproduc fotografia româncei şi scriu articole despre neobişnuitul eveniment. „O tânără româncă – doctor al Universităţii pariziene".

A fost nu numai o victorie a feminismului, dar şi a ţării noastre, o afirmare a posibilităţilor intelectuale ale femeilor ei. **Sarmiza Bilcescu Alimăneştianu** constituie o reprezentantă tipică a calităţilor femeii române.

În 1890, Sarmiza este primită călduros în ţară, fiindu-i deschise toate porţile vieţii mondene de la sfârşitul secolului al XIX - lea. Deși respinsă inițial, Sarmiza Bilcescu a fost primită în Baroul București, prezidat în acea perioadă de celebrul om politic Take Ionescu. Cu toate acestea, ea a înțeles că în România acelor vremi, o femeie avocat nu avea clienţi. Ca urmare, ea nu a profesat niciodată. Face tot ce îi stă în putinţă pentru a prezenta pozitiv ţara peste hotare. Corespondează cu personalităţi din străinătate, trimite costume naţionale unor mari doamne, precum şi tablouri cu imagini din România.

În vara lui 1897 devine doamna Alimăneştianu, prin căsătoria cu un om deosebit și un excepțional inginer, Constantin Alimăneștianu. Luna de miere și-au petrecut-o la Petersburg, unde avea să se țină și Congresul Petrolului. Oprindu-se în drumul lor și pe la Berlin, inginerul Alimăneștianu a studiat proiectele de înființare ale unui Institut Geologic la noi în țară precum și harta geologică a României. Un an mai târziu, o mare bucurie avea să le încânte sufletul: se năștea fiul lor Dumitru, ceea ce o făcea pe neobosita Sarmiza să se simtă pe deplin împlinită! Grija pentru creșterea copilului îi umplea întreaga existență. Dar cum moartea alege de multe ori și dintre cei buni și tineri, la doar la 45 de ani, tânărul inginer avea să se stingă din viață într-un accident nefericit din munții Lotrului. Sarmiza nu s-a lăsat doborâtă și s-a afundat și mai tare în acțiunile ei sociale. A creat centre pentru lucrul costumelor naţionale şi ateliere de cusătorie în mediul rural, iar în anii '30, o găsim înscrisă pe listele Partidului Naţional Liberal, cochetând cu politica…! O face însă pentru scurtă vreme, deoarece, nimic nu-i plăcea mai mult Sarmizei decât să-i ajute pe oamenii sărmani.

Licențiata noastră în Drept îi ajuta necontenit pe țărani și deseori, străbătea neobosită mahalalele Bucureștiului, pentru a împărți discret, sprijin moral și material celor săraci. Organizează Serviciului de ajutor al Primăriei și împreună cu Pia Alimăneștianu, va înființa cămine și cantine studențești. A creat și oferit totodată și numeroase burse particulare din averea ei, cu care mulți studenți săraci au putut să-și continue studiile, mai ales în străinătate. Pentru actele de caritate şi ajutorul dat celor din jur, este numită „*mama celor necăjiţi şi lipsiţi; sprijinul studenţimii*".

Dar toate acestea, Sarmiza obișnuia să le facă într-o totală discreție. Mulți și-o doreau în preajmă și o căutau. Chiar și Ionel Brătianu, în vremurile de grea restriște în Moldova, îi cerea deseori sfatul. Bătrânii din *Azilul „Regina Elisabeta*" cât și orfanii de la *Societatea „Leagănul*" o aşteptau cu drag şi nu rămâneau niciodată nemângâiaţi şi neajutaţi de văduva lui Alimăneştianu. Sarmiza nu ar fi reușit să fie prezentă în atât de multe locuri și să ajute necontenit, fără o disciplină riguroasă! Își începea ziua la ora 6 și și-o încheia la miezul nopții. La moșia sa de la Căscioarele din Ilfov, în timpul verii se trezea chiar la 3 dimineața si de ducea la balta Greaca, pentru a supraveghea pescuitul.

Dar în vara anului 1935, Sarmiza este nevoită să se retragă la țară, bolnavă. O afecțiune a ficatului o silește să lase grijile de-oparte. În satul Româneşti, în Muscelul copilăriei, parcă presimțindu-i sfârșitul, vine să o vadă prietena ei dragă, Regina Maria. Au depănat amintiri frumoase… dar septicemia, deja instalată, îi scurtează zilele și se stinge din viață, în seara zilei de 26 august 1935 și este îngropată în pământul de la Bilcești.

„*Je ne puis croire que ma chere vieille amie n'est plus*", avea să-i scrie cu durere Regina, lui Dumitru, fiul Sarmizei.

Cea care a militat pentru dreptul femeii la educaţie şi pentru egalitate între femei şi bărbaţi, își încheia misiunea cu succes, sub florile Muscelului, înveșmântată în frumosul port românesc, privegheată fiind de Patriarhul României, maicile de la Nămăieşti-Muscel, familie și prieteni, dar și de câteva mii de țărani musceleni, veniți să-i aducă un ultim omagiu… Totul s-a petrecut într-o simplitate și o liniște deplină, așa cum și-a dorit Sarmiza… adică… la fel cum și-a trăit și întreaga viață: **în smerenie, credință și tăcere**!

PREOTUL SISOE STANCA, O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ BISERICII ȘI OAMENILOR (II)

Avocat dr. Valentin - Stelian Bădescu[1]
Boteni - Mușcel

4. **Sisoe Stanca, Preot și cetățean**

Preotul Stanca nu a fost numai preot, dar și un bun cetățean al obștei în care s-a născut și a trăit pentru că prin activitatea desfășurată aici, datorită lui, Botenii se numără printre primele comune electrificate în judeţul Argeş. Aceasta s-a petrecut cu ajutorul Părintelui Sisoe, care s-a implicat direct în împlinirea vechiului său vis, imediat după închegarea Întovărăşirii Agricole, prin 1955. Pentru izbânda acestei aspiraţii, mereu anevoios de tradus în faptă, ce a schimbat practic faţa comunei, Părintele s-a înhămat să străbată zeci şi sute de kilometri, ba la Piteşti, ba la Câmpulung, ba la Bucureşti, asta numai în faza pregătitoare, când scopul îi era foarte mărunt încă, anume a se interesa temeinic cum să procedeze pentru ca şi comuna lui natală să fie cuprinsă într-un program de electrificare. Să ţinem seama că pe atunci electrificarea unei comune îi costa pe locuitorii acesteia tot atât de mulţi kilometri de stâlpi şi de conductor electric câţi o despărţeau de linia de înaltă tensiune cea mai apropiată. Transformatoarele reprezentau o altă piedică bugetară aproape de nedepăşit, mulţi dintre noi nefiind pregătiţi a înțelege tot caruselul de dificultăți care a trebuit să fie depășit fără a mai pune la socoteală problemele ridicate de munca imensă (plătită, bineînţeles) aferentă acestei acţiuni. Deşi era vorba despre un om cu pregătire exclusiv teologică şi literară, stând mereu de vorbă cu el asupra acestei întreprinderi, Mihai, cu toată jena cuvenită, se simţea deseori consternat, el, inginerul cu studii specifice, de capacitatea extraordinară de înţelegere a tatălui său, în domeniul unui fenomen ingineresc complex, cum este acela al electricităţii, înţelegere ce i-a permis Preotului să dobândească într-un răstimp neaşteptat de scurt un limbaj ce să-i îngăduiască a se adresa organelor competente, un limbaj de specialitate obligatoriu de folosit sub imperiul unor asemenea condiţii necruţătoare; entuziastul Părinte Sisoe a fost determinat la a-şi dobândi limbajul de specialitate, mai ales datorită faptului că, la acea dată, în comună nu exista altcineva care să-l posede şi să-l ştie utiliza la momentul oportun, ca să nu mai vorbim de dificultățile, aproape insurmontabile, de a găsii oamenii potriviți cu care să rezolvi problema electrificării unei comuni mari, precum comuna Boteni.

Asta îl consterna pe fiul său: fără a fi avut studii politehnice, tatăl lui dobândise, în mod natural, prin aportul harului divin, aplicaţia de a utiliza acel limbaj, aidoma unui profesionist, abilitatea ce pe feciorul său îl costase ani grei de obişnuire, ca şi de contrazicere a năravurilor poetice dobândite de la scriitorii ce-1 formaseră şi pe el, ca şi pe emisarul Altarului, proaspăt învăţăcel al electricităţii. Mihail era uimit; era uimit din două pricini. În primul rând, îl uluia capacitatea tatălui, ieşită din comun, de a se mobiliza în vederea unui obiectiv foarte străin de domeniul şi firea dumnealui; în al doilea rând, îl mira clarviziunea organizatorică, şi ea ieşită din comun, de care dădea dovadă tatăl, ca şi deprinderea lui de a organiza resursele umane ce să preia

[1] Autorul este cercetător asociat al Institutului de Cercetări Juridice „*Academician Andrei Rădulescu*” și membru al Comitetului Român pentru Istoria şi Filosofia Ştiinţei şi Tehnicii, ambele ale Academiei Române.

o atare activitate într-o perioadă când nu existau utilajele de astăzi, deci într-o perioadă deosebit de dificilă pentru trăirea unei atari aventuri.

În plus, trebuia realizată o reţea de joasă tensiune, care nu exista; în comună trebuia efectuată întreaga pozarea a acestor cable şi în cele din urmă trebuiau duse pe toate cele cinci componente ale comunei, comuna fiind ca o palmă, ca o mână de om – are centrul, ce reprezintă podul palmei, şi are cinci sate adiacente răspândite şi legate direct de centrul comunei, precum sunt legate degetele de podul palmei. Toate acestea au fost electrificate în acelaşi timp; nu s-a zis: aducem de data aceasta electricitatea doar pentru centru sau numai pentru Biserică, fiindcă Preotul Stanca s-a implicat. Nu! Întregul plan a fost conceput global de la bun început şi toate intervenţiile necesare s-au făcut simultan pentru întreaga comună!

Primarul şi ceilalţi din conducerea ei, fiind complet nepregătiţi şi nedotaţi să fure meseria din mers, s-au ţinut de paroh precum căţeii, deoarece, din păcate, ei erau nişte trepăduşi care nu aveau nimic comun nici cu valorile comunei Boteni, urmându-se la conducerea ei câteva generaţii, una după cealaltă, de descendenţi venetici ai eroilor lui Budai-Deleanu, atât la Câmpulung[2] cât şi la Boteni.[3]

Întâmplarea voi ca momentul când Părintele abordă chestiunea luminii electrice să se găsească primar, pentru prima dată după atâta timp, un consătean [4], fost coleg al Părintelui, în clasele primare, care nici el nu cunoştea nimic în nici o direcţie tehnică, însă, fiind om ridicat din vatra satului se dovedi receptiv atunci când teologul îl abordă şi reuşi să-l însufleţească a porni alături de sine. Și de data aceasta, omul lui Dumnezeu făcu, risipă de energie, resurse bănești și inspirație. În acest sens, cel mai de seamă pas a fost să găsească persoana oficială potrivită, care să fie determinată ca să îi ajute să formuleze și să depună Cererile de rigoare, ce trebuiau aprobate de Ministrul Energiei, din vremea aceea. Numai astfel a fost posibil ca visul electrificării să se materializeze.

Primarul îl însoţi pretutindeni, Preotul acoperindu-i din buzunarul său toate cheltuielile necesare pentru demersurilor care trebuiau făcute, cheltuieli datorate mersului cu autobuzele, cu trenul, cu maşinile de ocazie, respectiv toate necesitățile impuse de deplasările obligatorii.[5] După obținerea aprobărilor pentru transformatoarele, stâlpii și cablurile electrice speciale, necesare, fu nevoie de mai puțin de un an de zile pentru încheierea muncii de pregătire a șantierului şi a aceleia de montare a transformatoarelor și a rețelei electrice, de joasă tensiune. Astfel că până într-un an, Botenii fură electrificaţi. Plata electrificării s-a făcut, de către comună însăşi, deoarece Statul – care s-a lăudat că a electrificat toată ţara, de fapt n-a făcut-o decât pentru câteva sute de comune. Majoritatea lor s-au antrenat singure în bătălia gigantică a electrificării, suportând pe speze proprii transformatoarele; conductorii şi celelalte, restul efectuându-se prin muncă voluntară.

---

[2] Tovarășul Sergiu Boboc, secretarul Raionalei de partid care „a dat o mână de ajutor” la constituirea Gospodăriei Agricole Colective „*Drumul fericirii*” din comuna noastră, la 17 mai 1953, după ce anterior Regionala de partid Pitești verificase și aprobase Statutul acesteia (al „*fericirii*”!). Statutul s-a dovedit a fi mobilul fundamental al desacralizării culturale, morale și spirituale a cetățenilor comunei, deprinzându-i cu furtul, din avutul obștii, cu minciuna și cu curvia, elemente fundamentale, negative, care au condus la o depreciere rapidă a valorilor umane, deosebite, de care cei din comună se bucurase, până atunci.

[3] Este vorba despre primul primar comunist, fierarul satului, Bucur Gh. Ion - Ghică Ivănoiu, cum îl știau concetățenii.

[4] Primarul Moise Ilinescu, cel care anterior pusese osul din greu, din varii motive, la constituirea GAC, fiind propus de tov. Sergiu Boboc și votat în unanimitate de adunarea generală, în ședința de aducere a Botenilor pe „*drumul fericirii*”, în consiliul de conducere al gospodăriei.

[5] M. Rădulescu, Op. cit., p. 19.

Mai mult, el pregătise încă de mult timp, cum putuse, această unire a tuturor forţelor locale, aruncându-se trup şi suflet în organizarea întâlnirilor cu fiii satului, o altă implicare cetățenească a preotului Stanca. Socotea că numai atari acţiuni puteau menţine vie marea forţă spirituală a comunei Boteni, atunci când, imediat după electrificare – în mod ciudat şi, desigur, fără legătură cu ea – comuna a cunoscut o involuţie, femeile şi-au părăsit de urgenţă portul naţional; la un timp, o făcură şi bărbaţii. Ulterior şi lucrul în război se stingea văzând cu ochii. Trebuie ştiut că foile de zestre ale locului specificau ca dotare a fetelor, în veacul trecut, o adevărată risipă vestimentară. Întâlnirile cu fiii satului, în ideea Părintelui, trebuiau să constituie un prilej al unei noi mobilizări a femeilor întru a confecţiona costume tradiţionale şi bogate, pentru că sărbătoarea ivită pe neaşteptatelea era firesc să le antreneze, stimulându-le dragostea pentru frumuseţile trecutului. Din păcate, deşi Preotul a apucat să vadă răsărind zorii unei lumi noi, pe care o spera a deveni, în sfârşit, democratică şi favorabilă românului, nu a mai avut timp să o modeleze în nici un fel, Dumnezeu socotind că a dat şi aşa un obol prea mare şi dureros prin întreţinerea flăcării iubirii în inimile tuturor acelora pe care i-a format.[6]

Aceste acţiuni, poate că şi altele, le-a efectuat fiind ferm convins că răul ce s-a abătut asupra ţării noastre şi asupra spiritualităţii româneşti nu era unul de durată. Ştia că nu urma să se perpetueze foarte mult, însă cum totuşi avea să se prelungească, şi-a zis că trebuia făcut ceva pentru ca fiinţa românească să fi supravieţuit. În acest sens gândea într-un chip deosebit de amplu, spunându-şi că lumina electrică constituia un factor pozitiv, urmând ca la şcoală copiii să aibă condiţii mai bune pentru învăţătură, acasă de asemeni lumina însoţindu-i pe când îşi pregăteau temele sau citeau pentru a se cultiva sau din pură plăcere; deci, condiţiile învăţăturii îmbunătăţindu-se înzecit, cu atât mai mulţi copii urmau să se ridice din comună şi să asedieze liceele oraşelor din jur - lucru ce, de altfel, s-a şi petrecut. Încă din momentul când şi-a dat seama că nu se putea scăpa de colectivizare şi de toate formele impuse de către statul comunist plugarilor, Preotul şi-a zis: „*Mai bine decât I.A.S.-urle*” (la Câmpulung s-au creat I.A.S.-uri şi o parte a averii botenilor a fost trecută în proprietatea Statului) *sunt de preferat CAP-urile*” şi i-a îndemnat pe oameni, cu autoritatea pe care o avea asupra lor, să-şi creeze „*colectiva*” lor, dacă tot altfel nu se putea scăpa, urmând să vadă ei cum aveau să se descurce pe mai departe.[7]

A mai existat un prilej în care să se vădească extraordinara capacitate făptitoare a Preotului Sisoe – care n-avea nici cea mai mică înclinaţie tehnică – un cui dacă-l punea Preoteasa să bată acasă, nimerea cu ciocanul pe alături de floare, fără doar şi poate -, iar el a constat în refacerea Bisericii imediat după cutremurul din ’77. Părintele venea din închisoare, deci ar fi putut foarte bine să se dea de o parte şi să îşi spună: „*Domnilor, m-aţi chinuit, mi-aţi făcut zile infernale, umilindu-mă în fel şi chip, familia mi-aţi batjocorit-o, nu mă mai angajez cu nimic, pentru binele consătenilor*.” Numai că acest om nu a rămas agăţat de simţămintele celui scăpat, ca prin urechile acului, prin minune divină, căci altfel nu e de înţeles, din chingile torturii. Dimpotrivă, 1-a solicitat şi pe fiul său, Mihail, să-i fie alături, cu cunoștințele sale inginerești, verificate pe șantiere mari, precum centralele hidroelectrice de la Curtea de Argeș și hidrocentrala de la Porțile de Fier, pentru a rezolva complicatele probleme ale Proiectului de consolidare și restaurare a Casei Domnului, căci Biserica era ruptă în foarte multe locuri şi era necesară întocmirea a numeroase proiecte, unul de consolidare, altul de remediere a picturii avariate, iar altul de restaurare a turlelor și a acoperișului, care suferise și ele avarii amenințătoare. Fiind dotat

[6] M. Rădulescu, Op. cit., p. 8.
[7] bidem;

cu un discernământ deosebit a realizat imediat, cât de complexe erau problemele tehnice și și-a dat seama că aceste probleme depăşeau spectaculos capacitatea sa de a se mobiliza la făptuire, şi că oricât de uluitoare îi era această dorință de a făptui lucruri mărețe, spre slava lui Dumnezeu și binele spiritual al obștii și capacitate de a duce la bun sfârșit, un lucru important început, fiindcă nu putea să se descurce cu evaluarea exactă a daunelor şi a reparaţiilor necesare. Biserica fusese practic ruptă la nivelul clopotniţei, al altarului, în patru-cinci locuri, rămânând în picioare, totuşi, spre uimirea tuturor. Lucrările impuse, erau cu totul deosebite, consolidări cu centuri, cu sisteme de strângere, pentru ca fisurile să fie din nou împreunate şi aşa mai departe.

A urmat etapa cealaltă, deosebit de grea, procurarea banilor necesari. O astfel de lucrare costa de ca şi când Biserica ar fi fost ridicată din nou. O operă neaşteptat de scumpă, ce presupunea o serie întreagă de activităţi. Iar printre ele, cea mai grea: găsirea sursei de fier beton care să fie cea mai ieftină şi aducerea lui în comună. Iar printre ele, cea mai grea: găsirea sursei de fier beton care să fie cea mai ieftină şi aducerea lui în comună. A umblat foarte mult, pe banii dânsului, pentru a descoperi un furnizor de fier beton la un preţ cât mai rezonabil. A colindat şantiere după şantiere; de la unii a izbutit să obţină chiar şi câte o maşină de fier beton gratuit. Apoi, bineînţeles, ciment, pietriş şi toate materialele care erau necesare pentru aşa ceva. Nu s-a mulţumit numai cu consolidarea Bisericii, ci a efectuat cu acelaşi prilej şi o reparaţie generală a întregului locaş, cu acoperirea din nou cu tablă, acoperire ce o efectuase şi când venise la Boteni, cu douăzeci şi ceva de ani mai înainte, şi, după cum este de bănuit, a repictat-o în zonele avariate, iar pictura veche a spălat-o şi restaurat-o. Nobleţea Părintelui Sisoe îl determina să nu facă nicicând caz de realizările sale.Alţii, însă, făceau prea mult caz şi-1 aveau prea tare la inimă. Protoieria fu vestită asupra unor presupuse neorânduieli ce însoţiseră preschimbarea unei ruine într-o Biserică vrednică de invidie şi Părintele Sisoe se pomeni vizitat de o comisie menită a-i da pe faţă neregulile pomenite în numeroase reclamaţii anonime. Doar că rezultatul acestei investigări fu că, în loc de pedeapsă, i se decernă cea mai înaltă distincţie la care ar fi putut aspira un Preot paroh, aceea de iconom stavrofor. Nu numai că neconcordanţele dintre realitate şi scripte, asupra cărora se dăduse alarma, nu ieşiseră la iveală în nici un fel, dar se dovedi că Biserica izbutise chiar a avea economii. Mirarea membrilor comisiei, privitoare la ticăloşia pârâtorilor fără nume, fu întâmpinată de Preotul localnic cu acel zâmbet imperceptibil, cuminte şi iertător cu care primea toate loviturile vieţii: „*Dumnezeu să-i ierte şi să-i lumineze. Cine ştie ce moment de rătăcire i-a îndemnat*”. Acesta îi era răspunsul la orice afront, la orice rană sufletească provocată de cei din jur.

Un alt vis, nedus la împlinire, de data aceasta, a fost catehizarea în masă a comunei, după Revoluţie. Se ştie că, spre deosebire de celelalte culte şi confesiuni, BOR a acceptat, fără nicio opoziţie, să renunţe la îndatorirea de a-şi catehiza credincioşii, catehizare opusă strădaniei partidului de a izbuti o educaţie atee eficientă a poporului, în scopul dezrădăcinării definitive a moralei creştine din sufletele oamenilor. În vederea acestui scop, Părintele Sisoe a umplut două caiete groase cu însemnări privitoare la nevoile spirituale ale membrilor parohiei, nevoi care l-au determinat să întocmească un Plan catehetic și omiletic, elaborat duhovnicește și amănunțit. Tematicile acestui Plan spiritual-duhovnicesc oglindesc un program atât de laborios încât e posibil ca nici o sută de ani să nu fi fost suficienţi unui alt Preot pentru ducerea la capăt a ţelului propus. Dar nu Părintelui Sisoe!

Când şi-a structurat programul, a gândit la mobilizarea alături de sine a unor tineri pregătiţi anterior după criteriile sale, care îi erau extrem de devotaţi şi la fel au rămas şi astăzi faţă

de memoria lui, având în continuare grijă să nu lipsească florile şi lumânările aprinse de pe mormântul său duminică de duminică. Unii dintre cei care astăzi îl cinstesc pe Părintele Sisoe sunt nişte copilandri, de unde se vede că ei au preluat cultul părinţilor pentru acela care a fost sufletul aşezării rurale și despre care vorbim, în aceste pagini. Din acele caiete reiese că Părintele alcătuise un Program zilnic de vizitare, cercetare și catehizare a enoriașilor ce locuiau în cătunele dependente de comună. Ore în şir de mers pe jos, în cătunul Luncă, în cătunul Ungureni, în cătunul Balabani, în cătunul Mituleşti, în cătunul Vârtop. Tinerii din fiecare cătun erau nominalizaţi pe file, fie că erau parte bărbătească, fie parte femeiască. În dreptul fiecăruia apărea, fără excepţie, situaţia exactă, cu data naşterii, cu vârsta, cu şcolarizarea. Întocmise şi o rubrică de observaţii, unde îi caracteriza pe toţi, aşa cum îi cunoştea, fie că făceau parte din acea parte a parohiei coordonată de dânsul – parohia fiind împărţită în două -, fie că erau dintre cei care s-au prezentat la Părintele, întrucât erau interesați de cuvântul și adevărul lui Dumnezeu. Părintele Sisoe ar fi putut să se ocupe și de catehizarea acestora, întrucât era Preot paroh și răspundea de viața spirituală a întregii comunități.

Catehizarea era astfel concepută încât să acopere cunoştinţele de la cele elementare, până la cele mai complexe, dar toate gândite pe măsura posibilităților morale, spirituale și mintale, de înțelegere, ale enoriașilor. Părintele urma să le vorbească despre tot ce se cuvine să cunoască un creştin începător, dar mai ales ce se cuvine a face, neapărat, ca să-și asigure mântuirea, conștient fiind de decăderea rapidă a societății românești, datorită confuziei grosolane, a libertății, cu libertinajul.

Însemnările speciale priveau pe acei tineri foarte puţin duşi pe la Biserică, din cauza influenţei desacralizante, a pedagogiei de stat impusă prin şcoli, dar şi a păgânismului molipsitor aflat la locurile de muncă, prin literatură, sau din limbajul uzitat la şedinţele de partid, și la cele sindicale etc. La foarte puţini apărea consemnarea: s-a spovedit şi s-a împărtăşit de Crăciun sau la Paşti. Mai curând sta scris: *nu s-a împărtăşit niciodată*; *n-a venit niciodată la Biserică*. Majoritatea tinerilor se numărau printre aceia care nu aveau nimic comun cu Biserica. Cum îşi va fi conceput Părintele dialogul cu aceşti tineri pentru a răzbi să-i readucă la Hristos? Multe dintre temele pentru discuţii erau de pe acum desemnate, puse pe hârtie, deşi caietele mai aveau mult până să fie definitivate. Din păcate, moartea neașteptată, l-a răpit acestei opere de reeducare creştină, în toamna lui ’90, când prin prohodirea făcută de Prea Sf. Pr. Episcop Galaction și a unui Sobor de 7 Preoți și-a luat rămas bun, definitiv, de la membrii parohiei.

Cei care nu ştiu prin ce a trecut Părintele Sisoe, în perioada de detenție, ar putea să gândească la ipoteza că l-a biruit însăşi această luptă cu dificultățile inerente unei restaurări de proporții, *dificultăți* ce presupune*au* numeroase ascensiuni, anevoioase la vârsta sa, prin cătune situate la o diferenţă de nivel de 3-400 m faţă de centrul unde locuia el. Uneori de două-trei ori pe zi făcea aceste deambulări. Urca şi cobora, urca şi cobora, cu scopul declarat, de a satisface nevoile spirituale și duhovnicești ale enoriașilor, iar de data aceasta o făcea pentru a găsii oameni, apți pentru munca deosebită, impusă de restaurarea Bisericii. Poate că nu-i mai era uşor să facă faţă la toate aceste solicitări, la şaptezeci şi cinci de ani, chiar dacă după înfăţişare şi puterile aparente îl socoteai foarte sănătos, cu minte întreagă şi vânjos în cuvânt de învățătură. Dar stresul din timpul cumplitei detenții, i-a ruinat și vasele sanguine, care acum au cedat tot urmare unei stări de stres deosebit. Se grăbea să nu piardă rata, căci trebuia să meargă la Conferința cu Preoții, unde ca de obicei susținea cuvântul de învățătură religioasă și teologică. A fost întâmpinat de o sărmană, din Vârtop, căreia îi arsese casa, cu rugămintea ca să o ajute să depășească mai ușor

năpasta, care a dat peste ea. Părintele Sisoe ia spus să vină repede după dânsul la Cancelaria Bisericii, ca să-i dea un bilet către fiul Mihail, care o va ajuta cu cât va putea. În momentul în care s-a aplecat să deschidă încuietoarea din partea de jos a ușii, a simțit că i s-a spart un vas și așezându-se cu spatele la ușă, a rugat femeia să meargă repede la vecina de peste drum și să-i aducă o lumânare, dar să se grăbească. Femeia i-a, adus lumânarea aprinsă, a pus, cu multă greutate, semnul Sf. Cruci pe dânsul a înclinat capul spre inimă și a plecat la Domnul, la fel de discret, și fără să necăjească pe nimeni, după cum a fost și în viață.

După lovitura de stat din 1989, a nădăjduit mult că după ce va finaliza formalitățile de redobândire a proprietăților luate de CAP, se va ocupa, cu precădere de catehizarea tinerilor din comună, așa cum am mai spus. Dar timpul nu a mai îngăduit. Cred că este important să mă opresc puțin asupra acestui moment al trecerii Părintelui Sisoe, la Cer. *„Cu trei zile înainte de a deceda, retezat ca un stejar falnic în dimineaţa, când era în drum spre protoieria C-Lung, unde mergea la Conferinţă*”, consemnează Mihail pe un colţ alb al ultimei scrisori venită din partea Părintelui Sisoe; fiul se referă la conferinţa preoţească ce avea loc ritmic la protoierie. Epistola este datată: *„Boteni – Muscel, 7 Oct. 1990*”, cu câteva zile înainte de a pleca la Domnul. Spre deosebire de precedentele scrisori - dactilografiate -, aceasta este scrisă de mână, cu o caligrafie mai aşezată, mai limpede, mai cuminţită decât în cazurile anterioare când completa, în manuscris, vreo scrisoare. Apropierea de Marea Plecare să-i fi aşezat entuziasmul permanent cu care înfrunta viaţa şi care-i făcea scrisul să-i gâfâie de o emoţie neîntreruptă? Conţinutul arată că, dimpotrivă, Părintele Sisoe este, ca totdeauna, în plină efervescenţă, de data aceasta, dacă vreţi, o efervescenţă politică: se străduia să pună umărul la reînfiinţarea judeţului Muscel, a cărui desfiinţare i-a durut, ca orice nedreptate socială sau politică, pe cetăţenii lui. Este vorba despre redobândirea vechiul statut geografic administrativ al comunei care la sfârșitul secolului al XIX-lea, făcea parte din plasa Argeşelul a județului Muscel și era formată din satele Pământeni, Gogorani, Vârtopul, Câmpșorul, Balabani, Linia și Lunca, având în total 1563 de locuitori ce trăiau în 348 de case.

În comună, perioada inerbelică funcționau o Biserică și o școală cu 61 de elevi. Anuarul Socec din 1925 consemnează comuna ca reședință a plășii Argeșelul, având 2161 de locuitori în satele Balabani și Boteni. În 1950, comuna a fost transferată raionului Muscel din regiunea Argeș iar în 1968, a trecut la județul Argeș, în alcătuirea actuală.[8] În acest scop, a bătut drumurile la Târgovişte - deoarece, la un moment dat, plasa Muscel a ţinut de acest oraş, a cercetat arhivele, a scos tot felul de acte; s-a dus la Piteşti, şi-a tocit şi pe aici încălţările; a iniţiat o comisie la Câmpulung, compusă din persoane cu influenţă culturală. Din păcate nu a apucat să-şi vadă visul împlinit. Nici până astăzi Muscelul n-a redevenit judeţ. Poate că dacă mai trăia ar fi izbutit şi în triumful acestei cauze. Cititorul a băgat de seamă că epistolierul niciodată n-a acceptat acest act administrativ al dispariţiei judeţului său, desemnându-şi, pe scrisori, cu obstinaţie, satul cu indicaţia „Muscel” alături. Iată ce spune Preotul într-o epistolă adresată copiilor: *„Dragii noştri, Parte din vrednicele gândiri Muscelene s-au întâlnit în C-Lung, pentru a hotărî reînfiinţarea istoricului şi mult grăitorului judeţ Muscel. Mâine mă întâlnesc cu parte din înţelepţi şi voi afla în ce stadiu se găsesc dorinţele. E bine şi voi – cei din Bucureşti – să vă întâlniţi şi să luaţi contact cu deputaţii din Muscel spre a repara ce din ură politică s-a desfiinţat judeţul fostă primă capitală. Vorbeşte cu Alexandru Bădescu, la vremea aceea ministru al CSP şi alţi*

[8] Conform https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Boteni,_Arge%C8%99.

Musceleni, spre a fi la înălţimea cerinţelor vremii. Deplin succes. Victorioşi să fim. Vă îmbrăţişăm! Tata şi Mama”.

Abia acum, după parcurgerea acestei scrisori, care nu numai că îl pune în temă pe fiul său asupra demersurilor locale, la care participă cu hotărâre tatăl, ci încearcă să-l şi mobilizeze, pe tânărul fiu, a pune umărul la reaşezarea în drepturi a concetăţenilor; chiar organizează, după cum socoteşte mai bine și mai util, cauzei nobile, acţiunile lui Mihail necesare atingerii ţelului politic administrativ, chiar dacă acest țel, pentru unii părea a fi un țel sentimental. Atunci, după schimbarea de regim, survenită în decembrie 1989, când el se poate amesteca în viaţa obştii, nemaitemându-se de spionajul securiştilor şi de ameninţarea reprezentată de ei, Părintele Sisoe se simțea ostaş al unui crez fundamental al patriotismului local şi devine combatant, cu întreaga sa energie fizică și moral-spirituală, pentru împlinirea, nu doar a unui deziderat local, ci și pentru a se face dreptate strămoșilor, care s-au născut, au crescut și mulți și-au dat viața pentru Plasa Muscel. Această nouă angajare, într-o bătălie cu inerția conducătorilor politici, ai așa zisei perioade de tranziție, îi dăruieşte Părintelui o nouă echilibrare a energiilor și o punere a lor în lucrare, pentru binele și onoarea Muscelenilor.[9]

Rămâne ca duhul său, ocrotitor şi astăzi, când nu mai este de faţă, să săvârşească apropierea de Dumnezeu a enoriaşilor săi, păstorindu-i, din miezul tainei, alături de cine le va fi fiind paroh.[10] Duh care nu l-a părăsit nici în Penitenciarul Pitești unde a fost încarcerat în celula nr. 22.

5. Preotul Sisoe Stanca în Penitenciarul Pitești

În contextul întunecat al acelor vremuri a fost arestat, pe data de 17 octombrie 1959, Preotul Stanca Sisoe de către anchetatorul penal de securitate din cadrul Unității Militare 0336 Pitești a Ministerului Afacerilor Interne pentru „uneltire contra ordinei sociale”, „faptă prevăzută și pedepsită de art. 209, pct. 2, lit. a Cod penal, considerând că din cercetările efectuate rezultă suficiente probe de culpabilitate contra sus-numitului învinuit”.[11] În legătură cu acest celebru articol 209 din codul penal apreciam că trebuie făcut un scurt comentariu. Astfel, art. 209 din Codul penal de la acea vreme a fost modificat prin dispozițiile Legii nr. 5 din 19 ianuarie 1948 pentru modificarea unor dispoziţiuni din Codul penal [12] prin intermediul căreia se modificau nu mai puțin decât șaizeci și nouă de articole din Codul penal. Orice asemănare cu cele ce se petrec astăzi în legislația noastră penală este absolut întâmplătoare! De exemplu, articolul 1 cuprindea chiar două principii fundamentale ale dreptului penal modern, principiul legalității incriminării și al pedepsei și principiul neretroactivității. Mai exact, *„Nimeni nu poate fi pedepsit pentru o faptă care, în timpul cînd a fost săvîrşită, nu era prevăzută de lege ca infracţiune şi nici condamnat la alte pedepse sau supus la alte măsuri de siguranţă decât acelea pe care le prevede legea.*” Numai că, imediat în alineatul 2 al aceluiași articol 1, legiuitorul se contrazice vădit față de primul alineat, stipulând exact contrariul acestui principiu și anume incriminarea prin analogie, *„Faptele socialmente periculoase, care au o vădită asemănare cu vreuna din faptele prevăzute de legea penală, se socotesc ca fiind implicit prevăzute şi pedepsite prin dispoziţiunea de lege care prevede şi pedepseşte fapta asemuitoare. Socialmente periculoase, în înţelesul alineatului*

[9] M. Rădulescu, *Op. cit.*, p. 135.
[10] M. Rădulescu, Op. cit., p. 137.
[11] Conform Mandatului de Arestare nr. 529 din 17 octombrie 1959 emis de UM 0336 Pitești, anexat studiului.
[12] Publicată în Monitorul Oficial nr. nr. 15 din 19 ianuarie 1948.

precedent, sînt acele fapte cari prin natura lor, sau prin felul comiterii aduc atingere sau pun în primejdie siguranţa Statului sau ordinea socială." Se introducea, astfel, pentru prima dată în dreptul românesc, analogia – concept de natură a transforma justiția într-o instanță a abuzului.[13] În acest mod, flexibilul și cuprinzătorul articol 209 care incrimina *„delictul de uneltire contra ordinei sociale şi se pedepseşte cu închisoare corecţională*:

I. De la 6 luni la 3 ani, amenda de la 2.000 la 20.000 lei şi interdicţie corecţională de la 1 la 3 ani faptul de a propovădui, prin viu grai, schimbarea formei democratice de guvernământ a Statului.

II. De la 3 la 7 ani, amenda de la 2.000 la 20.000 lei şi interdicţie corecţională de la 3 la 5 ani:

a) Faptul de a face propaganda pentru răsturnarea în mod violent a ordinei sociale existenta în Stat;

b) Faptul de a constitui sau organiza asociaţii secrete cu scopul arătat la alineatul precedent, fie ca au ori nu caracter internaţional;

c) Faptul de a lucra, prin mijloace violenţe, pentru a produce teroare, teama ori dezordine publică, cu scop de a schimba ordinea economică sau socială din România;

d) Faptul de a intră în legătură cu vreo persoana sau asociaţie cu caracter internaţional din străinătate sau din ţara, în scopul de a primi instrucţiuni sau ajutoare de orice fel pentru pregătirea unei răsturnări a ordinei democrate a Statului;

e) Faptul de a ajuta, în orice mod, o asociaţiune din străinătate sau din ţara, care ar avea de scop sa lupte contra ordinei economice sau sociale din România, prin mijloacele arătate la literele a şi c;

f) Faptul de a se afilia sau a deveni membru al vreuneia din asociaţiile prevăzute la literele b şi c.

III. Se pedepsesc cu munca silnica de la 15 la 25 ani şi degradare civică de la 5 la 10 ani, cei care iniţiază, organizează, activează sau participa la organizaţiuni de tip fascist politice, militare sau paramilitare.

IV. Se pedepsesc cu închisoare corecţională de la 3 la 10 ani, amenda de la 4.000 la 40.000 lei şi interdicţie corecţională de la 1 al 3 ani, cei care, fără a face parte din organizaţiunile prevăzute la punctul III, fac propaganda sau întreprind acţiuni în favoarea acelor organizaţiuni, a membrilor lor sau a scopurilor urmărite de ele" a constituit de-a lungul deceniului următor cea mai bună unealtă pentru condamnările politice. Acestui Act Normativ abuziv i-a căzut victimă și Preotul Sisoe Stanca, prin arestarea nedreaptă și dezumanizantă, arestare în care a trebuit să sufere cele mai nebănuite chinuri. Arestat abuziv, în miezul nopții, a fost supus percheziției, conform Procesului Verbal de Percheziție întocmit de cei doi ofițeri de securitate, însoțiți de șeful de post din Comuna Boteni, percheziție efectuată între ***orele 24.00 și 03.45***. În afara unui buletin de identitate al învinuitului, nu a fost găsit nimic compromițător atât la percheziția corporală cât și la cea domiciliară. Nicio probă care să dovedească vinovăția Preotului.

Un exemplar al Procesului Verbal de Percheziție a fost înmânat soției acestuia, Stanca Zefirina [14]. Mai mult, s-a pus sechestru pe toate lucrurile din casă, magazii, grajduri, staul şi ogradă, pe absolut tot ce poseda familia pentru întreţinere, animale precum: porci, cal, vacă,

[13] A se vedea pentru detalii, Iuliu Crăcană, *Dreptul în slujba puterii. Justiția în regimul comunist din România 1944-1958*, Editura Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2015.

[14] A se vedea, procesul verbal de percheziție din 17 octombrie 1959 întocmit de ofițerul de securitate și anexat studiului.

orătănii, oi. Nu le mai era îngăduit să folosească nimic. Nici măcar porcul. Ouăle erau numărate în fiecare zi. Venea cineva de la primărie să noteze câte erau. O dată, au fost numărate până și nucile, pentru a fi lăsate în custodie cu socoteala lor. Nimeni n-ar fi putut imagina aşa ceva! Cei din neamul Stanca trebuiau să le păstreze până venea primarul să le ridice. Iată ce ne mărturisește Mihail că s-a întâmplat când se reîntorcea cu vitele de la apă.: „*Îl găsesc pe primar în curte şi-1 văd pe un om al lui în pod. M-am repezit la ţiganul de jos, adică la primar. L-am luat de gât. L-am tras în poarta grajdului. L-am trântit de pământ. Nici măcar el n-a ştiut când. Am ridicat ţăpoiul. Când să-l bag în călău, mama, sărmana, a intervenit îngrozită. Mi-a prins cu o mână de ţăpoi, cu cealaltă m-a cuprins pe după mijloc şi mă trăgea afară, din grajd, plângând și zicând*: «*Vai de mine, Mihăiţă, ce vrei să faci*?»".

Mai năvăliseră în câteva rânduri, la numărat şi verificat, nu doar numărul nucilor ci și alte bunuri necesare vieții de zi cu zi, bunuri pe care D-na Preoteasă Zefirina, le agonisea cu trudă deosebită. Cum ziceam, toate erau sechestrate: n-aveai voie să foloseşti porcul, n-aveai voie să foloseşti oaia, n-aveai voie să foloseşti găina, etc. Trebuia doar să le hrăneşti. Îşi făceau foarte des apariţia să controleze în ce stare se găseau vitele şi celelalte; dacă erau sau nu hrănite, dacă erau sau nu adăpate şi dacă, bineînţeles, erau tot atâtea câte însemnaseră ei la sechestru. [15] Ca și cum nu ar fi fost de ajuns toate acestea, securitatea își continua represiunea prin metodele specifice, deja, de acum cunoscute. De fapt, securiștii îşi continuau jocul; cum s-ar spune: îşi făceau meseria – halal meserie! Meserie-meserie, însă ar fi putut să aplice alte metode, doar au văzut că de la fiul Preotului nu puteau scoate nimic. Interesul lor cel mai mare fusese să facă din el un colaboraţionist. L-au contactat de foarte multe ori. Cred că Domnul Mihail nu-şi dădea seama că i se aplica tactica prevăzută în comportarea faţă de membrii familiei celor reţinuţi. Această tactică presupunea folosirea stării de groază şi disperare însămânţată în inima lui, pentru a preschimba un om onest într-o unealtă a Securităţii. Unealta respectivă urma, în primul rând, să fie folosită împotriva celui arestat, cu ajutorul uneltei anchetatorii ajungând cu rapiditate şi certitudine la eventualul adevăr ascuns de către cel anchetat.

În al doilea rând, unealta, rămasă docil obedientă la dispoziţia „*organelor*", sub pretextul că ar grăbi eliberarea Părintelui, a fratelui sau a sorei, a soţului şi aşa mai departe, devenea un turnător de nădejde al tuturor rubedeniilor şi cunoştinţelor, călăul propriului sânge. Apoi, când până şi unealta, transformată într-un mecanism fără suflet, nemaiavând conştiinţă şi nici voinţă personală, ajungea a descoperi că făgăduinţele emisarilor Puterii rămăseseră vane, afla că însăşi libertatea proprie îi era ameninţată de nu se conforma, în continuare, ordinelor de a-şi provoca şi denunţa semenii. Aşadar, numărul cel mai mare de cozi de topor ale românilor trebuie căutat tocmai în bietele familii ale victimelor tiraniei. Mai exista un profit al Securităţii, căci planul era bine tocmit, după modele asiatice: se urmărea ca cele mai huluite persoane din România să fie tocmai cei din neamul duşmanilor regimului: în ei să vadă poporul pericolul, astfel tăinuindu-se autentica ameninţare ce o ascundeau cei cu petliţe albastre.[16]

În fine, pe 23 aprilie 1960, „*întrucât în anchetă învinuitul nu recunoaște să fi desfășurat activitate dușmănoasă regimului din RPR și nici martorii nu arată nimic în acest sens și având în vedere că alte probe nu mai pot fi administrate, în conformitate cu dispozițiile art*. 261[7], *lit. h Cod procedură penală*" același anchetator penal de securitate, cpt. Micuțelu Constantin, dispune

---

[15] Din opisul procesului verbal de sechestru întocmit de același securist, la aceeași dată, fatidică, 17 octombrie 1959, vedem cât de scrupulos era acesta când inventaria și dispunea discreționar de toate bunurile familiei Stanca.
[16] M. Rădulescu, *op. cit*., p. 140.

„*încetarea procesului penal ce formează obiectul dosarului de anchetă penală nr.* 594/1959 *și punerea în libertate a sus-numitului Sisoe Stanca*" .[17] Pentru ca pe data de 6 mai 1960 să fie emis Ordinul nr. 594 al Direcției Regionale MAI - Pitești[18] iar în 9 mai să fie eliberat din Penitenciar cu Biletul de eliberare nr. 57/1960 al Direcției Generale a Penitenciarelor [19] și pe 10 mai șeful de post al Miliției Boteni, Ion Tălmaciu să constate prezența sa în comună. Preotul a reuşit să suporte toate încercările din închisoare datorită credinţei în Dumnezeu. În timpul „*şederii*" la Piteşti, a avut încredere în dreptatea și minunile lui Dumnezeu. Disciplina în închisoare trebuia respectată; Preotul a simţit-o el însuşi; nu aveau voie să vorbească cu cineva dintr-o altă celulă, căci erau condamnaţi la izolare. Preotul Sisoe Stanca a fost o personalitate deosebită care, cu o dăruire exemplară, şi-a închinat viaţa şi energia slujirii lui Dumnezeu şi iluminării credincioşilor. De acewea, la întoarcerea acasă, după ce a fost întâmpinat și primit de către credincioșii care-l apreciau și-a continuat activitatea pastorală și misionară, cu aceeași râvnă ca și înainte de a fi închis, predicând cu și mai multă abnegație duhovnicească .

6. Întoarcerea acasă a Preotului Sisoe Stanca din temnița de la Pitești

Este cunoscut faptul că în 1955 și 1964 comuniștii au fost obligați de forurile internaționale să mai golească închisorile, dar nu eliberându-ne total, ci aruncându-ne în închisoarea fără gratii, însă înconjurată de sârmă ghimpată, a întregii țări. Mintea lor perversă găsise și o metodă ca să se pună la adăpost de convoaiele „eliberaților" care, înțelegem acum, le inspirau frică: au inventat faimoasa declarație, a cărei iscălire era condiția sine qua non de a ți se permite să pășești dincolo de porțile închisorii; adică să spui tu însuți, sub semnătură proprie, că nu vei dezvălui niciodată nimănui (nici chiar rudelor apropiate) unde ai fost închis, ce ai trăit/pătimit acolo, cu cine ți-ai împărțit calvarul etc., etc. Iar noi, orbiți, neștiutori, nepregătiți, le-am acceptat din nou viclenia, i-am lăsat să ne pună iar călușul la gură. Fiindcă nu ne puteam închipui că situația s-ar schimba vreodată. [20]

Cam așa au stat lucrurile și în ceea ce îl privește pe Preotul Sisoe Stanca la întoarcerea acasă din temnița groazei, cea de la Pitești. Și întrucât momentul depășește dimensiunile umanului, voi reda amintirea acelei zile în memoria fiului său. Acolo, într-o bună zi de Mai, Mihail aflându-se în grădină, la învăţătură – începuse perioada de pregătire a tezelor -, vede că intră un străin în curte. Vişinii, cireşii dăduseră în floare. Bună ziua necunoscutului căzu ca o pată de murdărie pe veselia din jur. Tânărul, care îi reprezenta pe stăpânii casei, îl privi peste umăr, înălţându-şi o sprânceană a superioară mirare. Cum nu-l cunoştea, nu-i acordă prea multă atenţie. Nu-i răspunse, să nu-i dea barem omului prilejul să-şi explice prezenţa în acea incintă privată. Necăjitul – că arăta parcă scos din etuvă, de la despăduchere, atât era de şifonat, de decolorat şi de stors de orice vlagă – repetă salutul smerit. Apoi zâmbi cu un surâs atât de cald şi de cunoscut lui Mihail, că acesta nu mai ştia ce să creadă, şi atunci necunoscutul, atât de amărât, zise cătinel, cu tonul unei concluzii amare: „*Mihăiţă, nu mă mai cunoşti*". Cu adevărat că Părintele Sisoe era de nerecunoscut! Ochii i se adânciseră în fundul capului. Ajunsese un fir de bărbat. Alb ca pământul. Nu mai avea decât zâmbetul său de odinioară. Deîndată ce îl recunoscu, Mihail căzu la picioarele tatălui și nu putu zice decât: „*Dar ce ţi-au putut face*!?" Tatăl lui nu i-a răspuns nici atunci, nici altă dată. N-a menţionat niciodată ce a suferit. Niciodată n-a avut de reproşat cuiva

[17] A se vedea, Ordinul privind încetarea urmăririi penale din 23 aprilie 1960, anexat.
[18] Anexat.
[19] Anexat.
[20] Micaela Ghițescu, *Memoria 100,* în revista Memoria nr. 100 (3/2017), p.p. 5-10.

ceva. Abia acum, la atâta timp şi după moartea sa, Mihail îşi dă seama că tatăl său - nu că i-ar fi fost teamă de ceva – nu voia să pomenească răul. Frică nu i-a fost, pentru că imediat ce şi-a reluat serviciul religios n-a vădit în nici un fel şi cu nici un prilej că ar fi devenit altul decât îl cunoscuse feciorul lui înainte de arestare. Desigur că a fost necesară scurgerea unui timp, pentru ca Părintele să-şi recupereze forţele, să-şi redobândească vocea aceea tunet care, oricât de calmă era atunci când emiţătorul ei se afla în preajma ta, tot pe atât de surprinzător de puternică era când el predica, deşi se găsea la oarecare distanţă. Era cutremurătoare în faţa Uşilor Împărăteşti. O trăsătură ce nu poate fi explicată în cuvinte. Voi încerca, totuși, în măsura în care pot fi obiectiv, în asemenea situație să formulez în câteva afirmații concluzive și un punct de vedere personal cu privire la Preotul Sisoie Stanca din această perspectivă istorică din care nu pot lipsi, desigur și dizertațiile unui ofițer de justiție militară. Nu înainte de a aminti de ființa care i-a fost alături toată viața, până la final, și care i-a cordat sprijinul său total. Soția sa, Zefirina Stanca, modelul fidel al femeii creștine, chipul luminos al unei soții de Preot.

7. Femeia creştină, Zefirina Stanca, chipul luminos al unei soţii de Preot

La început de secol 20, prezenţe feminine remarcabile se evidențiază în sfera evenimentelor social-politice de primă însemnătate din România. Un nume vrednic de readucere în atenția societății actuale din Muscel este și cel al Zefirinei Stanca, soție de Preot din Boteni, mamă iubitoare și cetățean al obștei. Zefirina Stanca s-a născut în comuna natală a părinților și a bunicilor săi - Văleni Dâmbovița raionul Muscel, în ziua de 17 iunie 1921 fiind primul copil al familiei învățătorului Dragomir și Elisabeta Iorgulescu. Obârșia înțelepciunii familiei din care provenea - preoți și învățători - și-a pus amprenta asupra formării spirituale și a tânărului vlăstar. S-a căsătorit în luna septembrie 1942, la 21 de ani, cu cel ce avea să devină Preotul Sisoe Stanca, alături de care a întemeiat o frumoasă familie creștină românească. Preoteasa Zefirina Stanca a dăruit credincioșilor întreaga sa dragostea și forță spirituală cu care a fost înzestrată. A venit cu sufletul deschis, cu vorbă bună sau chiar cu ajutor material în întâmpinarea tuturor celor ce i-au căutat sprijinul. In acest sens ca dovezi elocvente sunt mărturisirile a doi preoți din satele vecine, al căror duhovnic era Preotul Sisoe. Zefirina a rămas sfetnicul lor chiar și după plecarea la cele Sfinte a preotului Sisoe. Puritatea și trăinicia legăturii sufletești cu preoteasa Zefirina au fost atât de curate, încât unul din dintre ei, fiind în soborul de preoți la înmormântarea acesteia, în Sfânta Biserică, a îngenuchiat în fața sicriului și s-a rugat. Zefirina a fost complementul preotului Sisoe formând un întreg. Deși soțul este considerat a fi stâlpul familiei, Zefirina a preluat cu încredere și stoicism acest rol lasând totală libertate preotului de a se dărui slujirii lui Dumnezeu. Zefirina s-a dedicat educației celor trei copii și a vegheat neîncetat la buna formare ca oameni a acestora. Bunul Dumnezeu a înzestrat-o cu mult har. Cu migală și talent s-a aplecat asupra tuturor obligațiilor gospodărești și a lucrului de mâna lasând în urmă adevărate bijuterii. Arestarea preotului Sisoe a constituit un moment de cumpana grea în viața Zefirinei. A lăsat urme adânci care au marcat-o pentru tot restul vietii. Cu toate acestea nu a manifestat dușmănie, a rămas acelaș bun creștin cu dragoste față de semeni și cu putere de iertare. Vrednica de pomenire, Zefirina Preoteasa a fost nu numai soție și mamă, dar și învățătoare, pentru copiii enoriașilor. Cu toate că firea progresistă și entuziasmul caracteristic vârstei o îndemnau să încline înspre activitățile vieții citadine, tânăra Preoteasă și-a urmat în smerenie și cu abnegație soțul în misiunea clericală ce-i fusese încredințată, începând cu anul 1942, fiind pe rând mamă și învățătoare pentru copiii sărmani ai enoriașilor păstoriți de soțul său în satul Lucieni și mai apoi

pentru cei din Boteni Muscel, comună situată mai aproape de Câmpulung – Muscel, decât satul Lucieni, ambele făcând parte însă din județul Muscel.

Comuna acesta, Boteni, a dat României pe unii dintre cei mai providențiali oameni implicați în acțiunea de cunoaștere și prețuire pentru România, nominalizându-i aici alături de Ion Ionescu Boteni, Mihai Tican Romano, Învățătorul Gheorghe Bădescu, Adrian Bădescu aviator, Colonelul Ion Duțescu, Profesorul universitar Petre Duțescu, Bădescu Petrișor inginer, pe Profesorul universitar Ion Chelcea și filosoful Petre Țuțea (ambii născuți în 1902 și decedați în 1991), Ion Ghinescu – sufletul vieții culturale din Boteni și nu în ultimul rând Preotul Sisoe Stanca, cu toții plecați să-și continue slujirea în Cer. Comuna are de asemenea o serie de personalități, în viață, precum Pr. dr. Ștefan Ștefănesscu cetățean de onoare al Comunei Boteni, Profesorul universitar de Matematică Bădescu Lucian, Generalul Ioan Mirescu, Doctor-Farmacist Dumitru Popescu, lucrează și trăiește în Australia, Inginer Nicolae Brian, Inginer Nicolae Popescu - fost director la Electrica Pitești, Bădescu Alexandru - fost Ministru la CSP, Bădescu Gabriel profesor universitar de sport, Bădescu Tudorel, profesor de sport la Pedagogică, C-lung Muscel, Bidilică Georgeta, Ion Dumitru Verlag, locuiește în Germania, Inginer chimist Larion Sonia, Educatoare emerită Stanca Paula, Profesoara de limba română Constantinescu Ligia, Inginer Mihail-Nicolae Stanca, etc.

Această situație de grație științifică, culturală și spirituală, a comunei Boteni, se datorează Milostivirii lui Dumnezeu, Carele a binecuvântat nașterea atâtor valori demne de folosit ca modele și faptului că fiindu-le comuna avută, locuitorii de vază ai Botenilor au preţuit ştiinţa de carte din vechime tradițiile și credința în Dumnezeu și astfel toate resursele lor le-au investit în formarea copiilor, la şcoli înalte. Astfel, zapisele, foile de zestre, diatele ce ne-au rămas nu sunt tocmite numai de preoţi sau dascăli, ci le vedem semnate şi de mireni, precum: Pană Radu Cotorogea sau Ion Bănică Untaru, ori alţii, ceea ce vădeşte că localnicii şi-au şcolit, cum puteau în acele timpuri, urmaşii. Nici generaţia nouă nu a dispreţuit această mare avuţie ce le-o putea încredinţa copiilor; dimpotrivă. Gustul lor pentru intelectualitate i-a făcut pe tot mai mulţi să-şi trimită copiii la licee şi facultăţi. Cu atât mai cu luare aminte a procedat Părintele Sisoe și Preoteasa Zefirina, cu cei trei copii ai lor pe care i-a susținut în școli înalte, în ciuda marilor dificultăți de a intra la Liceu și Facultate din cauza poziției sociale. Doamna Preoteasă Zefirina Stanca a trebuit să-l înlocuiască pe Părintele Sisoe, în educația copiilor, pe timpul detenției, când înțelegând care era situaţia, a fost nevoită să lucreze fie la mașina de cusut, fie broderie, fie goblen, etc., pentru ca să câştige dumneaei banul necesar întreținerii în școli a celor trei copii; lucra până dimineaţa cu acul și cu mașina de cusut, pentru că tot ce fusese în casă cu prilejul arestării, tot, tot, tot, absolut tot ce găsiseră în momentul acela se inventariase – şi găsiseră tot ce aveau, agonisit în familie, că nimeni nu se aşteptase la arestarea Părintelui, pentru a mai ascunde ceva –. „*Nimeni n-a mai avut voie să se atingă de ceva. Cum să întreţină mama pe cei trei copii? Cum să-i crească?! Zi şi noapte se ocupa cu lucrul de mână pe care-l vindea*". Aşa spunea Mihail-Nicolae, fiul Domniei sale, D-na Preoteasă Zefirina, în confesiunile pe care mi le-a făcut.

Ar mai fi de spus multe, dar mă voi opri asupra legăturilor familiei Preotului Sisoe cu lideri ai elitei Muscelene și nu numai, care au constituit punctul cel mai propice pentru implicarea activă a presbiterei Zefirina Sisoe în mișcarea de emancipare a românilor din Boteni. Şi-a pierdut soţul în floarea vârstei. Îndurerată peste măsură şi vrând să înţeleagă mai multe, din rosturile vieții ca văduvă de Preot, a continuat să locuiască aici, la Boteni, până la sfârșitul vieții sale pământești, petrecută la 25 Februarie 2011, fiind îngropată, în cadrul unei ceremonii religioase

speciale, oficiată de Prea Sf. Pr. Episcop Galaction, cu un Sobor de 9 Preoți, în prezența rudelor și a enoriașilor, acolo unde își doarme somnul de veci și Preotul Sisoe Stanca. Preoteasa Zefirina Stanca a rămas femeia modestă și smerită, binecuvântată de Dumnezeu să fie model moral și spiritual, peste veacuri. Sufletul nobil de creștină responsabilă și angajată a D-nei Preotese Zefirina, ne îndeamnă pe toți la reflecție, în acest moment aniversar românilor de pretutindeni, impunându-se, parcă o dată în plus, aducerea în atenție a faptelor eroinelor neamului românesc în rândul cărora presbitera Zefirina Sisoe și-a câștigat un loc bine meritat pentru eternitate alături de soțul său, părinți de excepție care s-au preocupat îndeaproape de educarea și școlirea copiilor, ținând să fie alături de ei și după terminarea studiilor, pentru a se bucura, împreună de realizările lor, mai deosebite, în plan profesional, fiind mereu și în toate, modele vii, demne de urmat, nu doar de copii lor, ci și de toți cei care au avut binecuvântarea să se bucure de prezența harică a Pr. Sisoe, exemplu de smerenie, râvnă şi dăruire. [21]

8. Concluzii

În loc de concluzii, vă rog să-mi permiteți să vă mai împărtășesc câteva gânduri despre Preotul Stanca Sisoe, care a fost și care va rămâne în memoria noastră și a posterității. Era o dimineață de octombrie 19 a anului 1990, care anunța o zi frumoasă și solară. Deodată, însă, totul s-a întunecat, când o voce cunoscută mi-a dat năprasnica știre că bunul nostru Părinte, admirat de întreaga lume a Botenilor, Preotul Sisoe Stanca, a pornit pe acel drum al cărui sfârșit nimeni dintre pământeni nu a putut, nu poate și nici nu va putea vreodată să-l cuprindă. Era încă tânăr. Abia împlinise în urmă cu patru luni vârsta de 75 de ani, vârstă la care mulți dintre noi se bucură din plin de darurile vieții. Se pare că Demiurgul este gelos pe cei aleși și-i cheamă mai devreme la El. Cu toate că timpul n-a avut răbdare și ni l-a răpit înainte de vreme, suntem astăzi aici, în paginile acestei lucrări cu toții, cei care l-am iubit și-l iubim, pentru a-i omagia opera și întreaga carieră în slujba oamenilor și a Bisericii. Trecerea dincolo de ființa pământeană a Părintelui nostru m-a marcat mult și profund, fiind pus în situația să rememorez multe dintre episoadele, evenimentele, trăirile și momentele importante ale vieții sale, despre care am luat cunoștință cu adevărat abia acum, multe lucruri fiindu-mi cu totul străine.

Sisoe Stanca a fost un om ca mulți alții și cum puțini se nasc într-o generație. A văzut lumina zilei în Boteni, comună așezată în proximitatea Munților Leaota, Iezer și Păpușa; din fragedă tinerețe, a urmat cursurile liceale la Cluj, după care a descălecat în capitala tuturor românilor, unde s-a format în profesiunea de Preot, închinându-și viața preoției și ajutorării semenilor săi. Astfel, peste patru decenii și-a dedicat numele, prenumele și cariera parohiilor din Lucieni și Boteni, formându-se și evoluând în ambianța locurilor natale. A iubit nespus de mult pământul sfânt al României și oamenii Muscelului străbun. Spirit elevat, cercetător cu vocație reală de profesor, original și profund în idei și fapte de viață, modest, cumpătat în gesturi și cuvinte, sobru, exigent cu sine și exigent cu alții, apropiat, tenace și generos, a cucerit prin activitatea și conduita sa întreaga comunitate pastorală, generații de Musceleni. A fost și va rămâne unul dintre cei mai înzestrați și generoși preoți făcând parte din elita participativă a generației sale, străină de orice obediență, delimitându-se de cealaltă elită, obedientă, captivă și duplicitară.

Strălucită personalitate a Bisericii, a creat o operă durabilă, cu repercusiuni fertile mai ales în spațiul satului românesc, lăsându-ne moștenire lucrări de mare valoare, neîncetând să depună

[21] A consemnat, Cu nespusă greutate, Mihail-Nicolae Stanca, fiul, de ziua Cuviosului Teofan Mărturisitorul, 12.03.2018, București.

mărturie în acest sens până în ultimele zile ale vieții sale. Ignorând orice element de statistică estimat în numărul de studii, articole, note personale de jurnal, comunicări și prelegeri teologice etc., din păcate pierdute după percheziţiile din noaptea arestării de către securitate, o constatare se impune a fi reținută cu forța evidenței: contribuțiile sale în viața pastorală și catehetică a Bisericii sunt și rămân esențiale, fiind exemple de intuiție creatoare, rezultată dintr-o adâncă explorare și cunoaștere a realităților și trebuințelor social-religioase. Și, mai mult, Preotul Sisoe va rămâne în conștiința celor care l-au cunoscut cu adevărat ca fiind un spirit de cea mai aleasă viță autohtonă românească, admirator al lui Petre Țuțea în timpul tinereții sale, și al lui Nichifor Crainic, mare iubitor al operei lui Dimitrie Cantemir, a Mitropolitului Dosoftei, a universalului Eminescu, a nemuritorului Creangă, a cultivatului poet George Coșbuc, dar și mare iubitor al Filocaliei, al Vieții Sfinților de peste an cât și a Scrierilor Sf. Părinți, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur, Grigorie de Nyssa, Origen, etc., .

În ce mă privește, am fost un privilegiat. Astfel, m-am aflat, la vârsta fragedă a copilăriei printre oamenii care s-au bucurat de duhovnicia generoasă, sinceră și înțelegătoare a regretatului nostru Părinte. Nu aveam păcate, eram copil, dar spovedaniile în fața sa au fost pentru mine un simbol al caracterului duhovnicesc și al omeniei responsabile, a celui ce mă mărturisea. Modestia sa direct proporțională cu meritele, generozitatea sinceră, puterea de înțelegere a celuilalt, toleranța, cinstea, prudența și discreția, sensibilitatea și stăpânirea de sine – într-un cuvânt, umanismul său constituie oriunde și oricând calități cu valoare de virtuți esențial umane care; toate împreună sunt repere și argumente pentru a trece prin viață fără regret. Pentru acestea și pentru atâtea altele încă nespuse și care suntem siguri că se vor spune, Preotul Sisoe Stanca a fost și va continua să fie de-a pururi printre noi unul dintre acei oameni care și după moarte întrețin o viață atât de vie, ne stimulează spiritul, ideile și simțirea generoasă, continuând să vegheze și de dincolo asupra gesturilor, gândurilor și faptelor noastre.

Studiul de față este o dovadă obiectivată a acestei afirmații. Așa se face că realitatea Părintelui este și va rămâne mereu o prezență mai stăruitoare, mai gravă și mai vie în noi decât a multora dintre cei încă în viață, cu care ni se încrucișează – voit sau întâmplător – pașii și le întindem dezamăgiți o mână ori le aruncăm câte o privire binevoitoare. Asemenea oameni ca Preotul Sisoe Stanca sunt nemuritori tocmai prin faptul morții lor. Așa cum spunea cineva: „Morții nu au altă viață decât aceea pe care le-o dăruiesc cei vii. Omul mare este cel care post-mortem are mai mare parte de viață” [22].

Nu ne îndoim că Preotul Sisoe, prin faptele sale bine plăcute lui Dumnezeu, din care am enumerat câteva, va avea o asemenea viață, întreținută prin înfăptuirile sale deosebite. De altfel pentru noi, speranța de a trăi în memoria posterității pentru ceea ce facem bine, frumos sau cel puțin util este singurul lucru care ne consolează în fața caracterului trecător al vieții. Pentru posteritate este mai puțin important, când moare un om; esențial este cum trăiește și apoi cum pleci la Domnul. Bătrânii pustiei spuneau, dacă voiești să ști ce a fost cineva, privește-l cum moare! Nemurirea omului constă înainte de orice și în mod sigur în amintirea pe care o lasă, în mulțimea faptelor bune, care dau mărturie despre el. Mort definitiv este doar acela de care nimeni nu-și mai amintește. Eternitatea este neîndoios o problemă de intensitate și mai puțin de timp. A muri e soarta implacabilă a tuturor oamenilor, care nu-și pregătesc trecerea după inconfundabilele tipare lăsate ca moștenire filocalică, de către Marii Bătrâni ai Pustiei, dar și de domnitori viteji și

[22] https://www.universuljuridic.ro/invitatie-la-decernarea-premiilor-revistei-romane-de-drept-privat-pe-anul-2015/.

sfinți, precum Ștefan cel Mare și Sfânt, Constantin Brâncoveanu, cu fii, etc.; dar a muri cu speranța că vei rămâne în amintirea celor vii este privilegiul omului creator și virtuos, iar răsplata este recunoștința sinceră, mai mult sau mai puțin persistentă a posterității. Așadar, se poate afirma că moartea este un scurt dar teribil pas al omului între timp și veșnicie.

În final este de reținut, și cu acest prilej, că omul Sisoe Stanca și lucrarea sa cinstește Preotul care a marcat viața bisericească Musceleană și de aceea, Părintele Sisoe este și va rămâne în admirația noastră. Mai mult, viața sa va fi ea însăși pretextul unei opere viitoare. Cineva o va scrie. Suntem convinși că așa va să fie. Poate vom scrie tot noi într-o viitoare monografie a comunei Boteni, pentru care deja ne documentăm. În acest fel, Părintele Sisoe, prin opera sa jertfelnică, va continua să trăiască în amintirea noastră și în memoria posterității, ca unul care ne face deosebită cinste. Aceasta pentru că amintirea noastră despre el este un balsam pentru suflet, o dulce mângâiere care ne insuflă optimism și încredere în viață, dorința de a fi creatori și de a săvârși binele comunitar, în aceste vremuri în care răutatea unora, ipocrizia, minciuna, dedublarea, impostura, mediocritatea, violența fizică și morală, a altora – într-un cuvânt ticăloșia – este agresivă și deprimantă. Prin urmare, să nu uităm: Preotul Sisoe Stanca a avut o inimă mare, deosebit de iertătoare și o minte la fel de mare. În valul vremurilor ce curg, omagiem acum, prin puținătatea rândurilor de față, sufletul unui om mare și discret, un om, într-un anumit fel nepereche, al Bisericii, al cărților, al prieteniei, al caracterului.

Iar în ce ne privește, așa cum scria un talentat poet clujean: „*Precum e scris ne-om duce rând/ Și risipi-ni-se-va stolul*”.[23] Conștienți, pe deplin de această realitate sigură, iubite și Prea Cucernice Părinte Sisoe, ți-am dorit și îți dorim petrecere bună pe terasa îngerilor, acolo unde s-au grăbit să ajungă și alți colegi și prieteni ai Cucerniciei tale și unde ne-om reuni și noi într-o bună zi, cu scopul unic ca toți să-L bucurăm pe Dumnezeu în cântări sfinte, cu tulburătoare pricesne, stihuri și cântece de bucurie, fiindcă – nu-i așa? – Dumnezeu se numește cântec, poezie, bucurie și peste toate acestea, iubire. Vorbind despre Preotul Stanca nu aș putea să uit un lucru la omagierea vieții, activității, prezenței în Biserică și în lume a bunului nostru Părinte, cel care avea, atât de sigur dimensionată, această capacitate de a iubi pe cei din jur, de a-i stima sau de a fi exact atunci când afirma ceva care poate nu era pe placul unora sau altora. Este și aceasta o dovadă a onestității sale intelectuale înainte de orice. Pentru că Sisoe Stanca suferea, dincolo de ceea ce a avut nenorocul să sufere mai ales în perioada detenției, a suferit tot timpul de febra spiritului, care se dăruiește aproapelui. Era mereu cufundat în a aprecia pe cei din jur cu egală măsură sau cu măsura prieteniei pe care o meritau foarte mulți cei din jurul său, niciodată, însă, cu dispreț sau cu ură pentru cei care n-au avut puterea să se apropie într-un mod firesc de el.

Vedeți, am scris câteva rânduri și spun aici că oamenii au umblat totdeauna după chei. O cheie care să le descuie poarta cetății, o alta care să desfacă tainicul scrin în care se află iarba fiarelor sau elixirul tinereții după care alergăm tot timpul vieții; cheie de noroc, cheie de izbândă, cheie de viață și de moarte. Ele se întrupează ca niște ideograme ale fericirii depline din apa morților sau din năluciri ale unui optimism nesecat. Cheile adevărate și nu șperacluri, guri de lup brevetate sau clandestine vor conduce prin ușa astfel deschisă, își vor proba superba utilitate, doar dacă cei care le țin în mână știu să urmeze calea luminii și patima creatoare cu convingerea că rămâne numai ceea ce harul ridică peste clipă. Asemenea chei a zămislit în prodigioasa sa viață

[23] Preluat de pe site-ul: https: //www.google.com/search?q=poet+clujean:+%E2%80%9EPrecum+e+scris+ne-om+duce.

Preotul Sisoe Stanca, fiind artizanul construcției edificiului – este vorba de Bisericile din Lucieni și Boteni -, Părintele, mistuit de imensa pasiune a destinului său, le-a oferit, totodată, tuturor enoriașilor și cheia care deschide ușa cunoașterii lui Dumnezeu.

Pentru toate acestea am îndrăznit să scriu aceste rânduri, că este tot ce înseamnă mai frumos pentru comunitatea din Boteni, remarcarea prezenței la nivelul pe care l-am cunoscut cu toții al Preotului plecat dintre noi atât de devreme și cu un destin atât de nedrept. Viața Preotului Stanca, nu știu cât de reușită va fi ideea mea, dar eu am asemănat-o cu o simfonie. Când fac această afirmație mărturisesc că ideea mi-a venit ascultând o simfonie, care era chiar o simfonie pe care o mai auzisem o dată în casa fiului Preotului Stanca, și de acolo mi-a venit ideea ca întreaga viață a Preotului făptuitor de bine social, moral și spiritual, să o asemăn cu o simfonie. Se mai cuvine să spuneam că această viață, de Preot model, a fost, pe de o parte, una impresionantă, în primul rând pentru că a avut un crez uman pus în slujba semenilor, dar subordonat, întotdeauna, Proniei divine; spun aceasta, în primul rând pentru că poți să vezi în toată viața Părintelui Sisoe anumite linii directoare, valabile pentru oricine ar voi, cu dragoste, credință și nădejde să pășească pe urmele sale, atât de evident făptuitoare.

Viața și lucrarea social-duhovnicească a Părintelui Sisoe a fost un crez, care nu a fost totdeauna în concordanță cu linia generală a societății desacralizate, și de aceea, la noi în Boteni, Părintele a fost unul dintre principalii promotori ai binelui comunității rezonant, la unison, cu Binele divin, singurul dătător de valori nepieritoare. Și crezul Părintelui era făptuitor de fapte memorabile, întrucât punea pe primul plan ideea evidentă, că adevărul trebuie căutat, dar nu oricum, ci cu duh smerit și pocăință nefariseică. Iar odată ce ai primit îngăduința să afli adevărul să dai laudă Domnului și să-I mulțumești pentru că ți-a dat acest har. Și tocmai pentru acest mod de a fi, unul pentru toți, a avut de suferit. Or, această viziune, de fapt, o regăsești peste tot în viața Preotului Stanca. De aici și o anumită, să zicem, înverșunare cu privire la soluțiile – din ce în ce mai dese, e adevărat –pozitiviste. Adică cele care rezolvă problemele exclusiv pe textul biblic, pe o interpretare pur creștină a textului, corelat cu întreaga substanță a învățăturii Sfinților Părinți. De aceea acest lucru mi-a plăcut în mod deosebit Preotul Stanca. Cunoașterea Cărții Sfinte nu înseamnă că știi teologie. Trebuie să știi istoria, să te duci la începuturi, să vezi cum s-au conceput, și apoi să tragi concluzii cu privire la acel text, iar nu interpretându-l pe bază de metode pur gramaticale. Asta a fost o parte importantă care a străbătut opera Preotului. Deci toate aceste lucruri pe care noi le luăm astăzi ca fiind lucruri date, aproape normale, pe care nici nu le mai punem în discuție că ar putea fi altfel, în realitate au venit ca urmare a unor clarificări. Evident, ce am spus acum sunt numai niște exemple, dar vom regăsi foarte multe. Dacă stau să mă gândesc, și în materia slujirii administrației publice locale, la Prefectura Câmpulung - Muscel sunt o groază de astfel de dezlegări care astăzi sunt acceptate ca fiind reguli constante ale zonei respective. Nu pot să spun mai mult. Evident, unii oameni sunt mai compatibili sau mai puțin compatibili cu alții. Dar trebuie să recunoaștem cu toții că acea perioadă, la nivelul României a marcat o anumită ambianță.

Într-o carte memorabilă, pentru unii, *Bunul simț ca paradox*, Alexandru Paleologu spune că numai trecutul există.[24] Prezentul și viitorul sunt ficțiuni, abstracțiuni. Trecutul există pentru că el are o formă, are - citându-l pe Aristotel - o împlinire, o entelehia. Pentru că trecutul înseamnă oameni, înseamnă și fapte. Însă această afirmație: „*Prezentul și viitorul sunt ficțiuni, abstracțiuni*” este valabilă doar pentru omul secularizat, lipsit de Hristos, Cel care este un Prezent

[24] Alexandru Paleologu, *Bunul simț ca paradox*, Editura Cartea Românească, București, 2005.

continuu, viu și împreună-lucrător cu orice suflet care dorește să se înduhovnicească, sfințească și îndumnezeiască. Toate acestea nu sunt abstracțiuni, ci realități ființiale, pentru creștinul nevoitor, angajat în urcușul său duhovnicesc prin despătimire și aport haric. Pentru cel ce se desăvârșește, în Hristos și prin Hristos nici viitorul nu mai este o ficțiune și cu atât mai puțin o abstracțiune. El devine cunoscător în duh și astfel trăiește trecutul și viitorul, într-un prezent continuu, la poala harică a Mântuitorului Iisus Hristos. Dacă este așa înseamnă că Preotul Sisoe Stanca este, în continuare, în amintirile noastre, în gândurile noastre, în spiritul nostru și chiar în faptele noastre actuale și viitoare. Și drept dovadă că doar a trecut – cum spun românii, pierit – în lumea de dincolo și nu s-a stins ca atare, o să fie câteva mărturii alese, ale unor persoane foarte apropiate evocate într-o carte binecuvântată. În prologul la această carte, Prea Sfințitul Pr. Episcop, Galaction Stângă, ne spune: „autorul reînvie în inimile noastre îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „***aduceţi-vă aminte de mai marii noştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa***» [25] şi ne îndeamnă a împlini acest îndemn. Cu osebire preoţii vor găsi aici îndemnul şi imboldul de a nu precupeţi nici un efort pentru păstrarea şi mântuirea turmei duhovniceşti ce le-a fost încredinţată a o păstori şi a o mântui. A avut fericirea de a-l cunoaşte personal pe acest minunat Părinte Sisoe şi de a-l asculta. Chipul său blând rămâne o icoană vie îndemnătoare pururea la a lucra cu timp şi fără timp pentru mântuirea duhovniceştii turme încredinţată nouă spre păstorire de Prea Bunul Dumnezeu” [26].

Pentru un om ca mine – şi poate ca alţii dintre cititorii acestor rânduri -, profilul spiritual al Părintelui Sisoe face să răsune, dacă nu ceva cunoscut, însă pierdut în vălmăşagul memoriei, măcar ceva posibil între chipurile duhovniceşti – oricum ceva de dorit. Pentru cineva născut după cel de la doilea război mondial, care şi-a deschis ochii înţelegerii sub obrocul comunismului, tipul uman cercetat în scrierea de faţă este fie de neconceput, fie hilar şi de neînţeles. Semenul, aşa cum a fost deformat de prelunga perioadă de dezumanizare din care am ieşit (incomplet!) de o decadă abia – perioadă măsurând lungimea îmbeznată a unei jumătăţi de secol – nu are acces la bucuria de a se scălda în viaţa luminoasă, întru curăţenie, văzute ca dar al lui Dumnezeu, nu are acces la bucuria de a te jertfi pentru ceilalţi, şi ea văzută tot ca dar al aceluiaşi Creator. Căci aceasta îmi apare a fi trăsătura fundamentală a Părintelui Sisoe Stanca, pe care îl urmărim împreună; nu credeţi că-i aşa?

Ei, bine, deoarece am pomenit simţământul pe care trebuie să-l aibă unii că Părintele Sisoe nu poate fi printre noi ca atare, nici să fi fost, mi-am pus o întrebare, la care răspunsul s-ar institui dovadă a putinţei ca astfel de oameni să fie plauzibili. Anume: cum s-a format un caracter atât de deosebit? În ce împrejurări? Sub ce influenţe? Dacă aş afla un răspuns, aplicarea iarăşi a adevărului ce a slujit o dată ar conduce la realizarea condiţiilor necesare creării unor alte exemplare ale umanităţii, cu care cea din urmă să se fălească la fel de tare cum se cuvine să se mândrească pentru formarea Preotului căutat de noi. Din păcate, documentele sau evocările orale la care autorul acestei lucrări a avut acces, au fost relativ puține, iar cu privire la detenția Preotului Sisoe Stanca nu a avut decât o mică parte - Dosarul nr. 3362, aflat integral la Arhiva operativă a CNSAS, mică parte deținută și pusă, cu amabilitate, la dispoziția noastră, de către fiul său, Ing. Mihail-Nicolae Stanca, pentru a ne ajuta să descifrăm câte ceva din cele ce ne interesează şi le-am menţionat deja mai sus.

[25] Evrei 13,7.

[26] Este vorba de Cartea Profesorului Mihail Rădulescu, „*Bucuriile şi mâhnirile părintelui Sisoe din Boteni*”, Op. cit.;

De aceea țin să îi mulțumesc Domnului Mihail-Nicolae Stanca pentru generozitatea și amabilitatea sa, dar și ospitalitatea desăvârșită, pe care cred că nu le merit și îmi este greu să scriu după domnia sa, pentru că sunt destul de sigur că tocmai am primit o lecție de oratorie, atât în ceea ce privește forma, cât și în ce privește substanța. Nu cred că aș fi putut eu să descriu spiritul vremii mai bine decât a făcut-o distinsul fiu al Preotului. Și pentru acest lucru, încă o dată, îi mulțumesc.

De asemenea, se cuvine să adresez mulțumiri celor care m-au sprijinit în acest efort de cercetare. Este vorba în primul rând, bineînțeles, de familie, pentru că această lucrare nu a pornit decât ca un capitol de cercetare în cadrul monografiei comunei Boteni și apoi ca un Studiu de sine stătător. Este vorba, de asemenea, și despre alte persoane care m-au îndrumat și m-au sprijinit în efortul de cercetare, pe care nu le mai numesc aici, dar cărora le mulțumesc și-i asigur de gratitudinea mea. Și se cuvine să mai fac o mențiune specială pentru domnul Stanca Mihail, care, în stilul său caracteristic, nu numai că m-a sprijinit în sens general, ci a citit și recitit mai multe versiuni ale Studiului și mi-a făcut întotdeauna observații foarte aplicate, atât în ceea ce privește direcțiile de cercetare pe care ar trebui să le abordez, cât și în ceea ce privește bibliografia pe care ar trebui să o parcurg. Tuturor acestor persoane le mulțumesc, pentru că în fond acestea sunt persoanele care m-au ajutat efectiv, și m-au sprijinit pentru redactarea acestui Studiu, prin urmare trebuie să le mulțumesc într-un sens mult mai larg decât cel limitat. Doresc a mai spune că unul din momentele cele mai emoționante, la final, când se pregătea apariția lucrării, a fost să revăd îndemnul pe care l-a scris dl Stanca Mihail cu privire la lucrare și care apare în pagina de căpătâi. Domnul Mihail Stanca, după cum bine îl cunoașteți, este un cercetător neobosit și extraordinar de pasionat al vieții spirituale dar și terapiilor naturiste, aspecte pe care le gestionează cu acrivie și prestanță profesională, de la vârsta de 25 de ani. Și această pasiune s-a regăsit și în acele frumoase rânduri pe care le-a scris, sesizând niște chestiuni chiar subtile. Și cred că nu aș fi reușit, chiar dacă aș fi stat săptămâni în șir să surprind atât de bine trăsăturile esențiale ale lucrării cum a făcut-o Domnia sa.

Și aș vrea doar să mai spun câteva cuvinte despre ceea ce pentru mine reprezintă acest efort de cercetare. Mai exact, cred că a rezultat faptul că acest demers nu este nicidecum recunoașterea unui rezultat final al unui efort de cercetare. Sau, cu alte cuvinte, al vreunui capăt de drum într-un efort de cercetare. Ceea ce cred că este acest pelerinaj în viața unui om dăruit de Dumnezeu, este, de fapt, o invitație la a continua o muncă de cercetare pentru care acest Simpozion *„Centenarul Marii Uniri. Credință, Rezistență și Istorie Românească”* organizat de Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului şi Muzeul Maramureşului și desfăşurat în perioada 07-08 august 2018 în Orașul Sighetu Marmației, județul Maramureș, reprezintă doar începutul. Și, într-adevăr, din acest demers de cercetare științifică mi-am ridicat singur o multitudine de probleme, care mai de care mai interesante, pe care ar trebui și pe care intenționez să le abordez mai departe. De exemplu, să continui cercetarea, din această viziune a răspunderii colective și individuale pentru ororile comunismului. Această problemă este una deosebit de interesantă. Ce natură are această responsabilitate și posibilitățile societății de a opta între remedii?

Problema are mari implicații practice chiar și pentru urmașii Preotului Sisoe Stanca, familia sa care m-a ajutat să finalizez acest demers și să public rezultatul cercetării – pentru că într-adevăr, oricât de importantă ar fi cercetarea pentru cercetător, ea finalmente trebuie să aibă și un rezultat practic și un impact asupra societății. Din această perspectivă, lucrarea poate fi

catalogată ca un adevărat cocteil Molotov literar, care trebuie să arunce în aer orice formă de indiferenţă iar setea arzătoare de dreptate, solidaritatea umană, dar şi spiritul justiţiar, care devine uneori spirit vindicativ, concurează deopotrivă la reconstituirea şi rejudecarea unui caz dramatic din „*Epoca de Aur*".

Titlul acestui Studiu poate duce la amintiri negre, pentru unii dintre cei care au trăit în acea vreme. Pentru cei mai tineri, titlul poate sugera ceva „*cool*". Lucrarea este cu totul inedită, pentru concetățenii mei din Boteni, cu note de trecut, cu speranțe puternice, care au dus la supraviețuirea într-un timp „*negru*", și perspectiva unui viitor interesant, a celui care a trăit într-un model social ce poate fi considerat, în funcţie de perspectiva din care privim: ori „*Epoca de Aur*", ori „*Anii de Plumb*".

Este, în fond și o datorie patriotică, să ne cinstim valorile. De ce? Nu trebuie să uităm niciodată că această „*Epocă de aur*" a dat și multe valori, valori care, din punctul meu de vedere, înseamnă foarte mult pentru români. Sunt valori care înseamnă foarte mult pentru cultura română, pentru artă, pentru şcoala românească, dar nu mai puţin pentru știința, cultura și spiritualitatea universală. Nu trebuie să uităm această perioadă, nu trebuie să uităm aceste generații de oameni, foarte valoroși. Avem datoria morală să-i readucem în conștiința noastră. E o datorie patriotică. O mare datorie patriotică! De asemenea, lucrarea poate fi și un discurs cald, prietenos și, în același timp, lămuritor, mai degrabă pentru generațiile tinere. În fond, toată istoria noastră este un proces destul de sinuos, de emancipare, de individualizare a omului. Astăzi, această formă de hiper-individualizare continuă să aibă marketingul ei destul de agresiv, dar cert este că nu mai găsești, neapărat în afara academiilor, spiritul care să se transmită de la o generație la alta.

Închei amintidu-vă, mai degrabă cu titlul autoterapeutic, că pesimismul nostru social, în care ne-am instalat solid, e o nevroză de subdezvoltare. Suntem în cel mai strălucit moment din istoria naţională a României - Centenarul Marii Uniri -, dar îl percepem ca pe un mic eșec, pentru că pur și simplu suntem, în premieră, în situația de a ne compara, direct, cu culturi uriașe, ca aceea franceză, sau britanică, sau germană, sau italiană, spaniolă și, evident, atunci când stai la masă cu astfel de vecini ești tentat să îți surprinzi cu sadism, cu masochism mai exact, lacunele, cârpelile, improvizațiile, formele destul de diverse de întârziere, de care suferim.

Și eu sunt produsul unei epoci și am încercat, să lămuresc, la rândul meu, ideea nașterii acestei lucrări, de aceea zic: „*Amintesc tuturor, așa cum îmi spun mie însumi în fiecare zi a vieții mele, că, împotriva tuturor neajunsurilor, sunt, eu însumi, un produs al unui model de societate, care îl caracteriza pe domnul Noica, scriind pe o fișă –* «*Noica Constantin, zis Dinu, de profesie paznic la fabrica de conserve din Câmpulung Muscel*»*, domnul Noica fiind una din marile minți luminate ale neamului ăstuia, iar la litera* «C» *era scris* «*Cioran Emil trădător de țară, de profesie fugar*»*. Am să închei printr-un citat din Cioran* «*trădător de țară*»: «*eu nu pot iubi decât o Românie în delir*»*. Era în a doua lui carte, care se numește* «*Schimbarea la față a României*»".

Nu aş dori să mai lungesc vorba, vă mulțumesc foarte mult cititorilor și judecătorilor mei și să vă asigur că această lucrare este poate nu chiar un început, dar, în orice caz, nu este nici pe departe un sfârșit în ceea ce privește cercetarea științifică pe care mi-aș dori să o desfășor.

Semnarea „ ODIOSULUI DICTAT DE LA VIENA”
30.08.1940 – 30.08.2020 – 80 de ani

Prof. ing. Nicu Lăcătușu
Câmpulung Mușcel

După încheierea primului război mondial în 1918, s-a reuşit, ca la 1 Decembrie să ia naştere “ România Mare”, prin aducerea la *ţara mamă*, provinciile luate abuziv, fără luptă de vecinii cotropitori.

Unirea are loc la Alba Iulia sub domnia lui Ferdinand – întregitorul de ţară.

Printre provinciile care au fost alipite la România sunt Basarabia, Bucovina şi Ţinutul Herţei, care a fost luate în anul 1812 de Imperiul ţarist.

Altă provincie, a fost Transilvania ocupată de Imperiul Habsburgic , iar în sudul Dobrogei s-au alipit României două ţinuturi, Durostor şi Caliacra, cu populaţie majoritar românească.

După marea unire, România era o ţară fragilă fără un tratat de pace cu Ungaria şi marile puteri ale Europei.

În anul 1919 în martie, a avut loc la Paris conferinţa de pace, care nu a rezolvat toate problemele teritoriale din centrul Europei. La această conferinţă, Transilvania a fost acordată României după foarte grele negocieri conduse de marele maestru în diplomaţie, Ionel Brătianu care, la 04 iunie 1920, va negocia din nou Transilvania tot la Paris, când are loc tratatul de la Trianon.

Peste 22 de ani, mai exact la 26 iunie 1940, URSS-ul lui Stalin dă un *ultimatul* guvernului României, ca în 48 de ore să părăsească teritoriul dintre Prut şi Nistru – Basarabia, pământul sfânt al lui Ştefan cel Mare.

La acea dată România era condusă de regele Carol al II-lea, care convoacă Consiliul de Coroană hotărând cedarea Basarabiei fără luptă.

Ca şi cum n-ar fi fost suficient dezastrul teritorial, peste 64 de zile la 30 august 1940, marile interese ale lui Hitler, Mussolini şi Horty, răpesc mişeleşte României, fără luptă, nord-vestul Transilvaniei şi îl fac cadou Ungariei hortyiste, un teritoriu în suprafaţă de 434,492 km^2 şi 2,6 milioane de locuitori, majoritatea români.

La conducerea statului Ungar se afla amiralul fără flotă, Miclos Horty, omul care cedase ţara lui Hitler.

În această zi de 30 august 1940 a avut loc la palatul Belvedere din Viena, semnarea ***odiosului Dictat de la Viena,*** în urma căruia România pierde nord vestul Ardealului.

La semnarea acestui Dictat a participat ministrul de externe român Manoilescu Mihai care, după ce a semnat a leşinat.

Din partea Germaniei a semnat ministrul de externe Ribbentrop, din partea Italiei a semnat Ciano, ginerele lui Mussolini, din partea Ungariei a semnat prim ministrul Pal Teleki.

În noaptea de 30 august 1940 la Palatul regal din Bucureşti, este convocat Consiliul de Coroană prezidat de Carol al II-lea, care este pus în faţa faptului împlinit în urma semnării Dictatului de la Viena şi cedează fără luptă Transilvania.

În data de 6 septembrie 1940 Carol al II-lea, pleacă cu Elena Lupescu în exil în SUA, Brazilia şi se stabileşte în Portugalia la Estoril, unde şi moare la 4 aprilie 1953.

După semnarea Dictatului prim ministrul Ungariei Pal Teleki, a dat asigurări cu sfinţenie că vor fi respectate drepturile populaţiei româneşti din Ardeal.

După primele zile de ocupaţie Ungaria a declanşat ***atrocităţi ordinare*** împotriva populaţiei româneşti.

În cei 4 ani de ocupaţie maghiară populaţia românească din Ardea a fost supusă celor mai ordinare metode de exterminare, de la schimbarea religiei ortodoxe la cea catolică, până la schimbarea numelor şi prenumelor româneşti cu cele ungureşti.

A urmat masacrul de la Trăsnea, jud. Sălaj în data de 9 septembrie 1940, apoi masacrul de la Ip în 14 septembrie 1940, şi la Moisei în Maramureş. Acestea au fost primele fapte de cruzime ale hoardelor maghiare hortiste, care se intitulau apărătorii „civilizaţiei occidentale”.

Toate aceste atrocităţi ale ocupanţilor maghiari au luat sfârşit la 25 octombrie 1944, când armata română a eliberat ultima bucată de pământ românesc la Carei.

Armata română continuă lupta cu armatele maghiare şi germane până la terminarea războiului în Europa, la 9 mai 1945.

Călăii care au măcelărit România la 30 august 1940 nu au fost iertaţi de divinitate şi au plătit fiecare pentru faptele lor.

Primul ministru ungar hortist Pal Teleki, s-a sinucis în anul 1941.

Ciano a fost executat de 11 ianuarie 1944 la Verona din ordinul socrului său Mussolini.

Ribbentrop a fost spânzurat ca şi criminal de război în 1946 în urma procesului de la Nuremberg.

Manoilescu Mihai, ministrul de externe român a murit în 1950 în închisorile comuniste.

Așa arăta România (galben) în septembrie 1940 – anul negru al României – după ce a fost ciopârțită prin cedarea Basarabiei, Bucovinei şi Ardealului de nord, fără luptă considerată o greşeală istorică a lui Carol al II-lea.

PUȚINĂ ISTORIE

Prof. Ion Oană
Col.(r) Petre Măruntu
Lerești - Mușcel

În primele zile ale acestei toamne s-au împlinit 80 de ani de la uciderea mișelească a primului ofiter român căzut la datorie în contextul celei de a doua Conflagrații mondiale - Locotenentul Erou Dumitru N. Lazea.

Pe 30 august 1940, când Dictatul de la Viena a tăiat din trupul României Mari aproape 45.000 km^2, un tânăr ofițer, fiu al Lereştilor, se afla pe graniţa de vest, unde îşi făcea serviciul de ostaş. A primit ordinul de retragere, probabil strângând din dinţi şi poate, înjurând, dar n-a vrut să părăsească pământul acela românesc înainte de convenţia stabilită, iar, când hortiştii au intrat cu trei zile mai devreme, l-a apărat cu preţul vieţii sale.

Considerăm că este de datoria noastră, a celor de azi, să spunem mai mult despre acest erou al armatei române.

Locotenentul Lazea Dumitru,
mort în sept. 1940 la Diosig - Bihor
(Foto din colecția prof. Ion Oană)

Fântâna monument dedicată de săteni
memoriei locotenentului Lazea,
inexistentă în prezent
(Foto 1972, din colecția prof. Ion Oană)

Locotenentul Lazea N. Dumitru s-a născut la 31 ianuarie 1911, în Lereşti, fiind primul dintre cei patru copii, trei băieţi [1] şi o fată, ai lui Nicolae şi Elena Lazea.

În toamna anului 1918 intră în clasa I și finalizează cursurile primare în anul școlar 1921-1922 cu media 7,46%.

Interesant este că pe întreaga durată a cursului primar, din anul 1918 și până în anul 1922, el a figurat în documentale școlare cu numele de Lazea N. *Petre* (!) și aceasta până când, Dirigintele școlii, înv. N. Popescu Schiaucu, în anul școlar 1921-1922, descoperă această anomalie și, la poziția „19" din catalog, face cuvenita precizare și rectificare în baza actului de naștere. [2]

Urmează Liceul „Dinicu Golescu", pe care îl absolvă în anul 1930. Într-un „Certificat" eliberat la 1 august 1930, cu numărul 820, sub semnătura directorului Ion Antonescu, se fac referiri asupra comportamentului său: *„în timpul cât a urmat cursurile acestui liceu a avut o purtare bună şi n-a fost niciodată îndepărtat din şcoală".*

În urma concursului, la 25 septembrie 1930, este admis la Şcoala Militară de Infanterie „Principele Carol" de la Sibiu, ale cărei cursuri le finalizează la 1 iulie 1932, cu gradul de sublocotenent, prin Înaltul Ordin nr. 2055/28.VI.1932. La solicitarea sa a trecut la trupele de

[1] Constantin, sergent major în cadrul Regimentului 6 Artilerie, moare, la 6 mai 1944, în bombardamentul asupra Piteștiului.
[2] S.J.AG.A.N., Fond *Şcoala Generală comuna Lerești*-Inventar 2109/1917-1978.

graniceri. Cinci ani mai târziu, la 18 octombrie 1937, este avansat la gradul de locotenent prin Înaltul Decret 3486.[3]

Evenimentele tragice ale istoriei naţionale din vara anului 1940 îl găsesc comandant de pluton de grăniceri, pe graniţa de vest, în cadrul Grupului 7 Grăniceri-pază, mai exact, comandantul plutonului grăniceri Diosig din Compania a VII-a Călăţele. În ziua de 4 septembrie 1940 „cade la datorie în faţa trupelor maghiare“, aşa cum rezultă din telegrama nr.10.197/11.IX.1940 adresată familiei de Comandantul Grupului 7 grăniceri pază.[4] Tot din această telegramă reiese că a fost înmormântat cu paradă militară la Debreţin, în Ungaria.

În urma demersurilor întreprinse de autorităţile militare şi civile române, sicriul cu corpul neînsufleţit al locotenentului Lazea Dumitru este deshumat şi transportat la Lereşti-Muscel, unde este înmormântat cu onoruri militare, în ziua de 3 octombrie 1940.

Prin Ordinul Ministrului Apărării Naționale Nr. 3825/941 se acordă indemnizație de înmormântare în sumă de 24.800 de lei trimisă Reg. 7 Grăniceri pentru a se încasa și înmâna familiei ofițerului. În ceea ce privește suma de 80.000 de lei ce a avut-o în haine, „chestiunea este în curs de cercetare“.[5]

Pe crucea-monument, ridicată de familia eroului în perioada octombrie-decembrie 1940, înaltă de trei metri, cu postamentul masiv, în două trepte şi o lucrare plastică în formă de cruce decorată cu elemente florale, ornată cu două săbii încrucişate, semn al bărbăţiei ostăşeşti, sunt gravate cuvintele: *„Aici se odihneşte corpul neînsufleţit al tânărului locotenent Lazea Dumitru, de 29 de ani, care de toţi a fost iubit, ucis mişeleşte la 4 septembrie 1940 când îşi făcea datoria pe pământul scump şi sfânt unde a început din nou robia. Numele lui va fi în veci pomenit căci* ***el a fost primul ofiţer ucis pentru Ardeal****, iar când patria ciuntită se va întruni din nou vom ridica o sfântă cruce pe locul unde a căzut acest erou*“. Monumentul este realizat de Jan Mezaroba cu echipa sa de pietrari.

Emoţionant, foarte emoţionant! Textul se cuvine „să fie cunoscut şi memorat până şi de copiii din clasele primare din comună, din judeţ şi din ţară“. [6]

În memoria numelui său, la capătul uliţei „Lazea“, (astăzi, strada poartă numele eroului), pe frontispiciul unei fântâni s-a scris: *„În memoria eroului locotenent Lazea Dumitru“*.[7]

Să vedem acum împrejurările şi modul în care şi-a pierdul viaţa tânărul locotenent „ucis de trupele maghiare, care au atacat în acest sector, cu trei zile înainte de cedarea teritoriului şi începerea retragerii unităţilor de pază“.[8]

În Memoriu asupra incidentului de la Diosig, jud. Bihor, în ziua de 4 sept. 1940 în care lt. Lazea a căzut mort în luptă, întocmit de căpitanul Gheorghe Rotaru, comandantul Companiei 7 grănicieri pază Călăţele, deci şeful direct al locotenentului Lazea, se spune: „*... Conform ordinului nr. 193505 din 30 august 1940 al Comandantului M.U. ..., Lt. Lazea Dumitru s-a retras cu plutonul pe direcţia Diosig – Marghita conform planului de acţiune. Locotenentul Lazea Dumitru, văzând starea demoralizată a soldaţilor din teritoriul cedat, s-a hotărât a se întoarce la Diosig numai cu oamenii din teritoriul necedat. La orele 17 caporalul ... mi-a raportat telefonic că plutonul Diosig a fost atacat de unguri şi că sunt morţi şi răniţi, iar de lt. Lazea Dumitru nu se ştie nimic. Din informaţii reiese că lt. Lazea, după ce a omorât mai mulţi jandarmi unguri (cca. 15-20) cu focul puştii mitraliere, văzând că în urma jandarmilor urmează şi trupe regulate*

[3] Centrul de Cercetare și Păstrare a Arhivelor Militare,(C.C.P.A.), *General Radu Rosetti*, Pitești, *Fond C7 A,* d. 6, f. 612, 613.
[4] *Ibidem*, f. 790.
[5] S.J.AG.A.N., *Fond 208,* d. 43/1941, f. 8, 9.
[6] Florian Tucă, Nicolae Leonăchescu, Vasilica Popescu, Gheorghe Cristache, Nicolae Ionescu, Sevastian Tudor, *Județul Argeș – Mileniul III,* Anul I – *Mica enciclopedie,* Ed. Sylvi, București, 2001, p. 187.
[7] Dar, cum una din marile calităţi „negative“ ale omului (ca să nu zicem ale românului) este uitarea, fântâna monument din capătul străzii a fost demolată iar, în ceea ce priveşte angajamentul comunităţii de a ridica un monument pe locul unde a căzut eroul…, „Sfânta cruce“ a fost ridicată în anul 1994 la Diosig, în faţa sediului Poliţiei de Frontieră, de poliţiştii acestei subunităţi (!)
[8] C.C.P.A.M., *Gral. Radu Rosetti*, Pitești, *Fond C7 A,* d. 6, f. 811.

care au început să deschidă foc asupra trăgătorilor săi, din care 5 au căzut, a ordonat retragerea, în timp ce el a intrat într-o curte din apropierea plutonului [9]. *Nemaiavând cu ce opune rezistenţă din cauza pierderii celor 5 oameni şi din cauză că două P.M. au fost distruse de focul inamicului, civilii unguri şi armata au intrat după el în curtea în care intrase…*[10] A fost înconjurat de civili maghiari și soldați și jandarmi horthyști, fiind grav rănit. Potrivit unor relatări, rămas fară muniție ofițerul s-a angajat în lupta corp la corp, fiind înconjurat de civilii din prima linie care l-au lovit cu topoare și cuțite, dorind să răzbune faptul că în calitate de comandant al pichetului de grăniceri nu a permis contrabanda peste graniță.)

Soldaţii care au scăpat, după ce s-a ordonat retrageream s-au retras către Marghita unde au ajuns plutonul, fiecare pe cont propriu. Din declaraţile verbale ale ostaşilor ... care au luat parte la luptă, reiese că plutonul a fost atacat de jandarmi şi trupe regulate maghiare care intraseră în Diosig". A fost trimis cu o caruta la Debrecen si cel mai probabil lasat sa moara fara sa i se acorde ajutor medical. A murit in aceasta localitate si a fost inmormantat aici.

Prin demersurile întreprinse la 15 septembrie de comandantul Grupului 7 Grăniceri de la Alba Iulia, trupul Locotenentului Erou Dumitru N. Lazea a fost deshumat si repatriat la 3 octombrie la Câmpulung Muscel și, ulterior, depus la cimitirul din Lerești Muscel unde își doarme somnul de veci. [11]

---

9 Se pare chiar in curtea comandantului Garzii Maghiare

10 C.C.P.A.M., *Gral. Radu Rosetti*, Pitești, *Fond C7 A*, d. 6, f. 858-861.

11 *Idem.*

ARHITECTUL DIMITRIE IONESCU-BERECHET: UN DESTIN DE EXCEPȚIE

Lect. univ. dr. Ștefan Ionescu-Berechet
Facultatea de Teologie Ortodoxă din Universitatea București

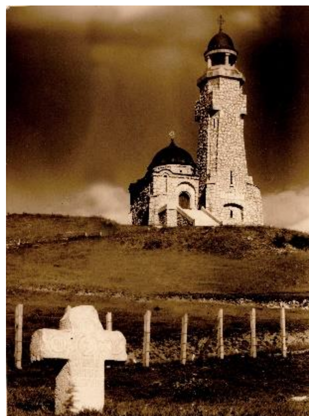
În galeria creatorilor de arhitectură din spaţiul românesc există numeroase personalităţi uitate, intrate într-un con de umbră ori rareori evocate. Printre acestea se numără şi valorosul arhitect Dimitrie Ionescu Berechet (1896-1969), bunicul meu matern, arhitect şef al Patriarhiei Române între 1930-1963 și proiectant al multor monumente cu valoare de reper în istoria artei românești contemporane. Biserica Parcul Domeniilor-Caşin și biserica Sf.Vineri – Nouă din Bucureşti, Căminul şi paraclisul românesc de la Ierusalim, Mausoleul de pe Muntele Mateiaş, catedrala din Hunedoara, biserica mânăstirii Maglavit, biserica Sf.Împărați din Constanța, Schitul Maicilor din București (restaurare), mobilierul Sălii Sinodale a Reședinței patriarhale, mobilierul Bibliotecii Sf. Sinod de la mânăstirea Antim, tâmplele de lemn de la mănăstirea Dealu și de la biserica Sf Elefterie din București, baldachinul cu racla Sf. Calinic de la mânăstirea Cernica, Primăriile din Câmpulung-Muscel și Hunedoara sau Teatrul *George Bacovia* din Bacău, sunt doar câteva dintre acestea.

Arh. Dumitru Ionescu Brechet

Un inventar parţial al operei sale indică un număr impresionant de circa 460 de lucrări - incluzând şi proiectele neexecutate - ce acoperă un registru extrem de bogat şi de variat din punct de vedere tematic și stilistic. Portofoliul lui reunește, în domeniul arhitecturii bisericești, peste 100 de biserici noi, case parohiale, sedii de protoierii, importante restaurări de locașuri de cult-monumente istorice, nenumărate tâmple, piese de mobilier şi feronerie bisericească, troiţe şi monumente funerare, amenajări peisagistice, la care se adaugă, în domeniul arhitecturii civile, edificii publice - sedii de prefecturi, de primării, teatre-cinematograf, şcoli, atenee culturale - precum și nenumărate case şi vile particulare în diverse oraşe ale ţării.

În oraşul său natal Câmpulung-Muscel şi împrejurimile sale, a realizat nu mai puţin de 80 de lucrări publice şi particulare, printre care se numără Mausoleul de la Mateiaş, Primăria, Liceul de fete, Teatrul-cinematograf Jinga, gardul Grădinii publice, restaurarea Muzeului de etnografie şi folclor şi a stăreţiei Mânăstirii Negru Vodă.

NOTĂ: Toate fotografiile ce ilustrează articolul provin din colecția de familie arh. Dimitrie Ionescu-Berechet.

Născut la finele sec. al XIX-lea în orașul Câmpulung Muscel, arh. Dimitrie Ionescu Berechet este descendentul unor însemnate familii de moşneni orăşeni, boiernași şi judeţi ai urbei, clerici şi ctitori de biserici câmpulungeni. El era fiul unui „negustor de braşovenie”, Nicolae Ionescu, poreclit Berechet, datorită generozităţii şi prosperităţii afacerilor sale şi al Mariei Popescu, înrudită prin alianţă atât cu familia pictorului Ion Negulici, cât şi cu familia dramaturgului Tudor Muşatescu. Talentul şi înclinaţia către desen şi pictură, moștenite probabil de la bunicul său patern, zugravul bisericesc Ioan Gârniță, s-au făcut simţite din plin la el încă de tânăr, călăuzindu-i paşii către Şcoala superioară de arhitectură, pe care a absolvit-o după ce a trecut mai înainte „examenul de foc” al luptelor de la Mărăşeşti în anii Primului Război mondial, „examen” absolvit cu câteva decoraţii de seamă ale epocii. Şi-a desăvârşit pregătirea lucrând cu mari arhitecţi ai epocii, din ţară şi din străinătate, şi prin nenumărate călătorii de studii în Occident și în bazinul Mediteranei, din Italia până în Iordania și Egipt. A avut privilegiul de a trăi într-o epocă deosebită a istoriei noastre – epoca interbelică – interacţionând cu mari personalităţi de pe tărâmul vieţii politice, culturale şi bisericeşti. S-a căsătorit târziu, dar a avut o căsnicie trainică și fericită cu una dintre primele femei cu permis de conducere din România, care i-a fost alături atât ca soţie cât şi ca şofer de serviciu în deplasările sale de lucru. A activat mai mult de trei decenii ca arhitect şef al Patriarhiei Române, colaborând activ cu toţi cei cinci patriarhi de fericită pomenire ai Bisericii Ortodoxe Române. Aproape tot ce s-a realizat în materie de arhitectură bisericească în România între anii 1930 şi 1969 poartă direct sau indirect amprenta sa. A fost membru fondator al Comisiei de Pictură Bisericească a Patriarhiei Române şi membru activ în Direcţia Monumentelor Istorice. După o scurtă şi grea suferinţă, arhitectul Berechet a trecut la cele veşnice pe 1 iulie 1969, fiind îngropat în cripta sa de la biserica Parcul Domeniilor (Caşin) din Bucureşti, ctitoria sa de suflet.

Cu prilejul comemorării a 50 de ani de la trecerea sa la cele veșnice, cu Înalta binecuvântare a Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, arhitectul Dimitrie Ionescu Berechet a fost omagiat pe 8 octombrie 2019 de Patriarhia Română, printr-o expoziție retrospectivă, găzduită în sala *Europa Christiana* a Palatului patriarhal din București și prin lansarea unui album, publicat la editura *Basilica – Dimitrie Ionescu Berechet (1896-1963), arhitectul Patriarhiei Române* - prima amplă lucrare cu caracter monografic dedicată arhitectului omagiat. Ambele au fost elaborate în cea mai mare măsură pe baza informațiilor ce se păstrează în arhiva familiei arh. D. Ionescu Berechet. Au fost astfel valorificate și publicate pentru întâia oară numeroase planșe și schițe de arhitectură, fotografii de epocă, liste de lucrări și documente inedite, cuprinse în această bogată arhivă. Atât expoziția retrospectivă, cât și albumul monografic au avut menirea să readucă în atenția specialiștilor, clericilor și a publicului larg, personalitatea de excepție și opera celui ce este probabil cel mai prolific și reprezentativ arhitect de biserici din secolul de existență al României Mari.

9 ANI
DE EXISTENȚĂ A REVISTEI RUCĂRENE „PIATRA CRAIULUI” DIN MUSCEL

Ec. Cornel Stoian
Rucăr - Mușcel

Rucărul Muscelean – vatră strămoșească din cele mai vechi timpuri – așezată în apropierea graniței cu Transilvania, fiind atestată istoric la 1377, a dat acestei țări și acestui popor mari valori, mari personalități în toate domeniile de activitate, cu care comunitatea rucăreană se mândrește.

Din punct de vedere geografic, Rucărul „RUFFA ARBOR” – COPACUL ROȘU – este așezat la poalele munților: Căpitanul, Țefeleica, Iezer-Păpușa, Piatra Craiului, Ghimbavul, Vârful Crucii etc. și este brăzdat de râurile: Râușor, Roghină, Valea Iecle, Valea Iei, Dâmbovița, etc.

După această descriere istorico-geografică a așezării Rucărului am să intru în subiectul ce mi l-am propus. Anul 2011 a marcat două evenimente culturale de mare importanță pentru rucăreni, ele vor rămâne în veci în istoria Rucărului Muscelean.

Pe plaiurile mioritice rucărene s-a constituit la 19.01.2011 – Cenaclul Literar - Artistic „Mihail Lungianu” din 7 membrii fondatori. Inițiativa „Scânteia” a apraținut profesorului Iosif (Viciu-Nistor) care din fericire nu mai este printre noi. Nu ne-am oprit la constituirea cenaclului și am trecut la înființarea unei publicații, care a apărut la 21.04.2011 sub denumirea „Piatra Craiului” – revistă de actualitate, cultură și tradiții cu apariție trimestrială.

Apariția revistei a îmbogățit presa scrisă musceleană, argeșeană, și de ce nu si națională.

Pentru a fi corecți cu noi înșine și cu publicul la care ne adresăm, paternitatea nu ne aparține nouă, ci vecinilor noștri dragosloveni.

Pentru prima dată denumirea de „Piatra Craiului” a apărut la Câmpulung – Muscel, cu subtitlu „Foaie pentru luminarea poporului”.

Primul număr a apărut în aprilie 1928 la Câmpulung-Muscel.

În localitatea vecină –Dragoslavele – a fost exilat dr. George Ulieru din motive politice, convingerile și acțiunile sale nu erau ageate de regimul la putere.

Aici a cunoscut oameni valoroși, mari personalități: preot – paroh Ioan Răuțescu și învățător Iosif Catrinescu și împreună cu domniile lor au pus bazele revistei „Piatra Craiului” având o existență scurtă – din aprilie 1928 – mai 1929.

Sursa:

Cartea „ARGEȘ ÎN SPIRIT ROMÂNESC” – autor Silvestru Voinescu.

Dacă primul număr ieșit pe piață înainte de Paștele anului 2011- 21 aprilie - avea trei rubrici și 36 pagini, ultima revistă din 2019 a ajuns la 8 rubrici 86 pagini, color, un mare salt cantitativ, dar mai ales calitativ, efor depus de cenacliști și de colegiul redacțional de-a lungul timpului fiind apreciată de publicul cititor, de mari personalități culturale și din alte domenii, de presa scrisă și audio-vizuală.

O perioadă revista a apărut trimestrial, după care din motive diferite a apărut semestrial – două numere într-unul.

Am întâmpinat pe parcurs multe greutăți, nu de ordin financiar, ci de faptul că din anul 2015, redactarea revistei s-a făcut de o echipă din trei, prin faptul de neimplicare și fuga de răspundere a unora din cenacliști, pe care din bun simț nu-i nominalizez.

Cu toate greutățile obiective, în special subiective, cei ce s-au ocupat de revistă nominalizez în ordine alfabetică: ec. Cornel Stoian, prof. Tudor Vlad și prof. Cristina Vlădescu, am mers mai departe și vom merge în continuare.

Timp de 7 ani revista a fost distribuită gratuit și cu toate eforturile depuse personal, nu am mai găsit sponsori – doi ani revista a fost sponsorizată de ing. Ionel Dulamă și una de o rucăreancă cu suflet mare, care nu a dorit să i se știe numele.

Exista marele risc ca revistă să nu mai vadă lumina tiparului și s-a hotărât de cenacliștii activi în urmă cu doi ani să fie distribuită contracost, hotărârea fiind înțeleaptă și de bun augur.

Depinde de noi, de calitatea revistei, de autorii colaboratori, pentru a nu ne opri din drumul nostru.

La început revista era distribuită în Rucăr, comunele limitrofe, Câmpulung, dar destul de repede a ajuns în fostul județ Muscel și actualul județ Argeș.

În ultimii 5 ani, revista a pătruns în centrul țării și în cele 4 puncte cardinale ale României: sate, comune, orașe și municipii – reședințe de județ.

Am avut ca preocupare permanentă ca aria de extindere a revistei să ajungă în 30 județe ale țării.

Îmi permit să redau constatarea și aprecierea unui profesor eminent mățăoan:

„Revista dumneavoastră este una din cele mai bune reviste din țară și poate concura cu orice publicație de gen.”

Exemple de aprecieri elogioase sunt foarte multe și aș aminti:

- diplomat – scriitor Mihai Epure, București;
- inginer – scriitor Constantin Agricola Miu, Godeni;
- profesor Cezar Neacșu, Mățău;
- inginer – scriitor Damian Avrămescu, Constanța;
- inginer Ion Pietrăreanu, Pitești;
- profesor – scriitor Ion Hiru, Domneștii de Muscel;
- profesor doctor – scriitor George Baciu, Domneștii de Muscel;
- artist – Ștefan Radu Tatan, Schitu Golești;
- artist plastic – Nelu Constantin, Câmpulung Muscel;
- profesor Cezar Bădescu, Arefu;
- jurist, Ioan Octavian Bănică, Boteni;
- colonel Gigi Lungoci, Brașov;
- preot – paroh Gheorghe Cîrstina, Dragoslavele;
- scriitor, Sorin Durdun (membru al U.S.R.), Câmpulung – Muscel;
- profesor Ion Moiceanu – Rucăreanu, Constanța;
- economist-poet Nicu Petrescu, București;
- economist –finanțist, Bogdan Lungeanu, București.

Consider că cea mai mare realizare în care m-am implicat total și cu rezultate este faptul că revista a fost distribuită și a ajuns pe 5 continente în 25 de state de pe mapamond.

A. CONTINENTUL EUROPA

a. ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

1. Austria
2. Belgia
3. Danemarca
4. Finlanda
5. Franța
6. Germania
7. Grecia
8. Italia
9. Republica Irlanda
10. Marea Britanie
11. Olanda
12. Spania

b. ÎN AFARA UNIUNII EUROPENE

1. Republica Moldova
2. Norvegia
3. Ucraina

B. CONTINENTUL ASIA

1. Republica India
2. Republica Mongolia
3. Regatul Nepal

C. CONTINENTUL AFRICA

1. Camerum
2. Ghana
3. Nigeria

D. CONTINENTUL AMERICA DE NORD

1. S.U.A.
   a. California
   b. Florida
2. Canada

E. CONTINENTUL AUSTRALIA

1. AUSTRALIA

Voi continua și pe viitor să merg pe acest drum pentru ca revista prin mijloacele pe care le am la dispoziție să ajungă și în alte țări, la românii stabiliți temporar sau definitiv, precum și la mari personalități din aceste țări. Ultimii 9 ani am participat la foarte multe manifestări și evenimente culturale, artistice, de artă, spirituale și religioase în diferite locații, unde am prezentat Cenaclul, revista și Asociația Culturală „RUFFA ARBOR”, fiind prezente televiziuni, presa scrisă și audio, dând interviuri.

Am scris articole despre cenaclul revistă și asociație în ziare și reviste din Câmpulung, Domnești și Pitești, cu care am colaborat și an să continui cu acestă misiune pe care mi-am asumat-o voluntar, în calitate de secretar Cenaclu și asociație Culturală, precum și de redactor al revistei.

BIROUL NAȚIONAL EXECUTIV AL SOCIETĂȚII DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA
ales la Consiliul Național din 28 august 2020

Preşedinte al Societății de Științe Istorice din România:
- Carol CĂPIȚĂ, prof. univ. dr., Universitatea din Bucureşti

Preşedinţi de onoare
- Bogdan MURGESCU, prof. univ. dr., Universitatea din Bucureşti

Prim-vicepreşedinte al Societății de Științe Istorice din România:
- Andrei Florin SORA, conf. univ. dr., Universitatea din Bucureşti

Secretar General al Societății de Științe Istorice din România:
- Bogdan TEODORESCU, prof. dr.

Vicepreşedinţi ai Societății de Științe Istorice din România:
- Dorina NICHIFOR, prof. dr., Inspectoratul Școlar Județean Gorj Târgu Jiu, jud. Gorj
- Ana Preda TUDOR,prof. gr. I, Colegiul Național „B. P. Hașdeu" Buzău, jud. Buzău
- Dorin STĂNESCU, prof. dr., Școala Gimnazială Berceni, jud. Prahova
- Dumitru TOMONI, prof. dr., Liceul Teoretic „Traian Vuia" Făget, jud. Timiş

Secretar Trezorier al Societății de Științe Istorice din România:
- Angela BĂLAN, prof. dr.

Membri ai Biroului Național Executiv al Societății de Științe Istorice din România:
- Iulia BULACU, prof. dr., Liceul Teoretic „George Călinescu" Constanța, jud. Constanța
- Sebastian-Dragoş BUNGHEZ, prof. dr., Liceul „Atanasie Marienescu" Lipova, jud. Arad
- Paul DOMINTE, prof. dr., Liceul Teoretic „Decebal" Constanța, jud. Constanța
- Maria-Cristina ILINCUȚA, prof., Liceul „Simion Stolnicu‖ Comarnic, jud. Prahova
- Valentin MAIER, asist. cerc. dr., Muzeul Universității din Bucureşti
- Mariana SECHEREŞ, prof., Colegiul Tehnic „Transilvania" Brașov, jud. Brașov
- Gabriel STAN, prof., Liceul Teoretic „Decebal" București

ISSN 2066-3080